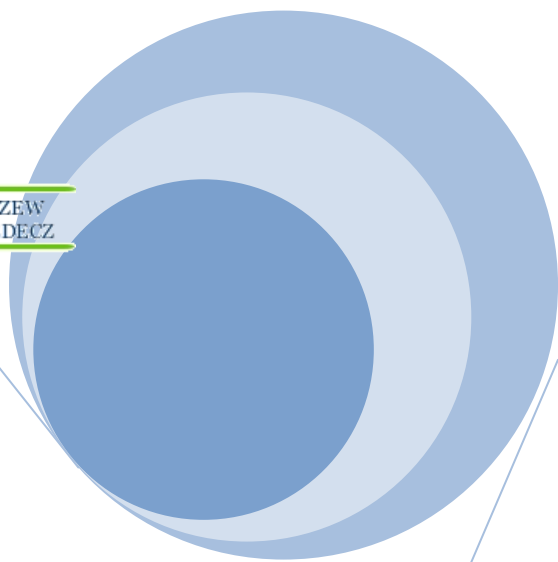

SOLNA DOLINA

STOWARZYSZENIE

CHODÓW DĄBIE GRZEGORZEW
KŁODAWA OLSZÓWKA PRZEDECZ

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014 - 2020

Lokalna Grupa Działania „Solna Dolina”

CHODÓW – DĄBIE – GRZEGORZEW – KŁODAWA – OLSZÓWKA – PRZEDECZ

Załącznik nr 1 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR)

SPIS TREŚCI

<u>Rozdział I. CHARAKTERYSTYKA LGD</u>	3
1. Forma prawna i nazwa Stowarzyszenia	3
2. Obszar LGD	3
3. Mapa obszaru	3
4. Opis procesu tworzenia partnerstwa, powstanie i doświadczenie LGD	4
5. Opis struktury LGD	6
6. Opis składu organu decyzyjnego	8
7. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	8
8. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD „Solna Dolina”	9
<u>Rozdział II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR</u>	10
<u>Rozdział III. DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI</u>	14
1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR	15
2. Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości	17
3. Opis rynku pracy	18
4. Przedstawienie działalności sektora społecznego	19
5. Problemy społeczne występujące na obszarze	20
6. Wewnętrzna spójność obszaru	21
7. Uwarunkowania obszaru LGD „Solna Dolina”	22
<u>Rozdział IV. ANALIZA SWOT</u>	23
<u>Rozdział V. CELE I WSKAŹNIKI</u>	27
1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć.	28
2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.	33
3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania	34
4. Przedstawienie przedsięwzięć, realizowanych w ramach RLKS oraz wskazanie sposobu ich realizacji	34
5. Specyfikacja wskaźników wraz z uzasadnieniem wyboru	39
6. Źródła pozyskania danych do pomiaru	40
7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych	40
8. Stan początkowy wskaźnika i wyjaśnienie sposobów jego ustalenia	40
9. Stan docelowy wskaźnika / poziomy przejściowe	40
10. Projekty Współpracy	41
<u>Rozdział VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU</u>	48
1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-prawnych	48
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	51
3. Uwzględnienie w kryteriach innowacyjności	51
4. Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych	51
5. Określenie wysokości wsparcia	53
<u>Rozdział VII. PLAN DZIAŁANIA</u>	54
1. Charakterystyka przyjętego harmonogramu – plan działania w załączniku do Lokalnej Strategii Rozwoju	54
<u>Rozdział VIII. BUDŻET LSR</u>	54
<u>Rozdział IX. PLAN KOMUNIKACJI</u>	56
<u>Rozdział X. ZINTEGROWANIE</u>	58
1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi	58
2. Opis sposobu zintegrowania sektorów, partnerów, zasobów oraz branż działalności gospodarczej	61
<u>Rozdział XI. MONITORING I EWALUACJA</u>	62
<u>Rozdział XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO</u>	64
<u>WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY</u>	65
<u>ZAŁĄCZNIKI DO LSR</u>	66

Rozdział I. CHARAKTERYSTYKA LGD

1. Forma prawna i nazwa Stowarzyszenia

Stowarzyszenie „Solna Dolina” w Kłodawie powstało w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 oraz z 2008 r. Nr 98, poz. 634). Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 11 września 2007 r. i otrzymało numer KRS 0000288207. Lokalna Grupa Działania jest stowarzyszeniem „specjalnym” posiadającym osobowość prawną. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie może używać nazwy „Stowarzyszenie „Solna Dolina”. W niniejszym dokumencie używana jest również nazwa potoczna Solna Dolina lub ogólnie używany skrót LGD. Ponadto w dokumencie używa się wymiennie jego nazwy: Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Solna Dolina” lub Lokalna Strategia Rozwoju lub LSR.

2. Obszar LGD

Obszar „Solnej Doliny” zlokalizowany jest w centralnej Polsce, we wschodniej części województwa wielkopolskiego. Obejmuje sześć gmin, w tym 3 miejsko-wiejskie: Dąbie, Kłodawa i Przedecz oraz 3 wiejskie: Chodów, Grzegorzew i Olszówka. Gminy te należą do wschodniej części powiatu kolskiego. Obszar LGD o powierzchni **568 km²** zamieszkuje **37 801 mieszkańców**.

Tab. nr 1: Powierzchnia i liczba ludności gmin wchodzących w skład LGD „Solna Dolina” na dzień 31.12.2013 roku.

Nazwa gminy	Typ gminy	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności
Chodów	wiejska	78	3 286
Dąbie	miejsko-wiejska	130	6 534
Grzegorzew	wiejska	73	5 733
Kłodawa	miejsko-wiejska	129	13 282
Olszówka	wiejska	82	4 652
Przedecz	miejsko-wiejska	76	4 314
Łącznie		568	37 801

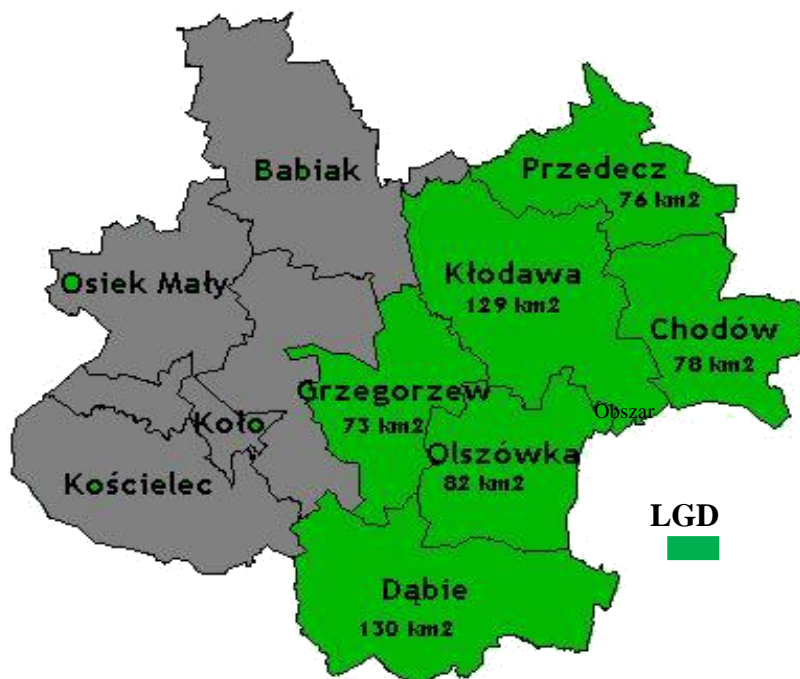
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

3. Mapa obszaru

Obszar o powierzchni 568 km² jest spójny terytorialnie. Gminy tworzące obszar LGD „Solna Dolina” zostały zaznaczone na mapie.

„Solna Dolina” na tle województwa wielkopolskiego

„Solna Dolina” na tle powiatu kolskiego

4. Opis procesu tworzenia partnerstwa, powstanie i doświadczenie LGD

Inicjatorami utworzenia Lokalnej Grupy Działania „Solna Dolina” byli działacze (głównie kobiety) organizacji pozarządowych, które wówczas od kilku lat zabiegały o wzmocnienie sektora obywatelskiego i współpracy trójsektorowej na terenie powiatu, z powodzeniem realizując nagradzane w kraju i doceniane za granicą liczne projekty. Zebranie założycielskie Stowarzyszenia „Solna Dolina” odbyło się 3 lipca 2007 roku. Poprzedzało je szereg wywiadów i wielostronnych spotkań z udziałem przedstawicieli jednostek pomocniczych (sołectw), rad sołeckich, nauczycieli, rolników, lokalnych działaczy kulturalnych oraz przedsiębiorców, którzy opowiadali się za koncepcją pobudzenia dialogu na temat przyszłości obszaru i roli Lokalnej Grupy Działania w animowaniu rozwoju. W procesie tworzenia Lokalnej Grupy Działania brali udział przedstawiciele wszystkich sektorów. Najbardziej aktywna grupa reprezentowała sektor społeczny, z którego wywodziły się osoby fizyczne, członkowie organizacji pozarządowych, mieszkańcy zaangażowani w inicjatywy na rzecz lokalnej społeczności. Duży udział w procesie budowania partnerstwa miały osoby reprezentujące sektor publiczny, w tym wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z terenu „Solnej Doliny”, a także jednostki organizacyjne prowadzone przez samorządy (w szczególności szkoły). Cennym uczestnikiem procesu byli przedstawiciele sektora prywatnego, w szczególności lokalni przedsiębiorcy. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 11 września 2007 r. przede wszystkim w celu stworzenia optymalnych warunków dla rozwoju społecznego i gospodarczego na terenie obszaru, aktywizowania ludności wiejskiej, wspierania inicjatyw zmierzających do tworzenia infrastruktury technicznej i społecznej na terenie LGD, konsolidacji lokalnych środowisk, budowania partnerskiej współpracy w społeczeństwie i wśród członków Stowarzyszenia, a także w celu wspierania zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Cel, który przyświecał założycielom Stowarzyszenia jest w dalszym ciągu aktualny i niezbędne jest podejmowanie dalszych działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców oraz stymulowania rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru.

Budowie lokalnego partnerstwa i osiągnięciu powyższych celów sprzyjała możliwość realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007 – 2013. Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania w ramach finansowania z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 spowodowało, że nowi partnerzy publiczni, społeczni i gospodarczy zainteresowani byli członkostwem w Stowarzyszeniu. Do końca kwietnia 2015 roku LGD „Solna Dolina” obejmowała zasięgiem swojego działania obszar trzech gmin: Chodów, Kłodawę oraz Przedecz i liczyła 69 członków, co oznacza, że od dnia założenia liczba członków uległa niemalże podwojeniu.

Pierwsze lata wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, tj. lata 2009-2011 to kolejny etap budowania partnerstwa poprzez działania informacyjne, aktywizujące i doradcze, przeprowadzanie naborów wniosków i wybór operacji do dofinansowania oraz promocję LGD i LSR. W tym czasie do Stowarzyszenia przystępowali kolejni członkowie, w tym m.in. trzy organizacje pozarządowe, które zainspirowane działaniami LGD chciały w aktywny sposób uczestniczyć w procesie rozwoju obszaru. Wdrażanie LSR, działania promocyjne i widoczne rezultaty realizacji operacji przez Beneficjentów lokalnej strategii rozwoju przyniosły efekt w postaci zwiększającego się zainteresowania działaniami Stowarzyszenia wśród mieszkańców obszaru. W latach wdrażania strategii w poprzednim okresie programowania realizowane były na obszarze strategiczne działania zmierzające do:

1. stworzenia przyjaznego klimatu dla rozwoju kapitału ludzkiego i przedsiębiorczości (powstały 2 podmioty świadczące usługi dla rolnictwa, 4 podmioty gospodarcze, utworzono 7 nowych miejsc pracy, zorganizowano 2 przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym oraz 3 szkolenia dla lokalnej społeczności),
2. optymalnego zagospodarowania zasobów społecznych, środowiska naturalnego i upowszechniania dziedzictwa kulturowego (3 podmioty gospodarcze zrealizowały przedsięwzięcia w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wyremontowano i zmodernizowano 10 świetlic wiejskich, zakupiono stroje ludowe, zorganizowano 13 imprez promujących dziedzictwo kulturowe regionu, wydano 4 publikacje dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego)
3. zwiększenia aktywności i integracji społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem potencjału i potrzeb młodych mieszkańców i zaangażowaniem osób starszych (powstał 1 podmiot świadczący usługi turystyczne, utworzono 1 miejsce pracy, powstało 40 km zagospodarowanego szlaku rowerowego, wybudowano amfiteatr, utworzono stronę internetową zawierającą informacje turystyczne o regionie, wydano 3 publikacje i 2 filmy promujące obszar LGD, przeprowadzono 10 przedsięwzięć edukacyjnych, pobudowano siłownię zewnętrzną).

Budżet przeznaczony na wdrażanie LSR został wykorzystany w prawie 90%. Nie osiągnięto jednego wskaźnika produktu dotyczącego utworzenia podmiotu prowadzącego usługi związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Beneficjent rok po podpisaniu umowy o przyznanie pomocy musiał ją rozwiązać ze względu na osobistą sytuację materialną.

W ramach funkcjonowania LGD przeprowadzono 8 szkoleń dla kadr biorących udział we wdrażaniu LSR, zorganizowano ośmiokrotnie Jarmark Produktu Lokalnego Tradycji i Partnerstwa oraz Festiwal Talentów Wokalnych. W celu wsparcia aktywności, współpracy i lokalnych inicjatyw organizowane były szkolenia dla lokalnych liderów, a członkowie stowarzyszenia czynnie uczestniczyli w organizowanych na obszarze przedsięwzięciach. Mieszkańki obszaru objętego LSR brały udział w Szkole Liderów Rozwoju Lokalnego, organizowanych wyjazdach na konferencje, pokazy, targi (w tym międzynarodowe).

Stowarzyszenie „Solna Dolina” realizowało również w partnerstwie z trzema innymi Lokalnymi Grupami Działania międzyregionalny projekt współpracy pn. „Turystyczne Uroki Regionu Inspiracją Społecznej Aktywności”, TURISA, którego celem była promocja i wzrost atrakcyjności regionów partnerskich w oparciu o lokalne zasoby turystyczne. W ramach budowy lokalnego partnerstwa w realizację projektu włączeni zostali mieszkańcy obszaru Solnej Doliny: twórcy ludowi, lokalne zespoły ludowe oraz stowarzyszenia. Dodatkowo Stowarzyszenie w okresie wdrażania LSR na lata 2009 - 2014 w celu zwiększenia skuteczności oddziaływania podejmowanych na obszarze działań i zwiększenia trwałości partnerstwa zrealizowało 2 projekty. Pierwszy projekt „Inkubator Dojrzałego Mentora – inspiracje Babci i Dziadka integrują młode pokolenie” o wartości 81 910,53 zł. dofinansowany ze środków Programu Operacyjnego Funduszu Inicjatyw Obywatelskich skierowany był do 100 osób starszych oraz 50 dzieci i młodzieży do lat 18. Drugi projekt o wartości 430 742,17 zł. współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich. Projekt był realizowany przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kole. Łączna wartość projektów zrealizowanych przez LGD, finansowanych z innych źródeł niż oś 4 PROW 2007 – 2013 to kwota: 512 652,70 zł. Realizacja szerokiego wachlarza wsparcia skierowanego na obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju był i jest możliwy dzięki doświadczeniu kadry zarządzającej. W skład Zarządu Stowarzyszenia wchodzi osoby, mające doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

W biurze Stowarzyszenia zatrudnionych jest od czerwca 2009 trzech pracowników. Wszyscy posiadają wykształcenie wyższe, odbyli również szkolenia w zakresie animacji i aktywizacji społecznej w ramach szkoleń dla Liderów wiejskich z Wielkopolski oraz Szkoły Liderów Rozwoju Lokalnego. Kierownik biura ukończył cykl szkoleń z zakresu tworzenia lokalnych strategii rozwoju, przygotowania strategii komunikacyjnej lokalnej grupy działania i angażowania społeczności lokalnych w przygotowanie i realizację LSR. Wszyscy zatrudnieni pracownicy brali udział we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju w latach 2009 – 2014 zarówno w zakresie wsparcia dla Beneficjentów, doradztwa jak i działań aktywizujących lokalną społeczność. Zaangażowany w biurze personel będzie systematycznie i na bieżąco uczestniczył w szkoleniach – zgodnie z planem szkoleń w celu podnoszenia swoich kwalifikacji dla sprawnego wdrażania LSR i obsługi wnioskodawców.

LGD „Solna Dolina” w 2014 roku otrzymała od Zarządu Województwa Wielkopolskiego wyróżnienie za najbardziej przedsiębiorczą Lokalną Strategię Rozwoju. Natomiast w roku 2015 Stowarzyszenie znalazło się w gronie laureatów i otrzymało AKT NADANIA TYTUŁU HIT 2014 za osiągnięcia Stowarzyszenia „Solna Dolina” w latach 2009 – 2014. Wyróżnienie zostało przyznane w ramach konkursu „HIT”, którego celem jest promocja najlepszych produktów, usług i dokonań firm, samorządów lokalnych oraz przedsięwzięć ekologicznych i organizacyjnych. Otrzymane wyróżnienia są istotne ze względu na wzmocnienie wizerunku organizacji w środowisku lokalnym. Korzystnie wpływają na rozwój potencjału organizacyjnego, który ukierunkowany będzie na dalsze rozszerzanie Partnerstwa i budowanie silnej marki Stowarzyszenia w lokalnym środowisku.

Rok 2014 zapoczątkował nowy etap w budowaniu i rozszerzeniu partnerstwa Lokalnej Grupy Działania. Zainicjowały go informacje o potrzebie dostosowania liczebności obszaru objętego LSR na lata 2014 – 2020 do minimalnych wymogów 30 000 mieszkańców. Mając na względzie potencjał istniejącego obszaru oraz pojawiające się w związku z nową perspektywą finansową możliwości jego dalszego rozwoju podjęto działania zmierzające do rozszerzenia partnerstwa o kolejne gminy. W maju 2015 roku Solna Dolina wzbogaciła się o nowy kapitał społeczny. Do Stowarzyszenia przystąpiły gminy: Dąbie, Grzegorzew i Olszówka, a także ich mieszkańcy, w tym reprezentujący sektor społeczny i gospodarczy. Na koniec lipca 2015 roku Stowarzyszenie liczy 122 członków, wśród których są: gminy (6 gmin członkowskich), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru. Podejmowane w latach 2007 – 2015 działania przyczyniły się do pobudzenia aktywności społecznej i gospodarczej obszaru. Zwiększyły zaangażowanie różnych środowisk (w tym przedsiębiorców) w działalności partnerstwa (udział w targach, konferencjach, wsparcie dla organizacji pozarządowych podczas realizacji projektów, współpraca z przedsiębiorcami z obszaru w zakresie realizacji projektu w ramach POKL - Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich, realizacja operacji w ramach wdrażania lokalnej strategii rozwoju).

Lokalna Grupa Działania w okresie 2014 – 2020 będzie kontynuować swoją politykę w oparciu o doświadczenie członków oraz aktywnych podmiotów z obszaru objętego LSR. Zintensyfikowane zostaną działania w zakresie wzmocnienia przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego obszaru, wsparcia dla osób starszych, aktywności turystycznej i rekreacyjno-sportowej, a także w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz wykorzystania lokalnych zasobów. Nawiązana współpraca z przedsiębiorcami i Powiatowym Urzędem Pracy w Kole zostanie wykorzystana w celu wsparcia grupy defaworyzowanej (uczestnicy spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych na terenie każdej z gmin wskazywali, że w najgorszej sytuacji na obszarze są osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotni do 30 roku życia oraz starsze – 50+). Pozytywne relacje i zapoczątkowane w poprzednim okresie wspólne działania z PUP w Kole zwiększą możliwość dotarcia do osób pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku i wpłyną na zwiększenie skuteczności wsparcia dla grupy istotnej z punktu widzenia wdrażanej strategii.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy i społecznych konsultacji niezbędne jest realizowanie działań również na rzecz środowiska senioralnego. Wśród członków LGD jest m.in. Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku, a także Klub Seniora. UTW w Kłodawie w poprzednim okresie programowania z powodzeniem realizowało „mały projekt” w zakresie aktywizacji i włączenia społecznego osób starszych w ramach PROW 2007-2014.

Istotnym z punktu widzenia realizacji strategii na lata 2014-2020 jest członkostwo w Stowarzyszeniu „Solna Dolina” podmiotów mających doświadczenie w realizacji operacji w ramach LSR. Na uwagę zasługują operacje realizowane przez:

1) Sektor społeczny, w tym m.in.:

1. Kłodawskie Towarzystwo Kulturalne - „Dzieci Hioba. Ochrona pamięci o społeczności żydowskiej na obszarze Solnej Doliny” (w ramach projektu utworzona została strona internetowa, na której zamieszczono materiały historyczne oraz stworzoną w projekcie bazę danych o społeczności żydowskiej. Przeprowadzono zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz sesję naukową z wystawą i prezentacją dawnego sposobu wypieku pieczywa.)
2. Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kłodawie” - „Babcia w szpilkach a nie w kapciach – aktywność, tradycja, integracja” - w ramach projektu zorganizowano szereg spotkań oraz wyjazd studyjny szlakiem Centralnego Łuku Turystycznego zlokalizowanego na terenie Lokalnej Grupy Działania „Solna Dolina” oraz przeprowadzono warsztat wyrabiania masła oraz wypieku chleba sposobem tradycyjnym i promowano obrzędy ludowe związane z nocą świętojańską.
3. Sylwester Józwiak - „Wzbogacenie oferty turystycznej gospodarstwa agroturystycznego „Końska Zagroda” drogą do rozwoju turystycznego regionu i aktywizacji społeczności lokalnej” (utworzenie 0,50 hektarowego - naturalnego ogrodu), „Wykonanie instalacji solarnej wykorzystującej energię odnawialną do ogrzewania wody, oświetlenia ogrodu i napowietrzenia stawu w gospodarstwie agroturystycznym „Końska Zagroda” (w ramach operacji zamontowano instalację solarną. Uzupełnieniem operacji było zamontowanie 7 lamp solarnych do oświetlenia ogrodu oraz pompy fontannowej wykorzystującej energię słoneczną do napowietrzania stawu), „Rozwój oferty i wzrost konkurencyjności gospodarstwa agroturystycznego „Końska Zagroda” poprzez wyposażenie sali kominkowo-jadalnej” (w ramach projektu wyposażono salę kominkowo – jadalną w kominek i zestaw mebli wypoczynkowych oraz stoły i krzesła) oraz „Zakup i udostępnienie sprzętu jeździeckiego i rowerów turystycznych, w celu umożliwienia aktywnego spędzania wolnego czasu na terenie gospodarstwa agroturystycznego „Końska Zagroda” (w ramach operacji dla odwiedzających gospodarstwo turystów zakupiono dwa rzędy końskie. Dodatkowo zakupiono dwie kamizelki oraz dwa kaski. Ogrodzono także teren do konnej jazdy (padok) o wymiarach 50 m x 50 m oraz zakupiono 4 rowery turystyczne).

2) Sektor gospodarczy, w tym m.in.:

1. Wielkopolskie Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „KDK-PAK” sp. z o.o. „Budowa warsztatu naprawczego pomp wodnych” oraz utworzenie jednego miejsca pracy.
2. Zwoliński Marek - „Przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych” - w ramach realizacji operacji wybudowany został budynek usługowy przeznaczony do przygotowywania żywności dla odbiorców zewnętrznych. Pomieszczenia do przygotowywania posiłków wyposażono w specjalistyczny sprzęt kuchenny: kuchnie, taborety gazowe, szafy chłodnicze, zamrażarki, zmywarki, frytkownice, itp., utworzono 3 miejsca pracy.
3. Marzena Okupska - „Skup owoców i warzyw” - w ramach projektu powstał punkt skupu owoców i warzyw, wyposażony w urządzenia pomiarowe - wagoworkownicę elektroniczną, wózek widłowy, wózek paletowy, skrzyniopalety plastikowe i drewniane, skrzynki OZNI do owoców miękkich.
4. Renata Estkowska – „Agroturystyka – Winnica Maria” - w ramach operacji dokonano przebudowy istniejących budynków i dostosowano je do celów agroturystycznych. Utworzone zostały trzy pokoje z łazienkami i klimatyzacją. Każdy pokój posiada aneks kuchenny i wyposażony jest w podstawowy sprzęt. Operacja spowodowała utworzenie jednego miejsca pracy.

3) Sektor publiczny – reprezentowany przez gminy członkowskie oraz ośrodki kultury.

Każda z gmin członkowskich realizowała małe projekty w zakresie kultywowania dziedzictwa historycznego i kulturowego regionu (w tym remonty i modernizacja świetlic oraz przedsięwzięcia informacyjne, promocyjne i edukacyjne), inwestycje w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną (budowa placu zabaw). Trzy gminy realizowały projekty z Odnowy Wsi (modernizacja świetlic, zagospodarowanie parku, budowa szlaku turystycznego i amfiteatru).

Na łączną liczbę **69 członków - 16 realizowało operacje w ramach Wdrażania lokalnej strategii rozwoju** (na 53 zrealizowane operacje 45 realizowanych było przez Członków Stowarzyszenia).

5. Opis struktury LGD

Strukturę Stowarzyszenia „Solna Dolina” tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna oraz Biuro Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie „Solna Dolina” liczy **121 członków zwyczajnych**, z sektorów:

a) Publicznego – łącznie 8 członków:

- 6 gmin tworzących obszar Lokalnej Grupy Działania: Chodów, Dąbie, Grzegorzew, Kłodawa, Olszówka i Przedecz.
- 2 instytucje kultury prowadzące działalność w zakresie upowszechniania kultury, kultywowania dziedzictwa kulturowego regionu, edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży – Gminny Ośrodek Kultury w Kłodawie i Biblioteka Publiczna w Kłodawie,

b) Gospodarczego – łącznie 12 członków:

- 12 przedsiębiorców, w tym m.in. prowadzących działalność w zakresie ochrony zdrowia, sprzedaży, w tym sprzedaży produktów rolnych, usług rolniczych, przygotowywania i dostarczania żywności dla odbiorców indywidualnych, w tym turystów oraz usług agroturystycznych, prowadzenia obiektów noclegowych turystycznych i miejsc krótkotrwałego zakwaterowania.

c) Społecznego – łącznie 16 członków:

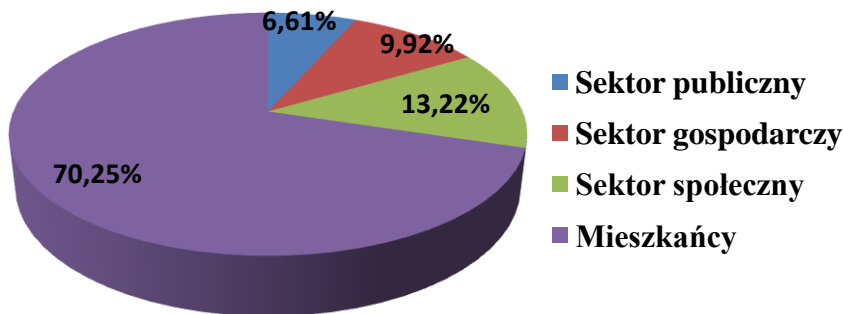
- 15 organizacji pozarządowych prowadzących działalność m.in. w zakresie:

- **ochrony i poprawy stanu dziedzictwa publicznego i kulturowego, ożywiania, aktywizowania, wspomaganie rozwoju kapitału ludzkiego i integrowania społeczności, wspierania inicjatyw edukacyjno – kulturalnych na rzecz dzieci, młodzieży, rodzin i osób starszych; dążenia do zmiany stereotypów dotyczących miejsca i ról społecznych ludzi w wieku starszym, rozwijania wiedzy o historii regionu, wspierania rozwoju kultury poprzez promowanie lokalnych twórców ludowych i artystów, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, działań proekologicznych, ochrony dóbr kultury i tradycji regionalnych oraz promocji obszaru, prowadzenia wśród mieszkańców działalności sportowej oraz organizowania wychowania fizycznego, stwarzania mieszkańcom odpowiednich warunków do uprawiania wychowania fizycznego i sportu, wspierania wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturowego, edukacyjnego i zdrowotnego, integracji mieszkańców, przeciwdziałania bezradności i wykluczeniu społecznemu, wspierania demokracji i budowania społeczeństwa obywatelskiego, ochrony i poprawy stanu dziedzictwa publicznego i kulturowego wspierania inicjatyw społecznych na rzecz rozbudowy i modernizacji bazy kulturalno – rekreacyjno - sportowej oraz prowadzenia działalności turystycznej i krajoznawczej i działalność na rzecz upowszechniania aktywnego wypoczynku mieszkańców, integrowania środowiska, organizowania imprez kulturalnych, kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz zwyczajów, przeciwdziałania i zwalczania objawów patologii społecznej, zachęcania do aktywnego spędzania wolnego czasu, aktywizacji społecznej osób starszych poprzez uczestnictwo w różnych formach życia społecznego; podejmowania działań zmierzających do utrzymania, nawiązywania i zacieśniania więzi i kontaktów osobistych między mieszkańcami regionu, a szczególnie pomiędzy osobami starszymi i młodym pokoleniem.**

- d) **Mieszkańcy obszaru - osoby fizyczne – łącznie 85 członków**, w tym 14 rolników, mieszkańcy prowadzący różnorodną działalność społeczną, m.in. kierownicy i członkowie zespołów ludowych, członkowie rad sołeckich, prezesi i członkowie stowarzyszeń zajmujących się kultywowaniem lokalnych tradycji, wspieraniem i promowaniem lokalnej twórczości ludowej, aktywizacją społeczną, ożywieniem działalności kulturalnej i rekreacyjnej mieszkańców obszaru oraz integracją osób starszych, przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich, osoby prowadzące działalność agroturystyczną. Wśród członków LGD jest **5 osób bezrobotnych**.

Skład Lokalnej Grupy Działania jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli sektorów szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców. Zapewnia on reprezentację grup docelowych przedsięwzięć, które realizowane będą w ramach LSR w zakresie rozwoju gospodarczego obszaru, rekreacji, sportu, integracji i aktywności mieszkańców obszaru, w tym w zakresie wykluczenia społecznego osób bezrobotnych i starszych oraz zachowania i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego obszaru oraz zagospodarowania lokalnych zasobów.

Procentowy udział członków Stowarzyszenia w poszczególnych sektorach wygląda następująco:

Stowarzyszenie „Solna Dolina” zakłada dalsze rozszerzanie składu partnerstwa o przedstawicieli środowisk społecznych i zawodowych istotnych z punktu widzenia realizacji strategii zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia.

6. Opis składu organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym w Stowarzyszeniu „Solna Dolina” jest – zgodnie ze statutem §21 pkt.5 – Rada. Partnerstwo jest odpowiedzialne za wybór operacji na poziomie lokalnym i zobowiązane jest do zapewnienia, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Proces decyzyjny w LGD nie jest zdominowany przez władze publiczne ani żadną z grup interesów. **Rada Stowarzyszenia „Solna Dolina” na dzień składania Wniosku o wybór Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) liczy 14 osób.** Członkowie Rady zostali powołani podczas Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia w dniu 01.10.2015 roku. Do kompetencji Rady należy przede wszystkim: dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, **a także ustalanie kwoty wsparcia.**

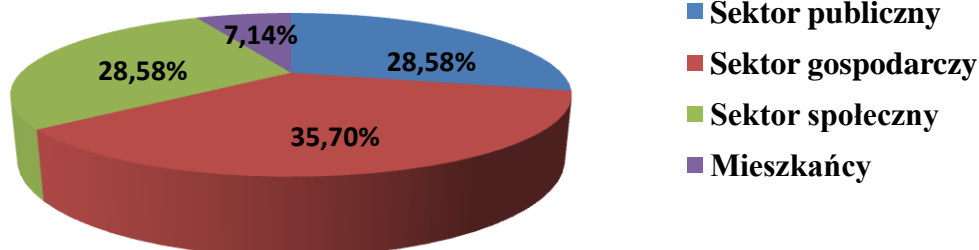
Szczegółowy wykaz składu Rady z nazwą członka LGD, wskazaniem gminy i sektora, które dany członek reprezentuje, nazwą instytucji, którą dana osoba reprezentuje wraz z dokumentacją potwierdzającą przynależność do sektora znajduje się w tabeli: Dane wszystkich członków organu decyzyjnego wnioskodawcy, która stanowi załącznik nr 4 do Wniosku o wybór Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).

Każda gmina reprezentowana jest przez minimum dwie osoby.

Gminy Chodów i Dąbie reprezentowane są przez trzech członków, a gminy Grzegorzew, Kłodawa, Olszówka i Przedecz przez dwóch członków.

Udział członków Rady z poszczególnych sektorów przedstawiono poniżej poszczególnych sektorach:

sektor publiczny –	sektor gospodarczy –	sektor społeczny –	Mieszkańcy –
4	5	4	1

Oznacza to, że udział partnerów sektora społecznego, gospodarczego i mieszkańców w składzie Rady wynosi 71,42%.

W składzie organu decyzyjnego znajduje się 5 przedsiębiorców, 6 kobiet, w tym jedna w wieku poniżej 35 roku życia. Żadna grupa interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji, w tym sektor publiczny stanowi w strukturze Rady mniej niż 30%.

W celu profesjonalnej realizacji zadań Stowarzyszenia „Solna Dolina” oraz podnoszenia wiedzy i kompetencji członków organu decyzyjnego zaprojektowany został plan szkoleń dla członków Rady. Szkolenia te będą realizowane w formie szkoleń warsztatowych (w tym jako zajęcia warsztatowe, seminaria, konferencje i inne formy edukacyjne, zależne od potrzeb). Corocznie plan szkoleń może być modyfikowany w oparciu o zgłoszone przez przedstawicieli organu decyzyjnego zapotrzebowania na określone szkolenia. W 2016 roku przewidziane są szkolenia z zakresu procedur oceny i wyboru operacji oraz z zakresu, który obejmuje Regulamin Rady. Plan szkoleń Rady stanowi załącznik nr 14 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).

7. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Szczegółowe regulacje dotyczące funkcjonowania Rady i podejmowania decyzji o wyborze operacji zostały określone w Regulaminie Rady i Procedurze wyboru i oceny operacji. **Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.**

Stosowane regulacje obejmują przede wszystkim kwestii dotyczące rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym:

1. W całym procesie wyboru w ramach danego naboru stosowane są te same kryteria.
2. Członkowie Rady pełnią swoje funkcje osobiście.
3. Rada podejmuje swoje uchwały bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków, przy zachowaniu zasad związanych z zachowaniem parytetów.
4. W składzie Rady **władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie mogą mieć więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez Radę.** Parytet ten musi być zachowany każdorazowo na etapie oceny poszczególnych operacji.

5. W poszczególnych głosowaniach co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi.
  6. Parytety weryfikowane są na etapie oceny poszczególnych operacji przy zastosowaniu rejestru interesów członków pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań członka rady z wnioskodawcą i projektem.
  7. W przypadku ryzyka zaistnienia konfliktu interesu Członek Rady będzie podlegał **wyłączeniu** z udziału w dokonywaniu oceny i wyboru operacji, w przypadku zaistnienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności. Wyłączenia dotyczyć będą przypadków, w których członek/reprezentant członka organu decyzyjnego jest wnioskodawcą, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony lub jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę.
  8. Członkowie Rady, którzy nie zostali wyłączeni z oceny operacji składają **pisemne oświadczenia o poufności i bezstronności** w wyborze danej operacji.
  9. W posiedzeniu Rady każdorazowo uczestniczy przedstawiciel Zarządu, którego zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej. Zadaniem uczestniczącego w posiedzeniu przedstawiciela Zarządu będzie, w przypadku dokonywania przez członków Rady oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny lub stwierdzenia rozbieżnych ocen członków organu decyzyjnego, przekazanie stosownej informacji Przewodniczącemu Rady.
  10. Każdy z członków organu decyzyjnego jest zobowiązany do uczestnictwa w organizowanych dla Rady szkoleniach w zakresie oceny wniosków, w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji oraz poddania się weryfikacji nabytej wiedzy w formie testu, zgodnie z Planem szkoleń dla organu decyzyjnego stanowiącym załącznik nr 14 do Wniosku o wybór LSR.
  11. Posiedzenia Rady są protokolowane, a protokoły z posiedzeń Rady wraz z informacją o zastosowanych wyłączeniach publikowane są na stronie internetowej www.solnadolina.eu.
  12. Dla zapewnienia prawidłowości wyborów dokonanych przez członków Rady przewidziane są także działania dyscyplinujące w przypadku, gdy członek organu decyzyjnego systematycznie nie bierze udziału w posiedzeniach lub nierzetelnie wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków.
- Powyższe uregulowania mają zapewnić prawidłowość i transparentność działań podejmowanych przez organ decyzyjny.

8. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD „Solna Dolina”

Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD:

1. Statut LGD Uchwalany i aktualizowany przez WZC
Regulowane kwestie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym. ✓ organ nadzoru – Marszałek Województwa Wielkopolskiego, ✓ wprowadzenie organu decyzyjnego stowarzyszenia, jakim jest Rada, odpowiedzialnego za wybór operacji ✓ zasady funkcjonowania WZC, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady ✓ szczegółowe określenie kompetencji i zasad reprezentatywności Rady – kompetencje Rady to wybór operacji, przyjęcie i zmiany Regulaminu Rady oraz procedur określających sposób naboru, ustalanie kwoty wsparcia oraz inicjatywa w sprawie zmiany lokalnych kryteriów wyboru. ✓ Rada w co najmniej 50% składa się z partnerów gospodarczych i społecznych. Władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie mogą mieć więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji – zachowanie parytetów każdorazowo na etapie głosowania, w przypadku ryzyka zaistnienia konfliktu interesu członek Rady podlega wykluczeniu z całego procesu wyboru danej operacji ✓ określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji – uchwalanie LSR oraz kryteriów wyboru należy do właściwości WZC, aktualizacja LSR należy do kompetencji Zarządu ✓ zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach. ✓ zasady zbywania majątku Stowarzyszenia ✓ kadencyjność organów
2. Regulamin organu decyzyjnego - Rady Uchwalany i aktualizowany przez Radę
Regulowane kwestie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady (sposób informowania członków Rady o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, zasady dyscyplinujące członków Rady, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach oraz dokonują oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny)

- ✓ **szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji** - sposób wyłączenia członka Rady z oceny w przypadku ryzyka zaistnienia konfliktu interesów, **prowadzenie rejestru interesu członków Rady i sprawdzanie parytetów każdorazowo na etapie głosowania**
- ✓ **szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji** – obowiązek członków Rady zapoznawania się z dokumentacją dotyczącą danego naboru wniosków, ocena formalna wniosków zgodnie z kartą oceny formalnej, **składanie pisemnych oświadczeń o poufności i bezstronności w wyborze danej operacji**, ocena wniosków zgodnie z kartami oceny zgodności z LSR i kartami oceny według lokalnych kryteriów wyboru, **szczegółowe zasady dotyczące postępowania w przypadku takiej samej liczby punktów, udział w posiedzeniach dotyczących oceny operacji członka Zarządu, który będzie czuwał nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru oraz poprawności dokumentacji i zgodności formalnej, zasady postępowania w przypadku stwierdzenia przez członka Zarządu rozbieżnych ocen według lokalnych kryteriów**,
- ✓ **zasady podejmowania uchwał, wzory dokumentów, które są załącznikami do regulaminu Rady**
- ✓ **zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego i publikowania protokołu na stronie internetowej Stowarzyszenia wraz z zastosowanymi w trakcie wyboru wyłączeniami**
- ✓ **zasady informowania wnioskodawców o wynikach oceny**
- ✓ **zasady wniesienia protestu przez wnioskodawców i zasady publikowania wyników oceny wniosków**
- ✓ **zasady wynagradzania członków Rady oraz obowiązek uczestnictwa w szkoleniach.**

3. Regulamin biura LGD **Uchwalany i aktualizowany przez Zarząd**

- ✓ **zasady organizacji i porządku w procesie pracy biura,**
- ✓ **uprawnienia kierownika biura,**
- ✓ **strukturę organizacyjną biura i podział zadań pracowników biura**
- ✓ **obowiązki pracowników zatrudnionych w biurze**
- ✓ **zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych,**
- ✓ **opis oceny pracy biura oraz efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa.**
- ✓ **zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy, a także metody ich pomiaru**
- ✓ **zasady zatrudniania**
- ✓ **zaplanowane szkolenia dla pracowników LGD zgodnie z harmonogramem szkoleń**

4. Polityka rachunkowości

Uchwalana przez Zarząd regulująca kwestie prowadzenia księgowości

5. Polityka bezpieczeństwa

Uchwalana przez Zarząd, regulująca kwestie ochrony danych osobowych

Rozdział II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Lokalna Strategia Rozwoju „Solnej Doliny” jest dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale lokalnej społeczności. W niniejszym rozdziale scharakteryzowano metody, jakich użyto dla zapewnienia oddolnego charakteru LSR, tj. zagwarantowania udziału społeczności lokalnej w procesie tworzenia strategii i jej realizacji. Do opracowania LSR wykorzystane zostały wyniki badań własnych i ewaluacji oraz przede wszystkim dane pochodzące z opisanych poniżej społecznych konsultacji. Materiał zebrany podczas konsultacji ze społecznością lokalną na każdym z kluczowych etapów został poddany analizie w kontekście przyjęcia bądź odrzucenia wniosków zgłaszanych przez mieszkańców. **W procesie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju nie korzystano z pomocy ekspertów zewnętrznych, przyjmując, że opracowany dokument winien być odzwierciedlaniem lokalnych potrzeb, problemów i aspiracji, określony oddolnie, w sposób zrozumiały dla wszystkich mieszkańców obszaru.**

LGD przed przystąpieniem do pracy ze społecznością lokalną bazując **na danych z raportu z ewaluacji własnej** dokonała analizy lokalnej społeczności w celu doboru właściwych metod współpracy. Do koordynacji całokształtu prac związanych z opracowaniem LSR został powołany wielosektorowy Zespół koordynujący, składający się z przedstawicieli wszystkich gmin członkowskich, który zajmował się opracowywaniem i analizą materiałów z poszczególnych etapów konsultacji. Lokalna Strategia Rozwoju „Solnej Doliny” nie została opracowana przez podmiot zewnętrzny, ale jest dokumentem, którego autorami są mieszkańcy obszaru LGD.

Partycypacyjny charakter LSR wynika z ciągłego zaangażowania wszystkich interesariuszy dokumentu w proces powstawania kluczowych zapisów strategii. Dlatego też w procesie opracowywania LSR, jako kluczowe – obok danych wynikających ze statystyki publicznej – uznawano informacje pochodzące z szerokich konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele głównych grup istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów dokumentu: **przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, wspólnot (rady sołeckie, rady osiedlowe), mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy oraz lokalni twórcy, osoby bezrobotne i przedstawiciele środowiska senioralnego, a także przedstawiciele sektora publicznego.**

Proces budowy LSR obejmował etap określania potrzeb, problemów i celów, a także ustalania ich hierarchii w oparciu o wyniki uwag zgłaszanych podczas procesu konsultacyjnego, etap określania grup, do których adresowane będą podejmowane w ramach LSR działania, etap poszukiwania konkretnych rozwiązań, które stanowiłyby najskuteczniejszy sposób realizacji strategii i osiągania kluczowych założeń i kierunków rozwoju obszaru, etap ustalania wskaźników, których realizacja w najskuteczniejszy sposób pozwoliłaby na osiąganie wytyczonych w strategii celów, etap opracowania sposobów skutecznej komunikacji oraz transparentności, monitorowania i oceny funkcjonowania LGD – ewaluacja. W ciągu procesu tworzenia LSR zastosowano **różnorodne środki przekazu**, aby dotrzeć do wszystkich interesariuszy i pobudzić do aktywności lokalną społeczność: ogłoszenia na tablicach ogłoszeń w urzędach publicznych, sołectwach i miejscach ogólnodostępnych, "okólniki" na wsiach, indywidualne zaproszenia, strona www LGD i urzędów gmin, fanpage LGD, informacje telefoniczne, mailowe i sms, ulotki, informacje w Powiatowych Urzędach Pracy i Ośrodkach Pomocy Społecznej (w celu dotarcia do osób bezrobotnych oraz starszych).

W kluczowych etapach prac nad tworzeniem Lokalnej Strategii Rozwoju zastosowano następujące metody partycypacyjne, będące podstawą wypracowania głównych założeń, które zostały wykorzystane do opracowania dokumentu.

1. Etap I: Diagnoza i analiza SWOT

1) **Spotkania konsultacyjne** – bezpośrednie spotkania z mieszkańcami obszaru obejmujące część teoretyczną oraz część warsztatową aktywnie włączającą uczestników w prace nad określeniem słabych, mocnych stron obszaru, szans i zagrożeń.

W ramach etapu przeprowadzono łącznie **7 spotkań konsultacyjnych** na terenie każdej z gmin członkowskich: **Chodów (27.04.2015), Dąbie (15.05.2015), Grzegorzew (12.05.2015), Kłodawa (05.05.2015 i 07.05.2015), Olszówka (13.05.2015) i Przedecz (12.05.2015)**. Łącznie w otwartych spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział **153 uczestników**.

2) **Badania ankietowe - ankiety papierowe** dystrybuowane w sposób bezpośredni do mieszkańców (na spotkaniach gminnych i konsultacyjnych), a także rozsyłane za pomocą poczty mailowej – łącznie przekazano mieszkańcom 630 ankiet. **Zwrócono 125 wypełnionych ankiet**.

3) **Forum społeczne** - Forum umożliwiło prezentację wypracowanych podczas spotkań warsztatowych zapisów LSR i wyników badań ankietowych oraz ich konsultację w zakresie wizji obszaru, kierunków działań, problemów i metod ich rozwiązania, słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń. W przeprowadzonym w dniu **20.05.2015r. forum wzięło udział 41 uczestników**. Podczas forum uczestnicy zgłaszali swoje uwagi do przedstawionego materiału. Zgłaszane propozycje zostały podczas Forum poddane głosowaniu.

4) **Punkty konsultacyjne** – bezpośredni kontakt członków zespołu koordynującego z mieszkańcami podczas organizowanych uroczystości gminnych. Punkty prowadzone były: w **Pniewie (gmina Chodów) - 23.08.2015 i Korzeczniku (gmina Kłodawa) – 30.08.2015 roku**. Punkty cieszyły się zainteresowaniem. Konsultacji udzielono łącznie **42 osobom odwiedzającym punkt**.

Uczestnicy zastosowanych, scharakteryzowanych powyżej metod konsultacyjnych zgłaszali szereg uwag na temat analizy obszaru. Za ważny aspekt uznano atrakcyjne położenie, walory krajobrazowe i turystyczne. Zwrócili uwagę na zbyt małą liczbę miejsc, w których mogliby się spotykać i aktywnie spędzać czas, potrzebę zwiększenia oferty w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej zarówno dla dzieci, młodzieży, ale także osób starszych. Dostrzeżono także niską aktywność i integrację mieszkańców w podejmowaniu różnego rodzaju inicjatyw na rzecz środowiska lokalnego. Największym problemem obszaru jest brak miejsc pracy i trudności w rozwijaniu własnej działalności. Brak zachęt, ale także i środków finansowych, które pozwoliłyby młodym ludziom tworzyć dla siebie i innych miejsca pracy, które zatrzymywałyby ich w rodzinnych miejscowościach, niedostosowanie systemu edukacji do wymogów rynku pracy, zaniedbane drogi, pogarszający się stan zdrowia mieszkańców, brak połączeń komunikacyjnych, niskie płace. **Jednoznacznie wskazywano, że w najgorszej sytuacji na obszarze są osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotne osoby młode (do 30 roku życia) oraz bezrobotni powyżej 50 roku życia**. Jako osoby zagrożone społecznym wykluczeniem podawano osoby starsze. Zdarzały się skrajnie różne oceny na temat potencjału obszaru, a także jego słabych stron.

Wnioski z konsultacji poddane zostały analizie sumarycznej, odrzucono opinie i problemy marginalne, dotyczące jednostkowych przypadków, a diagnozę obszaru uzupełniono o dane z konsultacji, które uzyskały największą liczbę wskazań. Dzięki temu w diagnozie i analizie SWOT określono docelowo te elementy, które były akceptowane przez większość mieszkańców. Efekt: powstała diagnoza obszaru LGD, określono także słabe i mocne strony (SWOT), zdefiniowano główne problemy obszaru oraz kierunki rozwoju, Zdefiniowano kluczowe grupy docelowe jako istotne w rozwoju LGD, w tym grupy defaworyzowane. – Wnioski z I etapu konsultacji uwzględniono w rozdziale III Diagnoza obszaru.

2. **Etap II - określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania**

Po przeprowadzonych konsultacjach w zakresie diagnozy obszaru, jej uzupełnieniu i opracowaniu spójnej dla 6 gmin członkowskich analizy SWOT, **co było pierwszym krokiem do konstruowania celów**, przystąpiono do określenia wizji rozwojowej obszaru oraz „odwrócenia” zdiagnozowanych problemów, ich negatywnych następstw i przyczyn oraz sformułowania celów rozwojowych „Solnej Doliny”. Na tym etapie użyto następujące metody:

- 1) **Spotkania konsultacyjne** – bezpośrednie spotkania z mieszkańcami obszaru obejmujące część teoretyczną oraz część warsztatową aktywnie włączającą uczestników w prace nad określeniem kluczowych problemów obszaru oraz budowanie drzewa problemów i drzewa celów. W ramach etapu przeprowadzono łącznie 6 **spotkań konsultacyjnych** na terenie każdej z gmin członkowskich: **Chodów (17.08.2015), Dąbie (19.08.2015), Grzegorzew (11.08.2015), Kłodawa (25.08.2015), Olszówka (26.08.2015) i Przedecz (28.08.2015)**. Łącznie w otwartych spotkaniach konsultacyjnych **wzięło udział 123 uczestników**.
- 2) **WORLD CAFE** - celem spotkania było generowanie pomysłów, uwspólnianie wiedzy i wymiany informacji na temat problemów obszaru oraz celów jakie powinny znaleźć się w LSR. Uczestnicy w kawiarnianej atmosferze wypracowywali w grupach własne wizje i poddawali je grupie pod dyskusję. Tak opracowany materiał stał się podstawą do kolejnych konsultacji ze społecznością lokalną. **WORLD CAFE** zostało przeprowadzone **25.09.2015r.** i **wzięło w nim udział 38 uczestników**.
- 3) **Forum społeczne** - Forum umożliwiło prezentację wypracowanych podczas spotkań warsztatowych zapisów LSR oraz ich konsultację w zakresie problemów obszaru i metod ich rozwiązania. Forum przeprowadzone zostało **01.10.2015 roku w Kłodawie i wzięło w nim udział 61 uczestników**. Podczas forum uczestnicy zgłaszali swoje uwagi do przedstawionego materiału. Doprecyzowywali poszczególne cele i dokonali przesunięć pomiędzy obszarami problemowymi, przeformatowując brzmienie poszczególnych zapisów. Zgłaszane propozycje zostały podczas Forum poddane głosowaniu. Nowe brzmienie celów zostało skonsultowane poprzez stronę internetową z mieszkańcami obszaru.
- 4) **Fokus** - dyskusja grupowa, do której zaproszeni zostali najaktywniejsi uczestnicy spotkań konsultacyjno-warsztatowych (JST, NGO, OSP, GOK, przedsiębiorcy, KGW, osoby fizyczne, sołtysi, radni itp.). Fokus przeprowadzono **w dniu 06.11.2015 roku w Kłodawie i wzięło w nim udział 21 osób**. Uczestnicy spotkania analizowali opracowane materiały z przeprowadzonych konsultacji społecznych i ankiet. Dokonali hierarchizacji problemów i określenia obszarów tematycznych. Następnie w podziale na grupy budowali drzewa problemów, przekształcając je w drzewa celów, dopracowując cele ogólne i szczegółowe oraz przedsięwzięcia i wskaźniki, jakie powinny znaleźć się w Lokalnej Strategii Rozwoju. Na koniec przegłosowali i uznali za zasadne zmiany dokonane podczas forum społecznego dotyczące przeformułowania zapisów celów.
- 5) **Arkusze pomysłu** - Arkusz został udostępniony na stronie internetowej LGD, został także przesłany radnym rad gmin członkowskich i sołtysom. Arkusz pozwolił na określenie wstępnego zakresu projektów planowanych przez mieszkańców do realizacji w latach 2016 – 2022. Do biura LGD **spłynęło 31 arkuszy**.

W pierwszej kolejności podczas realizowanych form partycypacyjnych dokonano powtórnej analizy zebranego w trybie konsultacji materiału, skonfrontowano go z diagnozą obszaru oraz analizą SWOT, po to, aby definiowane cele ogólne, cele szczegółowe i przedsięwzięcia były odpowiedzią na faktyczne problemy mieszkańców, które są rzeczywiście i realnie odczuwane przez znaczną część społeczności lokalnej. Formułowanie celów LSR oparte było o analizę SWOT z uwzględnieniem wyników konsultacji społecznych, które uspołecniają i uwiarygodniają proces budowania strategii. Opierając proces formułowania celów na przykładowej „metodzie problemowej”, pierwszym etapem procesu była identyfikacja problemów. Był to poziom, na którym zidentyfikowane były cele szczegółowe. Braki w zasobach materiałowych, infrastrukturalnych, usługowych, będących przyczyną zdiagnozowanych problemów stały się podstawą zidentyfikowania poszczególnych przedsięwzięć z uwzględnieniem również ewentualnych projektów zgłaszanych za pomocą arkuszy pomysłu. Identyfikacja negatywnych następstw problemów była podstawą sformułowania celów ogólnych. Następnie poszczególnym celom przypisano określone wskaźniki mierzące postęp realizacji LSR, przypisując im w oparciu o diagnozę, analizę SWOT, arkusze pomysłów odpowiednie miary i stan docelowy w konfrontacji z finansowymi możliwościami budżetowymi LGD. Podczas II etapu uczestnicy określili wstępny plan działania – realizacji poszczególnych operacji.

Wnioski z konsultacji poddane zostały analizie pod kątem spójności materiału zebranego podczas stosowania poszczególnych metod. Na tym etapie uwzględniono uwagi pochodzące z forum społecznego dotyczące przeformułowania zapisów celów dokonanych podczas Forum i poddanych analizie i akceptacji uczestników spotkania Fokusowego. Dokonano też analizy wskaźników – zarówno pod kątem ich racjonalności i wymogów zawartych w Programie. Dokonano przesunięcia realizacji działań w zakresie operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej (z roku 2019 na rok 2018), tak by możliwa była ich realizacja zgodnie z wymogami i nie skutkowało to ryzykiem nieosiągnięcia wskaźników. W spotkaniach konsultacyjnych uczestnicy z Gminy Kłodawa wskazywali jako silną stronę obszaru istnienie kopalni soli. Na kolejnych

spotkaniach czynnik ten został poprzez głosowanie wyeliminowany, jako mało istotny z punktu widzenia kształtowania celów.

Efekt: Określone partycypacyjnie cele rozwoju, w tym w kontekście **zdiagnozowanych grup defaworyzowanych (osób długotrwale bezrobotnych, bezrobotne osoby młode (do 30 roku życia) oraz bezrobotni powyżej 50 roku życia)**. Zdefiniowane przez interesariuszy pomysły/przedsięwzięcia rozwojowe, które zapewnią rozwój LGD w kontekście niwelowania czy zmniejszania barier/wykluczenia i wykorzystania potencjału obszaru i mieszkańców.

3. Etap III - Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru

Kolejnym etapem prac nad przygotowaniem LSR było opracowanie procedur i zasad regulujących kwestie wyboru i oceny operacji, w tym w szczególności określenie kryteriów ich wyboru. W ramach tego etapu zastosowano następujące metody partycypacji:

- 1) **Fokus** - dyskusja grupowa, do której zaproszeni zostali najaktywniejsi uczestnicy spotkań konsultacyjno-warsztatowych z poprzednich etapów (JST, NGO, OSP, GOK, przedsiębiorcy, KGW, osoby fizyczne, sołtysi, radnych itp.). Fokus przeprowadzono w dniu **13.11.2015 roku w Kłodawie i wzięło w nim udział 29 osób**.
- 2) **Wywiad z lokalnymi liderami** – przedstawicielami seniorów – osobisty wywiad z grupą reprezentującą środowisko senioralne, na co dzień prowadzącą działalność na rzecz ludzi starszych. Wywiad przeprowadzono w dniu **18.11.2015 roku i wzięło w nim udział 12 osób**.
- 3) **WORLD CAFE** – celem spotkania było generowanie pomysłów, uwspólnianie wiedzy i wymiany informacji, na temat niezbędnych wymogów prawnych w zakresie procedur oraz poszukiwanie rozwiązań najlepiej dostosowanych do realiów obszaru oraz ustalania kryteriów, **które premiuje operacje w jak największym stopniu przyczyniające się do realizacji wskaźników produktu zawartych w LSR oraz wynikają bezpośrednio z diagnozy obszaru**. WORLD CAFE przeprowadzono w dniu **19.11.2015 roku i wzięło w nim udział 17 uczestników**.
- 4) **E-konsultacje - sondaż internetowy** – prowadzony w dniach **25.11.2015 – 14.12.2015 r. Liczba uczestników sondażu – 38 osób**.

Dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków. Wszystkie wnioski pochodzące z konsultacji zostały uwzględnione w kryteriach wyboru, gdyż przeprowadzona analiza wskazała, że określone podczas konsultacji kryteria są powiązane z diagnozą obszaru, mierzalne, akceptowalne, przejrzyste, niedyskryminujące i bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz przyczyniają się do wsparcia grup defaworyzowanych.

Efekt: ustalone kryteria wyboru w oparciu o własne propozycje osób/podmiotów, które zaangażowane będą w realizację projektów - zaproponowane i zaopiniowane w drodze konsultacji.

4. Etap IV - Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji – na tym etapie **określono wspólnie z mieszkańcami** zasady i procedury dokonywania ewaluacji oraz monitorowania, służące zbadaniu, czy Stowarzyszenie dobrze realizuje postawione przed nim zadania. Skupiono się na obszarach, które zdaniem mieszkańców należy na bieżąco monitorować. Uczestnicy spotkań określili też elementy, które należy poddawać okresowej ocenie skuteczności i jakości. Jak wskazali, chcieliby min. wiedzieć jaka jest efektywność pracy biura i świadczonego doradztwa, czy konkursy prowadzone są prawidłowo, w jakim stopniu zrealizowana jest LSR. Ważne informacje pozyskaliśmy na tym etapie w zakresie konieczności planowania działań komunikacyjnych i promocyjnych. Informacje te zostały wykorzystane również w kolejnym etapie budowy LSR. Na tym etapie zastosowano następujące metody:

- 1) **Wywiad z lokalnymi liderami** – przedstawicielami wszystkich trzech sektorów oraz mieszkańcy - najaktywniejsi uczestnicy spotkań konsultacyjno-warsztatowych z poprzednich etapów. Wywiad został przeprowadzony w dniu **24.11.2015 roku i uczestniczyło w nim 17 uczestników**.
- 2) **Fokus** - dyskusja grupowa, do której zaproszeni zostali najaktywniejsi uczestnicy spotkań konsultacyjno-warsztatowych z poprzednich etapów (JST, NGO, OSP, GOK, przedsiębiorcy, KGW, osoby fizyczne, sołtysi, radni itp.). Fokus przeprowadzono w dniu **02.12.2015 roku w Kłodawie i wzięło w nim udział 16 osób**.
- 3) **E-konsultacje - sondaż internetowy** - prowadzony w dniach **29.11.2015r. – 14.12.2015r. Liczba uczestników sondażu – 32 osoby**
- 4) **Badanie ankietowe - ankiety papierowe** - dystrybuowane w sposób bezpośredni do mieszkańców (na spotkaniach gminnych i konsultacyjnych) oraz do zakładów pracy, instytucji publicznych. Łącznie wydano 250 ankiet. **Zwrócono 60 wypełnionych ankiet**.

Podczas tego etapu przekazano uczestnikom spotkań wnioski, które pochodziły z Raportu z ewaluacji LSR oraz funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania za lata 2009–2013. Raport zawierał wskazania i rekomendacje dotyczące monitoringu oraz ewaluacji stosowanych przez Stowarzyszenie. Wnioski te zostały przez uczestników zaakceptowane i przyjęte jako „dobre praktyki”. W następnej kolejności uzupełniono je wynikami konsultacji. **Wnioski z konsultacji poddane zostały analizie sumarycznej. Do realizacji przyjęto**

uzgodnione na spotkaniach materiały, zawierające elementy i obszary, które uzyskały największą liczbę wskazań.

5. Etap V – Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR

Był to jeden z kluczowych etapów budowy LSR. Systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnych do świadomego osiągania celów strategii możliwe jest poprzez tworzenie warunków do aktywnego, ciągłego i szeroko rozumianego uczestnictwa społeczności lokalnych w jej wdrażaniu. Warunkiem skutecznego zaangażowania społeczności lokalnej w realizację LSR jest skuteczna (obustronna) komunikacja. Na tym etapie zastosowano następujące metody partycypacji.

- 1) **Spotkanie konsultacyjne** - bezpośrednie spotkania z mieszkańcami obszaru obejmujące część teoretyczną oraz część warsztatową aktywnie włączającą uczestników w prace nad określeniem głównych założeń planu komunikacyjnego. Spotkanie kierowane było do wszystkich sektorów oraz mieszkańców, z uwzględnieniem szerokiego uczestnictwa ludzi młodych, w celu poznania nowych metod skutecznej komunikacji. Spotkanie przeprowadzono w dniu **02.12.2015 roku w Kłodawie. Uczestniczyło w nim 29 osób.**
- 2) **Wywiad lokalnych liderów – z przedstawicielami sektora gospodarczego, społecznego oraz mieszkańców** Wywiad przeprowadzono w dniu **10.12.2015** w Dąbiu i wzięło w nim udział **18 osób.**
- 3) **Fokus** - dyskusja grupowa, do której zaproszeni zostali najaktywniejsi uczestnicy spotkań konsultacyjno-warsztatowych z poprzednich etapów (JST, NGO, OSP, GOK, przedsiębiorcy, KGW, osoby fizyczne, sołtysi, radni itp.). Fokus przeprowadzono w dniu **11.12.2015 roku w Kłodawie i wzięło w nim udział 16 osób.**
- 4) **E-konsultacje -sondaż internetowy** - prowadzony w dniach **29.11.2015 r. – 14.12.2015 r. Liczba uczestników sondażu – 40 osób.**

Opracowane w ramach tego etapu narzędzia przyczyniać się będą do umożliwienia pozyskiwania informacji zwrotnej ze strony społeczności lokalnych. Uczestnicy spotkań wskazywali, że dobra komunikacja jest podstawą do zapewnienia jawności i przejrzystości działań LGD, co jest niezwykle istotne w celu kreowania pozytywnej marki w środowisku lokalnym. Plan komunikacyjny podczas spotkań skonfrontowano także z monitoringiem i ewaluacją. Istotne jest bowiem sprawdzanie skuteczności narzędzi komunikacyjnych. Na tym etapie wykorzystano też wyniki z **Raportu z ewaluacji LSR oraz funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania za lata 2009 – 2013**. Raport zawierał wskazania i rekomendacje dotyczące narzędzi komunikacyjnych. **Podczas konsultacji zgłoszone zostały propozycje: ogłoszeń w lokalnej prasie (propozycja została poddana konsultacji przez uczestników i odrzucona ze względu na wysokie koszty i bardzo mały zasięg lokalnej gazety – nie dociera na obszary wiejskie), komunikatów radiowych (wniosek po analizie odrzucony – na obszarze funkcjonowania LGD nie ma radia lokalnego) oraz przekaz w Telewizji Kablowej w Kole (wniosek odrzucony ze względu na to, że telewizja kablowa emituje programy wyłącznie na terenie Osiedla Górniczego w Kłodawie, a koszt emisji jest wysoki).**

DANE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR, zostały każdorazowo zaprezentowane przy charakterystyce danego etapu.

WNIOSKI, PROPOZYCJE I REKOMENDACJE Z POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW PRAC NAD STRATEGIĄ analizowane były każdorazowo przez pracowników Biura LGD oraz członków Zespołu ds. koordynacji LSR oraz konsultowane z przedstawicielami wszystkich sektorów oraz mieszkańcami, w tym osobami bezrobotnymi oraz seniorami. Zestawienie uwag i rekomendacji prowadzone przez Biuro LGD, sporządzane było w formie tabelarycznej uwzględniało: treść propozycji, zgłaszającego, decyzję LGD (tak, nie, do rozważenia w przyszłości), uzasadnienie w przypadku odrzucenia lub odroczenia włączenia do strategii. Na etapie budowy LSR dłożono wszelkich starań, aby uspołeczniony proces jej opracowania przełożył się na zaplanowanie działań adekwatnych do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających interesariuszy, stanowi istotny fundament, dla określonych celów, mających przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Rozdział III. DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI

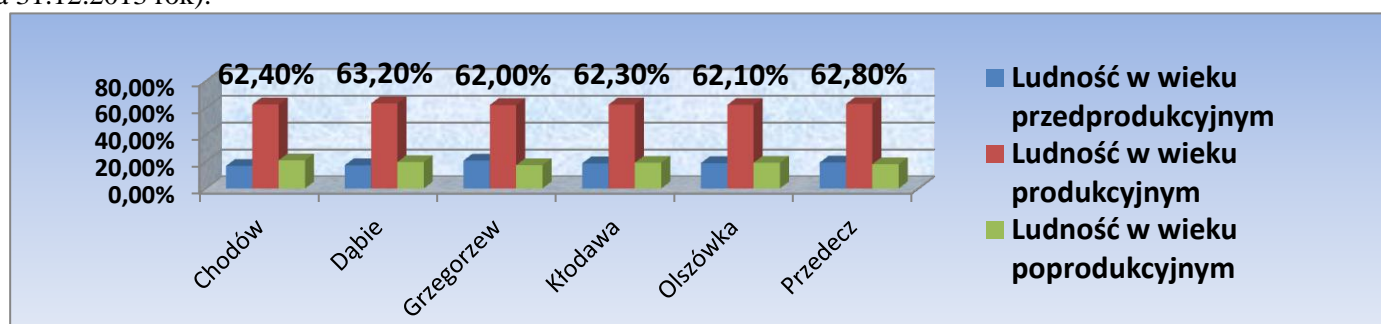
Diagnoza obszaru została w pierwszym etapie wykonana w oparciu o dostępne dane statystyczne z GUS, Urzędu Pracy w Kole, Ośrodków Pomocy Społecznej, charakterystyki pochodzące z gmin członkowskich, obserwacje własne i informacje pochodzące od podmiotów prowadzących działalność turystyczną. **W drugim etapie opis uzupełniony został o opracowany materiał z 7 spotkań konsultacyjnych - Chodów (27.04.2015), Dąbie (15.05.2015), Grzegorzew (12.05.2015), Kłodawa (05.05.2015 i 07.05.2015), Olszówka (13.05.2015) i Przedecz (12.05.2015), forum społecznego, przeprowadzono w dniu 20.05.2015 r, punktów konsultacyjnych, prowadzonych w dniach: 23.08.2015 (gmina Kłodawa) i 30.08.2015 (gmina Chodów) oraz analizy badań ankietowych.** Wnioski zawarte zostały w treści poszczególnych punktów.

1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Dane liczbowe zawarte w opisie opracowanie zostały na podstawie: Banku Danych Lokalnych, Portret terytorialny - GUS, 2012 - 2014 r. oraz Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014.

Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały na obszarze wynosiła na dzień 31.12.2013 roku: 37 801 osób. Obszar zamieszkiwało 18 732 mężczyzn i 19 069 kobiet, w tym ogółem w wieku poniżej 15 lat – 5 764 osoby, w wieku produkcyjnym (15-59 lat kobiety i 15–64 lata mężczyźni) – 24 872 osoby i 7 165 osób powyżej wieku produkcyjnego. Ludność wiejska stanowi 77% ogółu mieszkańców. Największą gęstość zaludnienia ma Gmina Kłodawa (102 osoby na 1 km²). Wiejski charakter obszaru sprawia, iż średnia gęstość zaludnienia (64 osoby na 1 km²) jest znacznie niższa od średniej gęstości zaludnienia w województwie wielkopolskim wynoszącej ok. 116 osób na 1 km². Niepokojącym zjawiskiem jest zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (średnio (-)5,33) (rok 2012 (-)3,18), gdzie dla województwa wielkopolskiego przyjmuje ona wartość + 1,6. Współczynnik feminizacji dla obszaru wynosi 101, podczas gdy w Wielkopolsce na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

Na obszarze objętym LSR w ciągu ostatnich kilku lat widoczny jest stały spadek liczby ludności. Wiąże się to zarówno z ujemnym saldem migracji jak i ujemnym przyrostem naturalnym – średnio (-)4,17 - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie**. Problem migracji młodych ludzi był wskazywany jako zagrożenie dla obszaru podczas konsultacji na terenie wszystkich gmin członkowskich. Liczba ludności w wieku produkcyjnym (24 872 osoby – 62,45%) jest o 1,15% niższa niż średnia w Wielkopolsce, ludności w wieku poprodukcyjnym o 1,9% wyższa (7 165 osób - 19,01%), a ludności w wieku przedprodukcyjnym o 0,77% niższa (7 165 osób – 18,54%). (dane GUS wg stanu na 31.12.2013 rok).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych; 31.12.2014 r.

Analiza struktury wiekowej ludności „Solnej Doliny” wg gmin wskazuje, że najkorzystniejsza struktura występuje na terenie Gminy Grzegorzew. Wprawdzie odsetek osób w wieku produkcyjnym jest na poziomie zbliżonym do obszaru, natomiast odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest o 3,4% wyższy niż osób w wieku poprodukcyjnym. Również na terenie Gminy Przedeć odsetek ten jest wyższy, ale już jedynie o 1,2%.

Wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do 100 osób w wieku produkcyjnym kształtuje się na średnim poziomie 60,12 - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie**.

Podczas przeprowadzanych na terenie każdej z gmin członkowskich konsultacji uczestnicy zwracali uwagę na **problem migracji młodych ludzi** (ma to także swoje potwierdzenie w statystykach) - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie**. Wiąże się to z brakiem stabilnej sytuacji na rynku pracy. Bezrobocie na obszarze powoduje, że młodzi ludzie szukają zatrudnienia w większych miastach. **Wg uczestników spotkań i respondentów badań ankietowych bezrobotni, w szczególności długotrwale oraz bezrobotne osoby młode do 30 roku życia, a także bezrobotni powyżej 50 roku życia to grupy, które wymagają szczególnego wsparcia w ramach wdrażanej strategii (szczegółowy opis bezrobotnych umieszczono w pkt. 3 niniejszego rozdziału – Opis rynku pracy)**. Brak pracy powoduje nie tylko niestabilność finansową. **Osoby długotrwale bezrobotne, wskazane jako jedna z grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR** wykazują bierność w podejmowaniu inicjatyw, nie tylko w zakresie poszukiwania pracy. Długotrwale bezrobocie wpływa na zmniejszenie własnej samooceny i brak motywacji do zmiany swojej sytuacji. Jest także przyczyną niechęci do podejmowania jakichkolwiek aktywności społecznej i sprzyja wykluczeniu społecznemu osób pozostających poza rynkiem pracy. Wg danych z PUP w Kole jest to najliczniejsza grupa bezrobotnych z punktu widzenia długości okresu pozostawania biernym na rynku pracy.

Jak wykazały badania (**analiza danych z PUP Kolo - drugie miejsce pod względem liczebności wśród bezrobotnych zajmują osoby młode do 30 roku życia**) trudna sytuacja na rynku pracy w sposób szczególny dotyka **ludzi młodych**, którzy rozpoczynają swoją karierę zawodową. Perspektywa wejścia na rynek pracy i utrzymania zatrudnienia pogarsza się szczególnie w czasach i sytuacjach kryzysowych, charakteryzujących się rosnącym poziomem bezrobocia wśród młodzieży. Trudności w rozpoczęciu samodzielnego życia na własny rachunek dotyczą nie tylko osób bez kwalifikacji zawodowych, lecz także osób, których kwalifikacje i umiejętności nie odpowiadają aktualnym wymogom rynku pracy, braki te stanowią jeden z istotnych czynników generujących zjawisko wykluczenia i marginalizacji społecznej. W związku z powyższym ludzie młodzi preferowani będą w zakresie wsparcia na rzecz

podejmowania działalności gospodarczej. Kolejną grupą istotną dla realizacji LSR są **bezrobotni powyżej 50 roku życia**, którzy dodatkowo wykluczeni są z powodu niskiego wykształcenia i kwalifikacji niedostosowanych do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Z drugiej strony wśród pracodawców funkcjonuje stereotyp, że osoby po 50 roku życia są nieefektywne i niechętne do zmiany kwalifikacji, czy podejmowania nowych wyzwań.

Obszary interwencji dla tych grup wykluczonych to:

- tworzenie warunków umożliwiających podjęcie pracy osobom dotąd pozostającym bez pracy,
- tworzenie korzystnych warunków do zakładania nowych firm i rozwoju już istniejących (**kierujących zatrudnienie do grup defaworyzowanych – kryteria wyboru**),
- podnoszenie kwalifikacji i samooceny,
- działania w obszarze aktywizacji i integracji,
- nawiązanie współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej oferującymi usługi animacji lokalnej, inkubacji podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw,
- wykorzystanie potencjału LGD w zakresie animacji przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich – stworzenie Forum Lokalnej Przedsiębiorczości.

Kolejną grupą, wymagającą wsparcia - obok grup szczególnie istotnych z punktu aktywności na rynku pracy - wg uczestników konsultacji, są osoby starsze. Brak jest ofert dla tej grupy mieszkańców obszaru, mało jest miejsc rekreacyjno-sportowych, czy też miejsc gdzie mogliby się spotykać i aktywnie spędzić czas. Działania na ich rzecz są rzadko podejmowane. Na terenie działania „Solnej Doliny” nie ma instytucji, która oferowałaby osobom starszym trwałe wsparcie w zakresie spędzania wolnego czasu, aktywności turystycznej, rozwijania ich zainteresowań, przeciwdziałając ich wykluczeniu. Istnieje deficyt również w zakresie usług opiekuńczych dla osób starszych. Dodatkowo brak jest ofert w zakresie wsparcia cyfrowego dla osób starszych - **uwzględniono w analizie SWOT jako słaba strona obszaru.** Konieczne jest więc podejmowanie działań na rzecz integracji seniorów i wzrostu ich aktywności i kompetencji, aby sami mogli się organizować i trwale wpływać na poprawę swojej sytuacji i wzmocnienie swojej pozycji w środowisku lokalnym. Niezbędnym jest, aby w partnerskim działaniu wzmocnić aktywność funkcjonującego Uniwersytetu Trzeciego Wieku i wykorzystując istniejący potencjał prowadzić w kolejnych latach komplementarne działania wspierające. Obszary interwencji dla tej grupy wykluczonych to:

- tworzenie i poprawa jakości infrastruktury i funkcjonowania inicjatyw wykorzystujących potencjał seniorów dla dobra lokalnych społeczności,
- działania zmierzające do tworzenia organizacji seniorskich rozwijających ich pasje i zainteresowania,
- wspieranie inicjatyw w zakresie dostępu seniorów do nowych technologii,
- wspieranie aktywnych form spędzania czasu przez seniorów (**kryteria wyboru preferujące formy wsparcia dla tej grupy**),
- zwiększanie dostępności do placówek sportowo – rekreacyjnych poprawiających zdrowotność mieszkańców połączonej z promocją i edukacją odnośnie takiej formy aktywności,
- utrzymanie i rozwój istniejącej bazy aktywnych seniorów i wolontariuszy,
- wdrożenie rozwiązań realizujących ideą mainstreaming ageing, m.in. poprzez włączenie działań dla osób starszych do LSR.

Obok istnienia wskazanych powyżej 3 kluczowych grup defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy oraz grupy seniorów, która wymaga szczególnej uwagi, istotny z punktu widzenia LSR jest również zgłaszany podczas konsultacji problem ubogiej oferty integracyjno-rekreacyjnej dla **młodzieży i dzieci**. W ramach LSR wspierane będą działania realizowane na ich rzecz, które z jednej strony sprzyjały będą zarówno podniesieniu kompetencji społecznych, a jednocześnie umożliwiły będą rodzicom aktywizację zawodową i społeczną w celu poprawy jakości życia rodzin.

Działania o charakterze profilaktycznym mają kluczowe znaczenie dla rozwoju młodzieży, w tym szczególnie dla jej przygotowania do aktywności społecznej i zawodowej w wieku dorosłym. Dlatego tak istotne jest wsparcie młodzieży kształcącej się w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych umożliwiając nabycie takich kompetencji społecznych, które w znacznym stopniu zwiększą szanse na rynku pracy.

Określone obszary interwencji dla grup defaworyzowanych wynikają przede wszystkim ze społecznych konsultacji i są odpowiedzią na zgłaszane przez uczestników problemy. Zgodne są również z Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. **W ramach działań aktywnej integracji istotną rolę będą miały działania środowiskowe adresowane do marginalizowanych społeczności lokalnych, umożliwiając aktywizację społeczną i zawodową celem zapewnienia spójności społecznej.**

Realizowane w ramach LSR działania, określone na podstawie diagnozy obszaru LGD kierowane będą do następujących grup docelowych:

- **Grupy defaworyzowane** – jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których skierować należy przede wszystkim działania związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, komercjalizacją usług oferty czasu wolnego, a także rozwojem infrastruktury użyteczności publicznej, w tym przede wszystkim: **bezrobotni w wieku 50+, bezrobotni do 30 roku życia, długotrwale bezrobotni.**

- **Przedstawiciele trzeciego sektora** (organizacje pozarządowe, OSP, grupy nieformalne, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły regionalne i ludowe, itp.) – będące wyrazem aktywności obywatelskiej, nośnikiem tradycji i kultury oraz podmiotami aktywnie działającymi na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i zagwarantowania spójności społecznej obszaru, które wymagają uwagi ze względu na ich niską integrację.
- **Przedsiębiorcy i podmioty gospodarcze, lokalni wytwórcy** – podmioty, które – rozwijając oraz dywersyfikując swoją działalność – mogą przyczynić się do przywrócenia grup defaworyzowanych na rynku pracy w obieg społeczny i gospodarczy.
- **Samorządy gminne** (mieszkańcy oraz władze publiczne i instytucje publiczne) – jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego oraz jej beneficjenci, a także jako podmioty odpowiedzialne za politykę kulturalną i społeczną.
- **LGD „Solna Dolina”** – jako podmiot inicjujący oraz działający na rzecz integracji i rozwoju oferty czasu wolnego, podtrzymywania lokalnej tradycji i kultury, kształtowania i animowania postaw przedsiębiorczych.

2. Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości

Działalność gospodarczą na obszarze „Solnej Doliny” prowadzi 2 287 podmiotów wg wpisu do rejestru REGON na dzień 31.12.2014 roku. Do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej wpisane jest 1 561 podmiotów.

Na obszarze nie występuje rozwinięty przemysł - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansa dla obszaru**. Działalność gospodarcza na obszarze zdominowana jest przez podmioty działające w sferze handlu i usług w zakresie napraw, kolejne miejsce zajmuje budownictwo, sektor „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo” - co niewątpliwie stanowi podkreślenie rolniczego charakteru obszaru, dalej transport, przetwórstwo przemysłowe, pozostała działalność usługowa, rynek obrotu nieruchomościami oraz działalność gastronomiczna. Dla Gminy Kłodawa sektorem mającym istotne znaczenie jest górnictwo. **Na I etapie konsultacji społecznych uczestnicy wskazywali istnienie zakładu jako silną stronę. Na kolejnych spotkaniach czynnik ten został wyeliminowany jako mający znikomy wpływ na kształtowanie celów LSR.** Złóża soli kamiennej zmniejszają się, a warunki eksploatacji istniejących są coraz trudniejsze. Dodatkowo podstawową działalnością KSK jest obecnie sprzedaż soli drogowej, co przy łagodnych zimach ma duży wpływ na kondycję finansową zakładu - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie mogące mieć wpływ na zwiększenie bezrobocia.**

Działająca Kopalnia Soli „Kłodawa” prowadzi nie tylko działalność wydobywczą i przetwórczą, ale dzięki funkcjonującej trasie turystycznej zlokalizowanej na poziomie 600 m pod ziemią, jest także niepowtarzalnym produktem turystycznym, który może zostać wykorzystany dla rozwoju potencjału turystycznego na obszarze LDG – **uwzględniono w analizie SWOT jako mocna strona obszaru.**

Sektor	Chodów	Dąbie	Grzegorzew	Kłodawa	Olszówka	Przedecz	Razem	Ranking
Rolnictwo i leśnictwo	5	33	24	50	29	20	161	III
Przetwórstwo przemysłowe	14	24	26	61	5	23	153	V
Budownictwo	16	47	48	112	37	44	304	II
Handel i naprawa	60	123	108	322	81	80	774	I
Transport	23	24	33	42	20	15	157	IV
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	0	11	7	15	5	3	41	VIII
Obsługa rynku nieruchomości	14	3	4	45	3	2	71	VII
Pozostała działalność usługowa	7	21	12	73	6	9	128	VI

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, portret terytorialny, 31.12.2013 r.

Średnie dochody podatkowe na 1 mieszkańca obszaru LGD na 31.12.2013 roku wynosiły 812,70 zł i były niższe niż średnia w Wielkopolsce o 418,71zł.

Obserwuje się również ubożenie społeczeństwa – **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie.**

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kolskim przedstawione zostało poniżej:

Jednostka terytorialna	ogółem					przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	Zł	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	%
Powiat kolski	3153,48	3387,32	3350,56	3582,55	3624,38	91,8	93,4	89,5	92,4	90,5

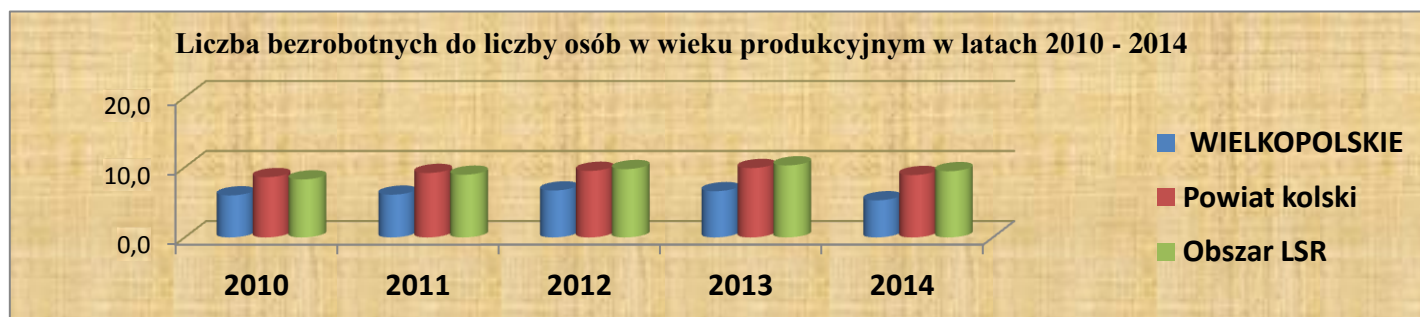
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2010-2014 r.

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych oraz respondenci w ankietach najczęściej wskazywali jako branże przyszłościowe dla rozwoju obszaru: turystykę i agroturystykę, usługi remontowe i konserwacyjne, rolnictwo, opiekę

nad osobami starszymi i przetwórstwo produktów pochodzących z gospodarstw. Na obszarze LGD „Solna Dolina” nie działają przedsiębiorstwa społeczne, ale jak wynika z przeprowadzonych konsultacji wzrasta zainteresowanie organizacji pozarządowych ich tworzeniem, szczególnie w zakresie świadczenia usług socjalnych i komunalnych, w tym utrzymania zieleni oraz prowadzenia usług gastronomicznych. **Mieszkańcy wskazywali także** na wzrost zainteresowania przedsiębiorczością i wykorzystaniem środków na uruchamianie i rozwój własnych działalności jako szansę na poprawę jakości swojego życia i dywersyfikację dochodów – **uwzględniono w analizie SWOT jako szansę dla obszaru.**

3. Opis rynku pracy

Poważnym problemem obszaru LGD „Solna Dolina” jest bezrobocie – **uwzględniono w analizie SWOT jako słaba strona obszaru.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, DBL na lata 2010 – 2014.

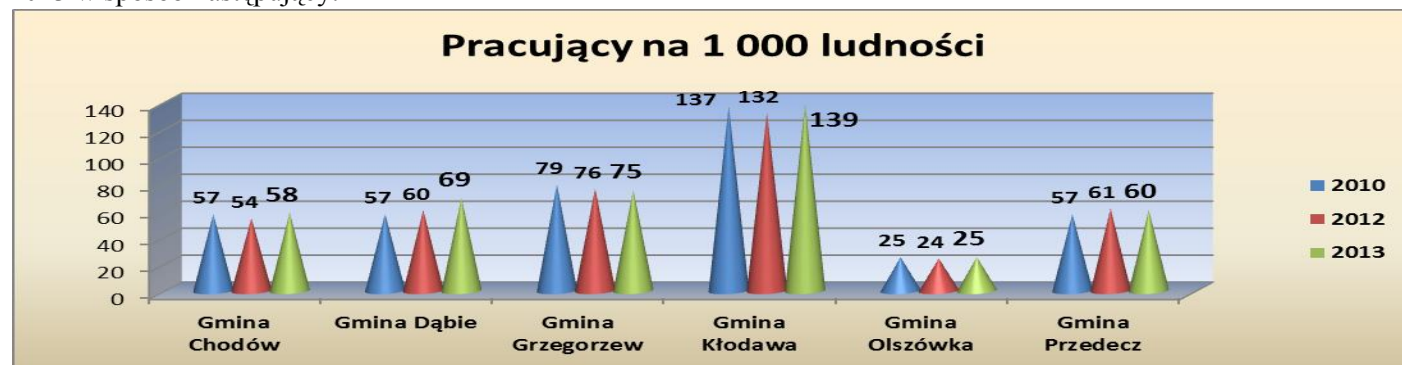
Na dzień 31.12.2014 roku na 23 458 osób w wieku produkcyjnym 2 132 osoby (w tym 1 198 kobiet) były zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kole. **Udział bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na dzień 31.12.2013 roku kształtuje się na obszarze objętym LSR na poziomie 10,28%.**

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest wyższy niż w Wielkopolsce o 3,68% i wyższy niż w powiecie kolskim o 0,38% (dane: GUS, Bank Danych Lokalnych – 31.12.13).

Teren ten jest dotknięty szczególnie trudną sytuacją na rynku pracy, która utrzymuje się już od kilku lat. Stopa bezrobocia dla województwa wielkopolskiego na 31.12.2014 roku wynosiła 7,8%, natomiast dla powiatu kolskiego 14,5% - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie.**

W powiecie kolskim najbardziej deficytowe są zawody: asystent ds. księgowych, pracownik centrum obsługi telefonicznej, robotnik robót wykończeniowych, opiekun medyczny, operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń.

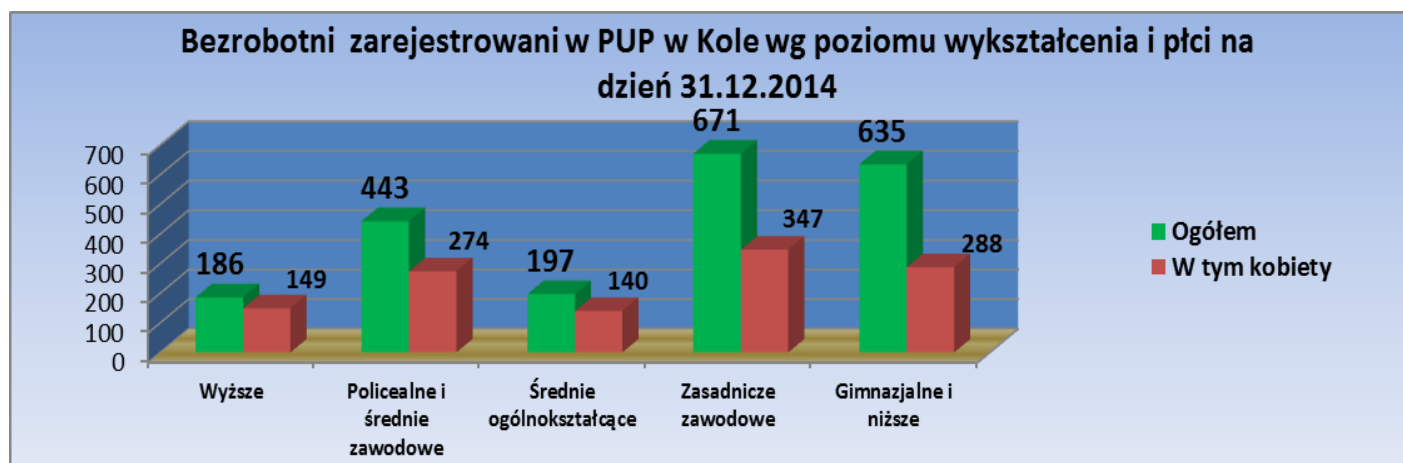
Na terenie „Solnej Doliny” stosunek osób pracujących na 1000 ludności kształtował się w latach 2010 i 2012 – 2013 w sposób następujący:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Analiza struktury bezrobocia na obszarze LGD dokonana na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kole na dzień 31.12.2014 jednoznacznie wskazuje, że wśród wszystkich zarejestrowanych z obszaru LGD najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25 – 34 lata (679 osób), na drugim miejscu są osoby młode do 25 roku życia (526 osób), posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (671 osób), gimnazjalne i niższe (635 osób) oraz policealne i średnie zawodowe (443 osoby). Najwięcej zarejestrowanych jest osób będących długotrwale bezrobotnymi (1 255). W szczególnie trudnej sytuacji są osoby powyżej 50 roku życia (402 zarejestrowane osoby), gdyż ich szanse na znalezienie zatrudnienia – jak wynika z przeprowadzonych rozmów z Dyrektorem PUP w Kole są niewielkie. Według danych lokalnego Urzędu Pracy najliczniejszą grupę zarejestrowanych stanowią osoby posiadające umiejętności sklasyfikowane w grupie „Sprzedawca”. Kolejnymi najczęściej reprezentowanymi przez bezrobotnych zawodami i specjalnościami są grupy: „Robotnik budowlany”, „Robotnik gospodarczy” i „Pakowacz”.

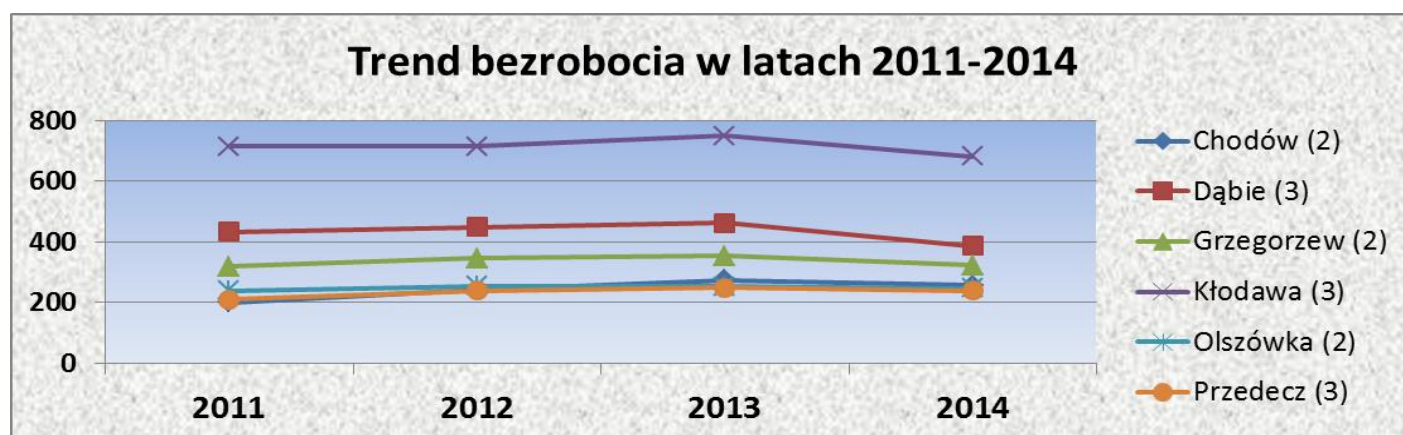
Strukturę zarejestrowanych bezrobotnych osób ze względu na poziom wykształcenia przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kole na dzień 31.12.2014 r.

Wśród bezrobotnych – jak wynika z przeprowadzonych przez LGD wśród tej grupy badań własnych - w najgorszej sytuacji są osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotne powyżej 50 roku życia i do 30 roku życia. Jak wskazywali w ankietach długotrwale bezrobocie znacząco wpływa na pogorszenie standardu życia, kłopoty finansowe, a nawet ubóstwo oraz poczucie obniżenia statusu związane z uzależnieniem od innych, a także obniżenie samooceny poprzez postrzeganie przez innych statusu bezrobotnego jako zdecydowanie niższego, co prowadzi do izolacji społecznej - **grupa wskazywana jako defaworyzowana podczas konsultacji.**

Liczba bezrobotnych na obszarze Solnej Doliny od 2011 roku sukcesywnie wzrastała. Na koniec 2014 roku zanotowano nieznaczny spadek liczby bezrobotnych (w stosunku do roku 2013 o 210 osób). Trend zjawiska bezrobocia na obszarze w latach 2011 – 2014 w poszczególnych gminach przedstawiony został na poniższym wykresie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kole.

W 2013 i 2014 roku Stowarzyszenie podejmowało działania w zakresie wsparcia dla osób bezrobotnych (warsztaty w zakresie skutecznego poszukiwania pracy i zakładania działalności gospodarczej, a także projekt z EFS, w ramach którego 40 osób do 29 roku życia uzyskało wsparcie psychologiczno-doradcze, 40 osób ukończyło kursy kwalifikacyjne i staże, a 20 zostało zatrudnionych na lokalnym rynku pracy). Działania wspierające dla osób **bezrobotnych, szczególnie długotrwale i młodych** będą w dalszym ciągu podejmowane, bo jak wynika zarówno z danych wtórnych jak też ze społecznych konsultacji **problem bezrobocia i niski poziom przedsiębiorczości – uwzględnione w analizie SWOT jako słaba strona obszaru** - jest ciągle aktualny i wpływa w sposób znaczący na jakość życia mieszkańców.

4. Przedstawienie działalności sektora społecznego

Istotnym potencjałem obszaru Solnej Doliny są organizacje pozarządowe – **uwzględniono w analizie SWOT jako mocna strona obszaru.**

Działają tu stowarzyszenia, skupione wokół różnych idei mieszkańców gmin członkowskich, zajmujących się promocją i rozwojem lokalnym, działalnością na rzecz dzieci i młodzieży oraz aktywizujące ludzi wokół turystyki i walorów lokalnego środowiska przyrodniczego. Na terenie LGD jest zarejestrowanych 88 organizacji pozarządowych, wiele z nich nie działa jednak aktywnie. Ogromną zaletą kilku prężnie działających organizacji jest oddolne działanie, inicjowane przez mieszkańców, odczuwających potrzebę zmiany swojego życia. Istotny jest również fakt, że organizacje te mają duże doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na realizację różnorodnych projektów

(**badania własne LGD „Solna Dolina”**). Aktywność społeczna mieszkańców Solnej Doliny widoczna jest również poprzez działalność w Klubach Sportowych, Ochotniczej Straży Pożarnej, Kołach Gospodyń Wiejskich i Uniwersytecie Trzeciego Wieku. W ostatnim roku zaobserwowano na terenie LGD rozwijającą się współpracę pomiędzy UTW, „Solnymi cyklistami” – nieformalną grupą osób spędzających wolny czas na uprawianiu rekreacji rowerowej, a Klubem Seniora działającym na terenie gminy Olszówka. Grupy te podejmują wspólne działania na rzecz aktywnych form rekreacji, co daje nadzieję na dalszy rozwój i szersze włączanie społeczności lokalnej w podejmowane inicjatywy - **uwzględniono w analizie SWOT jako mocną stronę obszaru.**

Ważną rolę w organizacji życia społecznego na wsi pełnią jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Na obszarze objętym LSR odbywają się corocznie zawody sportowo-pożarnicze, angażujące społeczność całego obszaru. Dużą aktywnością na obszarze wykazuje się Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, skupiająca w swoich szeregach dzieci i młodzież pochodzącą z terenu Gminy Kłodawa, która w partnerstwie z OSP Kłodawa zrealizowała w ramach wdrażania LSR w latach 2007-2014 cztery projekty, w tym trzy inwestycyjne. **Jak wynika z konsultacji** na pozostałym obszarze LGD ludzie młodzi przeważnie pozostają bierni. Rzadko biorą czynny udział w organizowanych przedsięwzięciach i wykazują znikomą aktywność społeczną - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie**

W ostatnich latach na obszarze „Solnej Doliny” dzięki zrealizowanym przez samorządy gminne projektom w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” oraz tzw. „małym projektom” współfinansowanym z funduszy Unii Europejskiej, a także z Wielkopolskiej Odnowy Wsi pojawiło się nowe pole aktywności społecznej mieszkańców. Przeprowadzone już w poprzednim okresie remonty niektórych świetlic wiejskich i ich wyposażenie wpłynęły na działania rekreacyjne i integracyjne oraz społeczno – kulturalne małych środowisk wiejskich. Powstałe miejsca, stanowiące „centra życia” skupiają aktywnych mieszkańców, a nowe inicjatywy i pomysły czekają na realizację – **uwzględniono w analizie SWOT jako mocna strona obszaru.**

Podczas konsultacji społecznych oraz w ankietach mieszkańcy zwracali jednak uwagę na deficyty w tym obszarze, a także zły stan wielu istniejących obiektów. Nadal w wielu wsiach nie ma miejsc, gdzie mieszkańcy mogliby wspólnie spędzać czas, nie mają motywacji do podejmowania żadnych inicjatyw, bo miejscowości w których mieszkają są zaniedbane - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.** Ponadto – jak wynika zarówno z rozmów z mieszkańcami i własnych obserwacji - na obszarze jest bardzo mała liczba zagospodarowanych miejsc służących rozwojowi aktywnych form rekreacji. Na całym obszarze jest jedna siłownia zewnętrzna, a poza boiskami sportowymi brak innej infrastruktury - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.**

Istnieje wiele organizacji, ale działa aktywnie na rzecz lokalnego środowiska zaledwie niewiele. Podobnie wygląda sytuacja z integracją i aktywnością społeczną w ogóle. Ludzie na ogół pozostają bierni i rzadko pojawiają się nowe inicjatywy sprzyjające rozwojowi społecznemu **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie dla obszaru.** Wiąże się to z brakami lokalowymi, niewystarczającą infrastrukturą rekreacyjno-sportową oraz brakiem oferty aktywizacyjnej i integracyjnej szczególnie dla osób starszych i młodzieży – **uwzględniono w analizie SWOT jako słaba strona obszaru.** Istniejące organizacje skupiają się na określonych obszarach i kierują swoje działania do swoich członków, nie wychodząc poza określoną grupę osób. Jak wynika z przeprowadzonego przez LGD sondażu wśród działających NGO ma to swoją przyczynę również w konkurencyjnym podchodzeniu do możliwości pozyskania środków finansowych - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie.**

Na obszarze Solnej Doliny funkcjonuje „Fundusz sołecki”, a w roku 2015 w Gminie Kłodawa wprowadzono „Fundusz Obywatelski”. Narzędzia te służą przede wszystkim wzmocnieniu kapitału społecznego i integracji środowisk lokalnych. Jak wynika z obserwacji prowadzonych przez LGD – instrumenty te w znacznym stopniu przyczyniają się do pobudzenia aktywności i mobilizacji lokalnej społeczności wokół określonego celu. Aktywność ta przejawia się przede wszystkim w realizacji określonych inicjatyw. Dodatkowo w ostatnim okresie znacząco akcentowany jest rządowy program WIGOR – przeciwdziałający wykluczeniu seniorów. Instrumenty te są szansą obszaru na przeciwdziałanie niekorzystnym, zdiagnozowanym zjawiskom społecznego wykluczenia i dają możliwość na rozwój społeczeństwa obywatelskiego z zaangażowaniem grup społecznie wykluczonych - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansa dla obszaru.**

5. Problemy społeczne występujące na obszarze

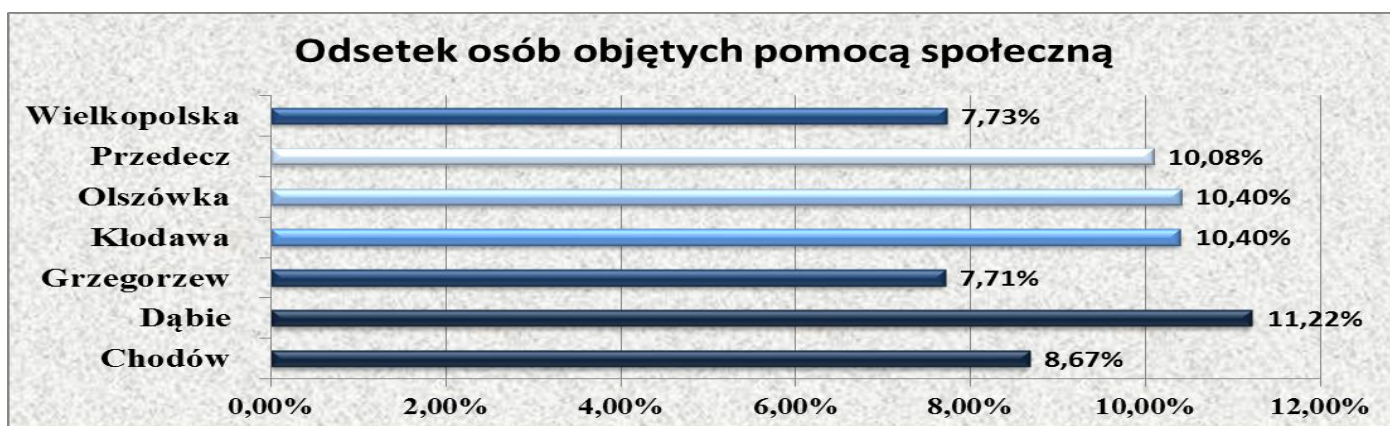
Jednym z tematów przeprowadzanych konsultacji społecznych było określenie najbardziej istotnych problemów, które dotyczą mieszkańców obszaru. Podczas spotkań uczestnicy zgłaszali różnorodne problemy, które następnie poddane zostały analizie i hierarchizacji, ze względu na ich wagę, ogólnospołeczność i możliwość rozwiązania w ramach wdrażania lokalnej strategii. Analiza materiału źródłowego (dane statystyczne, strategie gminne, analizy własne), a także wnioski z konsultacji pozwoliły na określenie tych obszarów, w których mieszkańcy odczuwają największe braki, należą do nich:

1. Niski rozwój przedsiębiorczości, niewystarczająca aktywność zawodowa mieszkańców i poczucie wykluczenia osób bezrobotnych (mała aktywność w zakresie zakładania działalności, niewielka liczba małych i średnich przedsiębiorstw oferujących miejsca pracy).
2. Niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej i agroturystycznej i słabe wykorzystanie walorów obszaru.
3. Niskie zainteresowanie turystów oraz inwestorów obszarem w związku z małą liczbą działań promocyjnych.

4. Niska dostępność do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej oraz ofert w tym zakresie.
5. Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznej i centrów wsi.
6. Niska aktywność społeczności lokalnej i niski dostęp do oferty dla seniorów, dzieci i młodzieży.
7. Niski dostęp do ofert w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu (okazjonalnie organizowane zajęcia w 3 ośrodkach kultury – na terenie trzech gmin członkowskich: Dąbie, Kłodawa i Przedecz, w pozostałych trzech gminach nie ma ośrodków kultury) - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.**
8. Niska dostępność do infrastruktury i ofert w zakresie Odnawialnych źródeł energii (na obszarze nie jest wdrażany program gospodarki niskoemisyjnej, nie ma szkoleń w zakresie instalacji OZE ani działań promocyjnych).

Ważnym aspektem dla uczestników spotkań było wykorzystywanie lokalnych zasobów, w tym ochrona naturalnego środowiska przyrodniczego. Wskazywali na niską świadomość ekologiczną i brak edukacji w tym kierunku - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.** Wiele osób podczas spotkań wyraziło zainteresowanie Odnawialnymi Źródłami Energii. Chcieliby wykorzystywać alternatywne źródła zarówno do własnego użytku, jak i do obniżenia kosztów prowadzenia własnych działalności - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansę dla obszaru.** Ciągłe jednak nie są one jeszcze popularne, a ich wykorzystanie jest niskie.

Mieszkańcy obszaru zwracali także uwagę na braki w zakresie opieki nad osobami starszymi oraz złą sytuację materialną wielu osób z terenu objętego LSR. Jak wynika z informacji uzyskanej z Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie sześciu gmin członkowskich na 31 grudnia 2013 roku z pomocy społecznej korzystało 3760 osób na 37 801 mieszkańców - **uwzględniono w analizie SWOT jako zagrożenie.** Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu mieszkańców obszaru przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS na dzień 31.12.2013 i danych GUS

Istotnym – zgłaszanym podczas konsultacji - problemem występującym na obszarze jest deficyt w zakresie infrastruktury społecznej. Niska jakość infrastruktury społecznej należy z pewnością do czynników marginalizacji obszarów wiejskich. Infrastruktura społeczna na obszarze LGD wykazuje cechy niedoinwestowania i niedostosowania do istniejących potrzeb. Na obszarze działania LGD funkcjonuje 1 siłownia zewnętrzna, niewielka jest ilość ogólnodostępnych boisk i placów zabaw, poza klubami sportowymi zrzeszającymi młodzież i dzieci brak zorganizowanej oferty dla mieszkańców. Niedostateczny rozwój dotyczy również placówek kulturalnych lub pełniących ich funkcje, rekreacyjnych i turystycznych. Inwestycje w infrastrukturę społeczną z pewnością poprawią tzw. jakość życia na wsi, co doprowadzi do wzrostu atrakcyjności wsi jako dobrego miejsca do zamieszkania, wpłynie także na wzrost integracji i aktywności mieszkańców.

6. Wewnętrzna spójność obszaru

Obszar „Solnej Doliny” jest spójny pod względem przyrodniczym oraz historycznym i kulturowym. Walory krajobrazowe, małe zanieczyszczenie środowiska, bogate dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne: liczne zabytki, obiekty sakralne, miejsca pamięci i pomniki przyrody stwarzają możliwości w zakresie rozwoju turystyki i agroturystyki. Silny wpływ na spójność mają też inicjatywy społeczne, które należą do wzorcowych w skali kraju (nagrodzone m.in. spośród najciekawszych projektów animujących integrację społeczno-ekonomiczną, projektów wzmacniających kapitał ludzki czy też projekty edukacyjne). Odwołanie do różnorodnych tradycji, a przede wszystkim poczucie identyfikacji z miejscem i uświadomiona, dzięki już zrealizowanym inicjatywom potrzeba aktywnego podejmowania wyzwań – to najważniejsze czynniki spójności obszaru. Dotychczasowe doświadczenia, a także analiza uwarunkowań rozwoju, skłaniają do poszukiwania sposobów na wsparcie potencjału opartego na edukacji, współpracy i zagospodarowaniu naturalnych zasobów. Zarówno rozwój lokalnych inicjatyw gospodarczych (agroturystyka, rekreacja, rękodzieło, nowy wymiar turystyki w oparciu o unikatowe chodniki kopalniane wykute w pokładach różowej soli), jak i społecznych (edukacja, integracja oparta na tradycjach kulturowych), a także specyfika położenia przyczyniają się do kształtowania spójności „Solnej Doliny”. Obszar charakteryzuje także spójność pod względem społecznych problemów, w tym wykluczenia osób starszych i w zakresie występującego bezrobocia i dostępu do rynku

pracy (stąd zaplanowane działania wspierające seniorów oraz osoby bierne na rynku pracy). Elementami, które w szczególności sposób charakteryzują obszar i stanowią o jego specyfice są:

- Uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe, a także podejmowane w ostatnich latach działania w zakresie ich wykorzystania do wypoczynku, rekreacji i turystyki w bezpośrednim kontakcie z przyrodą.
- Zainteresowanie podmiotów i osób zwiększeniem dostępności i atrakcyjności turystycznej obszaru oraz jego promocją.
- Zauważalny wzrost zainteresowania mieszkańców aktywnym wypoczynkiem i rekreacją.
- Zauważalny wzrost zainteresowania zachowaniem i kultywowaniem lokalnych tradycji, obrzędów i zwyczajów oraz dziedzictwem historycznym regionu, a także dbałością o lokalne zasoby i ich wykorzystywanie (w tym w zakresie ochrony środowiska i wykorzystania alternatywnych źródeł energii).
- **Kultura, tradycje oraz obyczaje**, a także **potencjał oraz wyzwania w sferze gospodarczej**.

7. Uwarunkowania obszaru LGD „Solna Dolina”

1) Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

W zamieszczonym poniżej opisie uwarunkowań geograficznych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych uwzględnione zostały tylko te elementy, które są istotne z punktu widzenia kierunków rozwoju, spójności i specyfiki obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju. Zawarte w opisie dane liczbowe opracowane zostały na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS, 2014 r.

Według podziału fizyczno - geograficznego obszar „Solnej Doliny” leży w Pasie Wielkich Dolin i znajduje się w obrębie: podprovincji Nizin Środkowopolskich. Przez teren „Solnej Doliny” przepływa rzeka Warta, a z jeziora Przeddeckiego swój początek bierze rzeka Noteć. Występują tu zlewiska małych rzek: Ner, Rgielewka, Tralala, Orłówka i Kielbaska mające duże znaczenie dla rozwoju rolnictwa na tym terenie. „Solna Dolina” korzysta z udogodnień wynikających z atrakcyjnego położenia w centrum kraju - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansę dla obszaru**, na szlaku trasy A2 oraz magistrali kolejowej łączącej Śląsk z Bałtykiem. Niedaleko stąd do Warszawy, Łodzi, Poznania, Torunia i Bydgoszczy - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansę dla obszaru**. Położenie na styku województw i krain geograficznych (Kujawy, Mazowsze, Wielkopolska) wpływa także na różnorodność kulturową i łączenie wielu tradycji. Pod względem fizyczno-geograficznym obszar wykazuje średnie zróżnicowanie terenu. Większość obszaru stanowią równiny. Od tej reguły zauważa się jednak liczne lokalne odstępstwa – tereny silnie zróżnicowane, pofałdowane, obfitujące w jeziora i inne uroczyska przyrodnicze mające niewątpliwie przełożenie na atrakcyjność terenu (**uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali te cechy jako podstawę do turystycznego rozwoju obszaru**) - **uwzględniono w analizie SWOT jako mocną stronę obszaru**. W pobliżu Wysoczyzny Kłodawskiej przebiega tektoniczny Wał Kujawski z wysadami słupowymi permskiej soli kamiennej i soli potasowych, eksploatowanych w Kłodawie. W Kopalni Soli „Kłodawa” na poziomie 600 metrów pod ziemią zlokalizowana jest podziemna trasa turystyczna (wskazywana jako silna strona na spotkaniu konsultacyjnym w Kłodawie w dniu 25.08.15) Na terenie gminy Dąbie znajdują się złoża surowców naturalnych: piasku i pospółki, a także złoża węgla brunatnego. Na terenie tej gminy znajdują się także obszary ochrony przyrody Natura 2000 i należą do nich: Pradolina Warszawsko-Berlińska - obszar specjalnej ochrony ptaków, Pradolina Bzury-Neru - obszar specjalnej ochrony siedlisk utworzony w celu ochrony i zachowania cennych siedlisk przyrodniczych. Na jego terenie znajdują się liczne stawy rybne, rowy, starorzecza, doły potorfowe, łąki. Zachowały się również lasy łęgowe olsy i zespoły szuwarowe. Jest to najcenniejszy obszar bagienny w środkowej Polsce, Dolina Środkowej Warty – obszar specjalnej ochrony ptaków - **uwzględniono w analizie SWOT jako mocną stronę obszaru**. W pobliżu Dąbia zlokalizowano również źródła wód geotermalnych, które mogą być wykorzystywane do celów leczniczych. Na obszarze „Solnej Doliny” – w gminie Przedecz znajduje się rezerwat florystyczny, a w gminie Chodów – park krajobrazowy. W bliskim sąsiedztwie obszaru znajduje się uzdrowisko termalne (Termy Uniejów) z kompleksem basenów - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansę dla obszaru**.

Obszar „Solnej Doliny” to w 84% użytki rolne. Na jednego mieszkańca przypada średnio 1,26 ha użytków rolnych, co wskazuje na stosunkowo duże zasoby gruntów rolnych do produkcji rolniczej. Wielu mieszkańców oprócz działalności rolniczej zajmuje się przetwarzaniem produktów rolnych na własne potrzeby. **Podczas konsultacji i spotkań mieszkańcy zgłaszali, że chcieliby sprzedawać przetworzone produkty - uwzględniono w analizie SWOT jako mocną stronę obszaru**. Zainteresowanie ich jednak ograniczało się do wykorzystania możliwości związanej ze sprzedażą bezpośrednią, a nie z zakładaniem działalności. Struktura użytków gruntów zdominowana jest przez grunty orne, które stanowią 72,5% powierzchni obszaru. Sady zajmują obszar 0,6%, natomiast łąki i pastwiska 11%. Stosunkowo mały jest udział lasów w strukturze obszaru (7,7%), jest to wskaźnik dużo niższy od średniej wojewódzkiej (25,7%).

Najstarsze ślady obecności ludzi na terenie „Solnej Doliny” pochodzą z czasów epoki kamienia, co potwierdzają wykopaliska archeologiczne. Na obszarze „Solnej Doliny” znajdują się obiekty o dużej wartości historycznej i kulturowej. Do najciekawszych należą: zespoły pałacowe i dworskie, ratusze, zespół obiektów poklasztornych karmelitów trzewickowych, szkoła klasztorna z XVIII wieku w Kłodawie, ruiny zamku gotyckiego, parki z zapleczem starych drzewostanów. Niektóre z nich wymagają jednak renowacji, co uchroni je przed

zniszczeniem i pozwoli na odzyskanie dawnej świetności. Na terenie gminy Dąbie w miejscowości Chełmno znajduje się obóz zagłady hitlerowskiej. Do rejestru zabytków została wpisana najstarsza część Kopalni Soli w Kłodawie, włącznie z trasą turystyczną. **Na spotkaniach konsultacyjnych** uczestnicy wskazywali na możliwości wykorzystania obiektów w celu stworzenia oferty turystycznej bazującej na zasobach obszaru - **uwzględniono w analizie SWOT jako mocną obszar.** Zwracali również uwagę na niski dostęp do ofert w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu, co niewątpliwie jest czynnikiem negatywnym i nie przyczynia się do zachowania pozytywnych wzorów w zakresie lokalnej tożsamości.

2) Uwarunkowania turystyczne

„Solna Dolina” posiada walory rekreacyjne, które są pogłębione przez kilka dużych kompleksów leśnych, wykorzystywanych jako tereny wycieczek rowerowych, pieszych i konnych. Na terenie Gminy Przedecz w ostatnim okresie powstał, biegnący poprzez malownicze tereny gminy, średni i duży szlak rowerowy wraz z centralną przystanią rekreacyjną. Systematycznie też rozbudowana jest baza wokół jeziora Przeddeckiego. Uporządkowana została plaża, zamontowano pomosty pływające i pobudowano amfiteatr.

Na obszarze „Solnej Doliny” znajduje się wiele atrakcyjnych miejsc i obiektów wartych obejrzenia przez turystów. Lokalna Grupa Działania „Solna Dolina” jest członkiem Centralnego Łuku Turystycznego - **uwzględniono w analizie SWOT jako szansa dla obszaru.** Przez obszar objęty LSR przebiegają cztery szlaki turystyczne: sakralny, patriotyczny, przyrodniczy i techniki. Na szlaku sakralnym obejrzeć można Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Kłodawie, kościół p.w. św. Fabiana i Sebastiana w Kłodawie z drewnianą XVIII - wieczną dzwonnica, a w Dąbiu: kamień, na którym zgodnie z legendą święty Bogumił pozostawił odcisk swojej stopy, kościół katolicki, ewangelicko-augsburski, zbór baptystów oraz synagogę. Przez Dąbie przebiega także szlak patriotyczny. Na szlaku zlokalizowane są m.in.: obóz masowej zagłady Żydów – Kulmhof am Ner w Chełmnie nad Nerem, Lapidarium w Dąbiu. Dla turystów szukających spokoju i wyciszenia ofertą jest szlak przyrodniczy z kompleksem łąkowo – depresyjnym zlokalizowanym na terenie Gminy Dąbie o powierzchni ok. 700 ha uznanym w 2007 r. za użytek ekologiczny. Z uwagi na walory przyrodnicze został on włączony w europejską sieć ochrony ekosystemów Natura 2000, jako część obszaru specjalnej ochrony siedlisk oraz obszaru specjalnej ochrony ptaków. „Dąbskie Błota” to jeden z najwartościowszych awifaunistycznych terenów w całej dolinie Neru. W obrębie Centralnego Łuku Turystycznego znajduje się także szlak techniki. Na uwagę zasługuje tu podziemna trasa turystyczna zlokalizowana na poziomie 600 m pod powierzchnią ziemi, w funkcjonującej Kopalni Soli „Kłodawa”. Przez obszar LGD przebiega, za sprawą zamku w Borysławicach Zamkowych „Szlak Gotycki”. W niedalekim sąsiedztwie obszaru – w Uniejowie - znajduje się uzdrowisko termalne. Jest to obiekt bardzo chętnie odwiedzany przez zwolenników aktywnych form wypoczynku, a jednocześnie obiekt, w którym spędza się zaledwie kilka godzin. Stworzenie komplementarnej oferty – uzupełniającej, **jest szansą dla obszaru Solnej Doliny na rozwój turystyki.**

Na obszarze „Solnej Doliny” funkcjonuje ciągle rozwijająca się sieć gospodarstw agroturystycznych. Na terenie Gminy Dąbie zlokalizowanych jest 7 gospodarstw agroturystycznych, w Gminie Kłodawa 7, w Gminie Grzegorzew 2, a w Gminie Przedecz 1. W gospodarstwie „Końska Zagroda” w Bierzwiennej Krótkiej funkcjonuje szkoła jeździecka. Brak jest na obszarze kwalifikowanych przewodników turystycznych oraz biur turystycznych i punktów informacji turystycznej dla całego partnerstwa. Takie rozwiązanie nie sprzyja pozyskiwaniu turystów spoza obszaru. Ponadto w infrastrukturze turystycznej występują znaczne deficyty. Baza noclegowa i gastronomiczna w dalszym ciągu wymaga uzupełnienia. Brakuje też na obszarze miejsc postojowych, oznakowania, przewodników - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.**

Głównym źródłem informacji o zasobach turystycznych dla potencjalnych turystów z zewnątrz są strony internetowe LGD, gmin oraz uczestnictwo Partnerstwa w targach turystycznych w Poznaniu i Kielcach. Brak jest spójnej oferty turystycznej. **Uczestnicy spotkań konsultacyjnych zwracali uwagę na występujące braki w infrastrukturze turystycznej, szczególnie w zakresie: bazy noclegowej, gastronomicznej, miejsc postojowych, oznakowania.** Jednocześnie wskazywali na niewykorzystanie dużego potencjału obszaru przyjaznego rozwojowi turystyki i agroturystyki oraz słabą promocję regionu, a także brak spójnej oferty turystycznej - **uwzględniono w analizie SWOT jako słabą stronę obszaru.** Rozwijająca się w ostatnim okresie moda na spędzanie urlopu i mieszkanie na wsi jest niewątpliwie **szansą dla obszaru objętego LSR.**

Rozdział IV. ANALIZA SWOT

Podstawową techniką analizy strategicznej jest analiza SWOT. Przy konstruowaniu analizy wzięto pod uwagę badania własne LGD, dane statystyczne oraz dane pozyskane podczas konsultacji społecznych - **z 7 spotkań konsultacyjnych - Chodów (27.04.2015), Dąbie (15.05.2015), Grzegorzew (12.05.2015), Kłodawa (05.05.2015 i 07.05.2015), Olszówka (13.05.2015) i Przedecz (12.05.2015), forum społecznego, przeprowadzono w dniu 20.05.2015 r., punktów konsultacyjnych, prowadzonych w dniach: 23.08.2015 (gmina Kłodawa) i 30.08.2015 (gmina Chodów) oraz analizy ankiet.** Przy interpretacji wyników przyjęto następujące ustalenia:

- ograniczono liczbę elementów poszczególnych pól tabeli SWOT do najważniejszych, co oznacza, iż nie identyfikowano na przykład wszystkich mocnych stron, lecz tylko te, o znaczeniu strategicznym, dokonano

(opisanej w rozdziale II) analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji na każdym z kluczowych etapów budowania LSR.

- analizując silne i słabe strony, przyjmowano je jako cechy wewnętrzne obszaru, zależne od mieszkańców lub LGD, na które można wpływać i je zmieniać
- szanse i zagrożenia opisują otoczenie zewnętrzne, na które mieszkańcy/LGD nie mają wpływu, ale które bezwzględnie mają związek z obecną sytuacją obszaru i mają lub mogą mieć w przyszłości znaczenie dla jego sytuacji.

Czynniki wewnętrzne pozytywne – silne strony, atuty danego obszaru, wyróżniające obszar LSR od innych obszarów.

Czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony danego obszaru, będące konsekwencją ograniczeń zasobów.

Czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danego obszaru, które właściwie wykorzystane mogą stanowić impuls rozwojowy.

Czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia, niekorzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym, które mogą być barierą dla rozwoju obszaru np. konkurencja sąsiednich obszarów.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wnioski z konsultacji społecznych

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
1. Bogate dziedzictwo kulturowe i tradycje obszaru – obiekty historyczne (zabytki), twórcy ludowi, zespoły ludowe	rozdział III.7.2 s. 22 i 23	1. Zła sytuacja na lokalnym rynku pracy, mała liczba miejsc pracy i niska przedsiębiorczość mieszkańców – zjawisko wykluczenia wśród osób bezrobotnych	rozdział III.3 s. 18 i 19
2. Rozwijające się zainteresowanie i współpraca pomiędzy różnymi grupami – UTW, „Solni cykliści”, Klub Seniora – w zakresie aktywnych form rekreacji	Rozdział III.4 s.19	2. Braki w infrastrukturze turystycznej i agroturystycznej (baza noclegowa i gastronomiczna, miejsca postojowe, oznakowanie, przewodniki)	Rozdział III.7.2 s. 23
3. Prężnie działające stowarzyszenia stanowiące dobry przykład dla pozostałych NGO	Rozdział III.4 s. 19	3. Brak spójnej oferty turystycznej, opartej na atrakcjach turystycznych regionu, niewystarczająca / słaba promocja atrakcji i produktów turystycznych	Rozdział III.7.2 s. 23
4. Jeziora i rzeki sprzyjające rozwojowi turystyki, agroturystyki i rekreacji	Rozdział III.7.1 s. 21 i 22	4. Mała liczba miejsc rekreacyjno - sportowych wraz z infrastrukturą (siłownie zewnętrzne, place zabaw, wiaty grillowe) i brak ofert aktywizujących w tym zakresie	Rozdział III.4 s. 20
5. Duże zasoby gruntów rolnych do produkcji rolniczej i rozwoju produktu lokalnego	Rozdział III. 7.1, s. 22	5. Niezadawalający stan obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i integracyjne	Rozdział III.4, s. 20 i III.5, s. 21
6. Duży potencjał sprzyjający rozwojowi turystyki i agroturystyki	Rozdział III. 7.1 s. 22	6. Brak ofert aktywizacji dla seniorów i młodzieży – wykluczenie społeczne seniorów	Rozdział III.1, s. 16 i III.4, s. 20
7. Działająca Kopalnia Soli „Kłodawa” i funkcjonująca podziemna trasa turystyczna – produkt turystyczny	Rozdział III.2 s. 17 i III.7.1 s. 22	7. Słabo zagospodarowane centra wsi, nie spełniające funkcji rekreacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców	Rozdział III.4 s. 20

8. Występowanie na terenie Gminy Dąbie wód geotermalnych i obszaru NATURA 2000 sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznych obszaru	Rozdział III.7.1 s. 22	8. Słaba oferta w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu	Rozdział III.5 s. 21
9. Rozwijająca się sieć obiektów, które stanowić mogą „centra życia” i aktywizacji mieszkańców obszaru.	Rozdział III.4 s. 19	9. Niewystarczająca edukacja ekologiczna – niska świadomość mieszkańców brak promocji i niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Rozdział III.5 s. 20
Szanse	Odniesienie do diagnozy	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
1. Atrakcyjne położenie geograficzne – centrum kraju	Rozdział III.7.1, s. 21-22	1. Starzenie się społeczeństwa	Rozdział III.1, s. 15
2. Atrakcyjne położenie komunikacyjne – szlaki o znaczeniu krajowym i lokalnym	Rozdział III.7.1, s.22	2. Niski przyrost naturalny	Rozdział III.1, s. 15
3. Brak na obszarze rozwiniętego przemysłu	Rozdział III.2, s. 16	3. Ubożenie ludności – relatywnie niskie pensje w regionie	Rozdział III.2, s. 17
4. Wzrastające zainteresowanie przedsiębiorczością społeczną wśród organizacji pozarządowych	Rozdział III.2, s. 17	4. Migracja zarobkowa młodych i wykształconych ludzi	rozdział III.1, s. 15
5. Wzrost zainteresowania energią odnawialną.	Rozdział III.5, s. 20	5. Wysoka stopa bezrobocia w regionie	Rozdział III.3, s. 18
6. Bliskość uzdrowiska termalnego w Uniejowie	Rozdział III.7.1 s. 22	6. Wyczerpujące się zasoby soli kamiennej – zagrożenie zwiększeniem bezrobocia	Rozdział III.2, s. 16
7. Członkostwo gmin w Centralnym Łuku Turystycznym	Rozdział III.7.2, s. 22	7. Niechęć młodzieży do podejmowania aktywności społecznej	Rozdział III.4, s.19
8. Rozwój turystyki - w tym wiejskiej - i agroturystyki - moda na mieszkanie na wsi	Rozdział III 7.2, s. 22-23	8. Niska integracja i aktywność społeczna mieszkańców	Rozdział III.4, s. 20
9. Rozwój rolnictwa ekologicznego i zainteresowanie sprzedażą bezpośrednią	Rozdział III.7.1, s. 22	9. Wzrastający poziom wykluczenia społecznego	Rozdział III.5, s.20-21
10. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, program WIGOR, Fundusz sołecki i budżet obywatelski	Rozdział III.4, s. 20	10. Brak chęci współpracy – konkurencja w dostępie do środków finansowych - bierność większości istniejących organizacji.	Rozdział III.4 s. 20

Wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych i dokonanej analizy.

Diagnoza obszaru ostatecznie określona w oparciu o wyniki zastosowanych metod partycypacyjnych: społecznych konsultacji i badań ankietowych, forum społecznego oraz informacji pozyskanych w punktach konsultacyjnych stała się podstawą do opracowania przedmiotowej analizy SWOT. W oparciu o jej ustalenia, dokonano analizy problemów i wyzwań rozwojowych obszaru funkcjonalnego Solnej Doliny. Zidentyfikowane **problemy (P)** i **wyzwania (W)** zostały następnie podzielone na 3 obszary, powiązane ze sobą w sposób logiczny, co stanowiło podstawę do opracowania celów ogólnych i szczegółowych

- 1) **Gospodarka - Kwestie związane z rynkiem pracy i rozwojem gospodarczym obszaru mają dla społeczności lokalnej dużą wagę, jako kluczowe elementy związane z zapewnieniem prawidłowego jej funkcjonowania, a w konsekwencji kształtowania właściwego ładu społecznego – aktywnego i włączonego w sprawy społeczne mieszkańca**
- obszar „Solnej Doliny” jest korzystnie usytuowany geograficznie i komunikacyjnie co jest istotne ze względu na możliwości w zakresie rozwoju gospodarczego regionu i tworzenia nowych firm i miejsc pracy (W).

- pojawiające się szanse w zakresie wykorzystania źródeł zewnętrznych, widoczny rozwój przedsiębiorczości oraz mobilność i elastyczność zawodowa młodych ludzi, a także rozwój technologii informatycznych zwiększający dostęp do edukacji i umożliwiających samokształcenie (W) daje nadzieję na zniwelowanie niekorzystnych trendów występujących na obszarze: bezrobocia i braku miejsc pracy, ubożenia ludności, migracji zarobkowej młodych ludzi, starzeniu się społeczeństwa i wykluczenia społecznego (P). Działania w zakresie rozwoju przedsiębiorczości są – jak wynika z przeprowadzonej diagnozy – są priorytetowe i wpływające również na obszary integracji i aktywności mieszkańców obszaru. Rozwój gospodarczy „Solnej Doliny” będzie rekomendowany jako jeden z celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

2) Turystyka, rekreacja, sport, integracja i aktywizacja mieszkańców obszaru - jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od zasobów społeczno-gospodarczych, które przyczyniają się do rozwoju integracji społeczności lokalnej (dzieci, młodzież, rodziny, dorośli) i jej aktywizacji oraz wpływają na atrakcyjność turystyczną

- na obszarze występują dobre warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki: wysoka jest jakość środowiska przyrodniczego, funkcjonuje w działającej kopalni soli podziemna trasa turystyczna będąca unikatem w skali europejskiej, występują tu wody geotermalne i obszar NATURA 2000, a nieopodal znajduje się uzdrowisko termalne. Szansą na rozwój turystyki i agroturystyki jest coraz bardziej popularna „moda na mieszkanie na wsi” i rozwój rolnictwa ekologicznego (W).
- wykorzystanie walorów obszaru do rozwoju funkcji turystycznych wymaga zarówno zagospodarowania istniejącej i budowy nowej infrastruktury turystycznej jak i promocji obszaru oraz stworzenia spójnej oferty turystycznej przy wykorzystaniu powszechności dostępu do Internetu, a także zagospodarowania szlaków turystycznych - w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe obszaru (W).
- w ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania mieszkańców Solnej Doliny aktywnym wypoczynkiem i rekreacją w miejscu zamieszkania lub jego bliskim sąsiedztwie. Coraz więcej osób widzi potrzebę dbania o dobrą kondycję zdrowotną (W).
- zaspokojenie wymienionych wyżej potrzeb mieszkańców wymaga uzupełnienia deficytów w zakresie infrastruktury społecznej (P): utworzenia, zagospodarowania lub rozwoju tzw. centrów rekreacji i wypoczynku, a także stworzenia oferty aktywizującej społeczność w tym zakresie.
- na obszarze prężnie działają nieliczne organizacje pozarządowe. Ogólnie aktywność społeczna jest niska i należy podjąć działania aktywizujące mieszkańców i wpływające na zwiększenie ich integracji i chęci samoorganizowania się (P). Aby przeciwdziałać zagrożeniu, będącym poza sferą oddziaływania LDG, a mianowicie niechęci młodzieży do podejmowania aktywności społecznej, oferty należy kierować także do młodych mieszkańców obszaru. Należy wykorzystać istniejącą sieć obiektów, które stanowią mogą „centra życia” i aktywizacji mieszkańców (W). Szansą jest tu niewątpliwie rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zapoczątkowana współpraca pomiędzy organizacjami. Niezbędna jest poprawa stanu obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i integracyjne oraz centrum miejscowości (W).
- w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu (P) (w tym także wykluczeniu cyfrowemu) zdefiniowanych grup defaworyzowanych (bezrobotni i seniorzy) niezbędne jest wzmocnienie ich integracji ze społecznością lokalną i zwiększenie aktywności poprzez działania edukacyjne podnoszące ich samoocenę (W).

Rozwój turystyki, rekreacji, sportu, integracji i aktywności mieszkańców obszaru będzie rekomendowany jako jeden z celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

3) Dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze obszaru oraz zagospodarowanie lokalnych zasobów - o jakości życia mieszkańców stanowią nie tylko kwestie pracy oraz stwarzania warunków do aktywnego oraz twórczego życia, ale również kwestie przynależności i tożsamości lokalnej. Zintegrowanie mieszkańców, ich aktywność i zaangażowanie we własne sprawy, istotnie łączy się z odpowiedzialnością za swoją przestrzeń życia, środowisko przyrodnicze i posiadane dziedzictwo

- na obszarze „Solnej Doliny” występuje bogate dziedzictwo kulturowe – liczne obiekty historyczne (zabytki) twórcy ludowi, zespoły ludowe (W), niski natomiast jest dostęp do ofert w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa, a także promocji całego obszaru (P). Niezbędne jest podjęcie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej dla mieszkańców obszaru, w tym pozwalającej na zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji, obrzędów i zwyczajów oraz dziedzictwa historycznego regionu (W). Lokalna twórczość powinna być również promowana poza obszarem realizacji LSR w celu wspierania funkcji turystycznej obszaru. Jest to bowiem element charakterystyczny dla turystyki wiejskiej i może być częścią spójnej oferty turystycznej obszaru (W).
- charakterystyczna dla terenu LGD jest wysoka jakość środowiska przyrodniczego – brak na obszarze rozwiniętego przemysłu. Świadomość ekologiczna mieszkańców jest jednak na niskim poziomie (P). Zagrożenia płynące z degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka są coraz powszechniejsze, ale coraz szerzej rozwija się idea wytwarzania energii odnawialnej i wzrasta zainteresowanie jej wykorzystaniem (W). Należy więc podjąć

działania promocyjne i edukacyjne, które pozwolą na zachowanie i ochronę środowiska przyrodniczego oraz rozwój i wykorzystanie na terenie LGD odnawialnych źródeł energii.

Zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego obszaru oraz zagospodarowanie lokalnych zasobów będzie rekomendowane jako jeden z celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

Dla rozwiązania/zniwelowania zidentyfikowanych problemów, kierunkiem działań jest rozwój infrastruktury oferty czasu wolnego, w tym małej architektury oraz zintegrowanie i promocja marki obszaru Solnej Doliny – mający na celu wykorzystanie atutów (walorów przyrodniczo-krajobrazowych, bogatego materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, istniejących oraz potencjalnych szlaków, a także wysokiego poziomu przedsiębiorczości do komercjalizacji usług oferty czasu wolnego). Docelowo stanowić będzie to odpowiedź na wyzwania związane z rosnącą potrzebą zapewnienia interesującej oferty czasu wolnego dla mieszkańców oraz włączenie grup defaworyzowanych w świadczenie – także komercyjnych – usług czasu wolnego, a także dostosowanie oferty usług czasu wolnego do potrzeb tych grup. Brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej oraz produktów turystycznych i systemu promocji Solnej Doliny znacznie ogranicza jej dostępność i atrakcyjność turystyczną i gospodarczą. Wzbogacenie szlaków i zagospodarowanie centrów rekreacji i wypoczynku oraz ciekawych miejsc, dbałość o zachowanie lokalnych tradycji i obyczajów wpłynie znacząco na rozwój bazy rekreacyjnej i turystycznej obszaru, ale także przyczyni się do wzrostu aktywności gospodarczej i społecznej w tych obszarach. Wykorzystanie i zagospodarowanie najciekawszych inicjatyw ożywienia i integracji wsi na bazie funkcjonujących obiektów i przestrzeni publicznej umożliwi wzrost aktywności społecznej i gospodarczej oraz integrację społeczności lokalnych, a także poprawi estetykę i zagospodarowanie przestrzeni publicznej. Dbałość o środowisko naturalne przyczyni się do wzmocnienia potencjału turystycznego obszaru oraz wpłynie na jakość życia mieszkańców obszaru.

Gospodarka obszaru jest stosunkowo słaba i nie zapewnia mieszkańcom satysfakcjonujących dochodów. Jest ona zdominowana przez rolnictwo, które ze względu na słabe gleby i rozdrobnioną strukturę rolną jest mało konkurencyjne i nie może zapewnić odpowiednich dochodów. Sytuacja wymaga podjęcia działań sprzyjających tworzeniu i rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw. Miejsca pracy utworzone dzięki tym działaniom umożliwią zmniejszenie poziomu zatrudnienia w rolnictwie, a przez to ułatwią pozytywne zmiany struktury rolnej. Szczególnie istotnym jest podnoszenie i kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru LGD, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Rozwój przedsiębiorczości, w tym kontekście, należy rozumieć jako tworzenie potencjalnych miejsc pracy dla mieszkańców, co istotnie ma przyczynić się do odpowiedzi na ważne problemy społeczne (wysoki poziom bezrobocia i wysoki odsetek korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia). Istotne jest również wzmacnianie spójności społecznej, w tym poprzez ochronę środowiska przyrodniczego i kulturalnego oraz działania na rzecz kształtowania tożsamości lokalnej w kontekście posiadanego dziedzictwa materialnego i niematerialnego co stanowić będzie istotne wsparcie, nie tylko dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wykorzystanie silnych stron i eliminowanie lub zmniejszenie znaczenia słabych stron, wykorzystanie pojawiających się szans oraz łagodzenie niekorzystnych tendencji w otoczeniu zewnętrznym powinno doprowadzić do rozwoju funkcji gospodarczych, turystycznych i rekreacyjnych Solnej Doliny oraz do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Rozdział V. CELE I WSKAŹNIKI

Lokalna Strategia Rozwoju będzie podstawowym narzędziem LGD „Solna Dolina” służącym efektywnemu zarządzaniu procesem rozwoju na obszarze gmin: Chodów, Dąbie, Grzegorzew, Kłodawa, Przedecz i Olszówka. Została ona opracowana z wykorzystaniem metod partycypacyjnych. Podstawową formą pracy były bezpośrednie spotkania konsultacyjne i warsztatowe (11, 17, 19, 25, 26 i 28.08.2015), WORLD CAFE (25.09.2015), Forum społeczne (01.10.2015), spotkanie Fokusowe (06.11.2015) oraz arkusze pomysłu składane przez mieszkańców – opisane w rozdziale II – Partycypacyjny charakter LSR, w których brali udział przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców i mieszkańców obszaru, dzięki czemu przyjęta strategia uwzględnia punkty widzenia wszystkich podmiotów mających możliwości istotnego oddziaływania na rozwój obszaru. Pierwszym krokiem prowadzącym do opracowania strategii było zidentyfikowanie głównych ograniczeń i barier rozwojowych. Na tej podstawie określono centralne problemy strategiczne i sformułowano podaną niżej wizję określającą pożądaną stan docelowy.

***SOLNA DOLINA” JEST AKTYWNYM PARTNERSTWEM
ATRAKCYJNYM GOSPODARCZO, REKREACYJNIE, SPORTOWO
I TURYSTYCZNIE, WSPIERAJĄCYM LOKALNE INICJATYWY
W OPARCIU O OPTIMALNE ZAGOSPODAROWANIE ZASOBÓW OBSZARU***

Dla zrealizowania wizji obszaru zaprojektowano przedsięwzięcia, cele ogólne i szczegółowe, których podstawą tworzenia była wykonana podczas konsultacji społecznych, w oparciu o diagnozę oraz z uwzględnieniem wyników badań ankietowych analiza SWOT

DIAGNOZA ➡ SWOT ➡ CELE ➡ WSKAŹNIKI

Takie podejście ma na celu jednoznaczne wskazanie, z których elementów opisanych w diagnozie sytuacji wynikają elementy analizy SWOT, które stały się podstawą do formułowania celów rozwojowych, działań, wskaźników, itd. Logika interwencji oraz szczegółowy opis procesu formułowania celów ogólnych i przypisanym ich celów szczegółowych oraz przedsięwzięć został dokonany w rozdziale II Partycypacyjny charakter LSR.

Pierwszym etapem do formułowania celów LSR była uspołeczniona identyfikacja problemów mieszkańców obszaru, ich oczekiwań i propozycji. Materiały zebrane podczas konsultacji społecznych zostały uporządkowane i poddane analizie i hierarchizacji. Problemy marginalne, dotyczące pojedynczych osób i grup oraz krańcowe, zostały podczas analizy odrzucone. Po społecznych konsultacjach dokonano uzupełnienia diagnozy obszaru i analizy SWOT. W oparciu o jej ustalenia, dokonano analizy problemów i wyzwań rozwojowych obszaru funkcjonalnego Solnej Doliny, które stały się podstawą formułowania celów LSR. Problemy obszaru stanowiły podstawę sformułowania celów szczegółowych, a dla usunięcia ich przyczyn zdefiniowano określone przedsięwzięcia. Podstawą formułowania celów ogólnych było odwrócenie dalekosiężnych negatywnych skutków problemu. Podczas procesu formułowania celów zadbano, aby spełniały one kryteria SMART. Określone poniżej cele wynikają wprost z partycypacyjnej diagnozy obszaru i analizy SWOT, uwzględniają opinie mieszkańców obszaru LGD Solna Dolina, zgłaszane podczas stosowanych metod społecznych konsultacji (**S**). Do każdego z celów przypisano konkretne wskaźniki pozwalające mierzyć postępy w realizacji LSR (**M**), określono źródła pozyskiwania danych do pomiaru, okresy i wartości docelowe. Zdefiniowane cele są odpowiedzią na wyzwania i ambitne założenia jakie stawia sobie Partnerstwo w zakresie zniwelowania występujących na obszarze problemów i ich niekorzystnych następstw (**A**), ale zostały one również „wyważone” pod kątem możliwości ich osiągnięcia w ramach środków finansowych, jakimi dysponować będzie LGD na ich realizację (**R**), a także w określonej w strategii perspektywie czasowej (**T**).

1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć.

Uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą.

Pełna specyfikacja celów, przedsięwzięć oraz ich uzasadnienie znajduje się w formie tabelarycznej poniżej. **W uzasadnieniu podaje się listę składników analizy SWOT odpowiadającej danemu celowi.** Biorąc pod uwagę, że w analizie SWOT (rozdział IV) wskazuje się powiązanie z diagnozą (w ostatecznej formie analizy SWOT uwzględnia się wynik diagnozy), a także z wnioskami z przeprowadzonych konsultacji społecznych (część czynników analizy SWOT jest wynikiem wniosków z konsultacji społecznych, będących potwierdzeniem diagnozy) - w niniejszym rozdziale wskazuje się odnośniki do składników analizy SWOT. **Jest to jednoznaczne z powiązaniem z diagnozą i z wynikami konsultacji społecznych. Dowody na powiązania SWOT z diagnozą i konsultacjami społecznymi przedstawiono już w poprzednich rozdziałach.**

Poniżej w tabelarycznej macierzy logicznej wskazano powiązania zdefiniowanych celów, przedsięwzięć i wskaźników z określoną w wyniku społecznych konsultacji diagnozą obszaru i analizą SWOT oraz przedstawiono specyfikację wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych wraz z uzasadnieniem ich wyboru:

Cel ogólny 1: WZROST AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ OBSZARU „SOLNEJ DOLINY”	
Opis celu ogólnego	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT negatywne następstwa problemów kluczowych, czyli: niski rozwój gospodarczy obszaru i niska aktywność w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Jego osiągnięcie przyczyni się do podniesienia standardu życia mieszkańców.
Związek celu ogólnego, szczegółowego oraz przedsięwzięć ze SWOT:	<p>Silne strony: duży potencjał sprzyjający rozwojowi turystyki i agroturystyki, duże zasoby gruntów rolnych do produkcji rolniczej i rozwoju produktu lokalnego, jeziora i rzeki sprzyjające rozwojowi turystyki, agroturystyki i rekreacji.</p> <p>Słabe strony: zła sytuacja na lokalnym rynku pracy, mała liczba miejsc pracy i niska przedsiębiorczość mieszkańców – zjawisko wykluczenia wśród osób bezrobotnych</p> <p>Szanse: atrakcyjne położenie geograficzne – centrum kraju, atrakcyjne położenie komunikacyjne – szlaki o znaczeniu krajowym i lokalnym, rozwój turystyki - w tym wiejskiej - i agroturystyki - moda na mieszkanie na wsi, rozwój rolnictwa ekologicznego i zainteresowanie sprzedażą bezpośrednią</p> <p>Zagrożenia: ubożenie ludności – relatywnie niskie pensje w regionie, migracja zarobkowa młodych i wykształconych ludzi</p>
Wskaźnik oddziaływania z uzasadnieniem:	<p>Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego na obszarze</p> <p>Stworzone możliwości do podejmowania i rozwijania działalności przyczynią się docelowo do ogólnej poprawy warunków do rozwoju obszaru Solnej Doliny, poprzez nowe miejsca pracy i nowe, a także rozwinięte podmioty gospodarcze.</p>

Cel szczegółowy 1.1: WZROST ILOŚCI MIEJSC PRACY NA TERENIE „SOLNEJ DOLINY”	
Opis celu szczegółowego – zdefiniowane problemy:	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT problemy kluczowe, czyli Niska przedsiębiorczość i aktywność zawodowa mieszkańców
Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) Konieczność tworzenia miejsc pracy wynika bezpośrednio z diagnozy i przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW). Jego osiągnięcie wpłynie na poprawę standardu życia mieszkańców i docelowa na poprawę warunków życia osób defaworyzowanych.
Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych Konieczność wsparcia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (osoby 50+, do 30 roku życia oraz długotrwale bezrobotne) wynika bezpośrednio z diagnozy. Jego osiągnięcie wpłynie na poprawę jakości i standardu życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwój przedsiębiorczości na obszarze.
Przedsięwzięcie 1.1.1: Wspieranie działań w zakresie tworzenia przedsiębiorstw	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa Tworzone nowe podmioty stwarzają możliwość wsparcia dla grup defaworyzowanych i przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze i rozwoju przedsiębiorczości. (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).
Przedsięwzięcie 1.1.2: Wspieranie działań w zakresie rozwoju przedsiębiorstw	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa Rozwój istniejących podmiotów stwarza możliwość wsparcia dla grup defaworyzowanych i przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu konkurencyjności istniejących firm i poprawę poziomu życia mieszkańców (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).
Cel ogólny 2: ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ I REKREACYJNEJ OBSZARU ORAZ WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO SOLNEJ DOLINY	
Opis celu ogólnego:	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT negatywne następstwa problemów kluczowych, czyli niski rozwój turystyki, rekreacji, sportu oraz słaba aktywność i integracja mieszkańców obszaru oraz jego identyfikacja wśród potencjalnych turystów i inwestorów.
Związek celu ze SWOT:	Silne strony: jeziora i rzeki sprzyjające rozwojowi turystyki, agroturystyki i rekreacji, Duży potencjał sprzyjający rozwojowi turystyki i agroturystyki, działająca Kopalnia Soli „Kłodawa” i funkcjonująca podziemna trasa turystyczna – produkt turystyczny, występowanie na terenie Gminy Dąbie wód geotermalnych i obszaru NATURA 2000 sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznych obszaru, rozwijająca się sieć obiektów, które stanowią „centra życia” i aktywizacji mieszkańców obszaru, rozwijające się zainteresowanie i współpraca pomiędzy różnymi grupami – UTW, „Solni cykliści”, Klub Seniora – w zakresie aktywnych form rekreacji. Słabe strony: braki w infrastrukturze turystycznej i agroturystycznej (baza noclegowa i gastronomiczna, miejsca postojowe, oznakowanie, przewodniki), brak spójnej oferty turystycznej, opartej na atrakcjach turystycznych regionu, niewystarczająca / słaba promocja atrakcji i produktów turystycznych, mała liczba miejsc rekreacyjno - sportowych wraz z infrastrukturą (siłownie zewnętrzne, place zabaw, wiaty grillowe) i brak ofert aktywizujących w tym zakresie, niezadawalający stan obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i integracyjne, brak ofert aktywizacji dla seniorów i młodzieży – wykluczenie społeczne seniorów. Słabo zagospodarowane centra wsi, nie spełniające funkcji rekreacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców Szanse: brak na obszarze rozwiniętego przemysłu, wzrastające zainteresowanie przedsiębiorczością społeczną wśród organizacji pozarządowych, bliskość uzdrowiska termalnego w Uniejowie, członkostwo gmin w Centralnym Łuku Turystycznym, rozwój turystyki - w tym wiejskiej - i agroturystyki - moda na mieszkanie na wsi, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, program WIGOR, Fundusz sołecki i budżet obywatelski Zagrożenia: starzenie się społeczeństwa, niechęć młodzieży do podejmowania aktywności społecznej, niska integracja i aktywność społeczna mieszkańców, wzrastający poziom wykluczenia społecznego, brak chęci współpracy – konkurencja w dostępie do środków finansowych - bierność większości istniejących organizacji.

Wskaźniki oddziaływania z uzasadnieniem:	Wzrost zainteresowania aktywnymi formami wypoczynku o 10 % od stanu bazowego Poprzez rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych obszaru zwiększy się zainteresowanie mieszkańców aktywnymi formami wypoczynku
	Procent badanych mieszkańców pozytywnie oceniających atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną obszaru (75% spośród 500 badanych) Podejmowane w ramach realizacji LSR operacje (infrastrukturalne i „miękkie”) przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru oraz zwiększenia liczby osób pozytywnie oceniających tą atrakcyjność
Cel szczegółowy 2.1: POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I STANU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, REKREACYJNEJ, SPORTOWEJ ORAZ OBIEKTÓW SŁUŻĄCYCH INTEGRACJI I AKTYWIZACJI	
Opis celu szczegółowego – zdefiniowane problemy:	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT problemy kluczowe , czyli: Niska dostępność mieszkańców obszaru do obiektów pozwalających na podejmowanie działań w zakresie aktywnej rekreacji, integracji i miejsc służących wzmocnieniu aktywizacji i niewystarczający rozwój funkcji turystycznych obszaru, niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej i agroturystycznej i słabe wykorzystanie walorów obszaru.
Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej Wybudowana na obszarze infrastruktura turystyczna i rekreacyjno-sportowa przyczyni się do zaangażowania mieszkańców i turystów w aktywne formy turystyki i rekreacji. Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).
	Liczba osób korzystających z wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą Wybudowana przez LGD infrastruktura turystyczna przyczyni się do zapewnienia turystom i mieszkańcom miejsca odpoczynku i rekreacji. Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć oraz użyteczność społeczną zrealizowanych operacji.
Przedsięwzięcie 2.1.1: Utworzenie, zagospodarowanie i rozwój centrów rekreacji, sportu, wypoczynku i integracji	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji Nowopowstałe i wyremontowane obiekty przyczynią się do stworzenia warunków do integracji i aktywności i wpłyną na zwiększenie atrakcyjności obszaru.
Przedsięwzięcie 2.1.2: Budowa i wzbogacenie infrastruktury turystycznej	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej Nowe lub wyremontowane obiekty turystyczne przyczynią się do poprawy funkcji turystycznych obszaru oraz jego dostępności i wpłyną na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru.
	Liczba wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą Wybudowane przez LGD obiekty stworzą warunki do rozwoju turystycznych funkcji obszaru poprawiając dostępność oferty i atrakcyjność turystyczną obszaru.
Cel szczegółowy 2.2: WZROST INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW OBSZARU	
Opis celu szczegółowego – zdefiniowane problemy:	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT problemy kluczowe , czyli: niska aktywność społeczności lokalnej i niski dostęp do oferty dla seniorów, dzieci i młodzieży, niska integracja osób defaworyzowanych ze środowiskiem lokalnym – zniechęcenie i poczucie wykluczenia. Realizacja celu wpłynie na wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny
Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:	Liczba osób uczestniczących w inicjatywach aktywizująco-integracyjnych Wskaźnik mierzył będzie zaangażowanie społeczności lokalnej w podejmowane działania w zakresie aktywności i integracji mieszkańców
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych Wskaźnik określa liczbę osób uczestniczących w spotkaniach organizowanych przez LGD zgodnie z planem komunikacji w ramach podnoszenia kompetencji i zwiększania wiedzy na temat działalności LGD i prowadzonych działań (w tym naborów wniosków) - (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).

	<p>Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (przy 1000 uczestników) Wskaźnik mierzy skuteczność prowadzonych przez LGD działań – każdorazowo 70% zadowolonych uczestników (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p> <p>Liczba przeszkolonych pracowników Wskaźnik mierzy wykonanie planu szkoleń pracowników: 3 pracowników x 6 obowiązkowych szkoleń podnoszących kwalifikacje i wpływających na skuteczność świadczonego doradztwa. (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p> <p>Liczba przeszkolonych członków Rady Wskaźnik mierzy wykonanie planu szkoleń członków Rady: 14 członków x 4 obowiązkowe szkolenia podnoszących kwalifikacje i wpływające na rzetelność oceny operacji. (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p> <p>Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD Wskaźnik mierzy skuteczność prowadzonego przez pracowników Biura doradztwo na rzecz mieszkańców, a jego realizacja przyczynia się do wzrostu kompetencji mieszkańców i wykorzystania środków na realizację strategii. (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p>
	Przedsięwzięcie 2.2.1: Wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu, aktywizujących i integrujących oraz podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	<p>Liczba działań integrujących i aktywizujących mieszkańców W oparciu o powstałą infrastrukturę podejmowane będą działania wpływające na poprawę aktywności mieszkańców. Liczba przeprowadzanych działań mierzy racjonalność przedsięwzięć i przyczynia się do wzmocnienia kapitału społecznego.</p>
	<p>Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami Zwiększanie kompetencji mieszkańców realizowane będzie także przez działania prowadzone zgodnie z Planem komunikacji przez LGD. Realizacja wskaźnika przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego obszaru. (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p>
	<p>Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD Wskaźnik mierzy wykonanie planu szkoleń pracowników: 3 pracowników x 1 dzień x 6 obowiązkowych szkoleń wpływających na podniesieni kompetencji pracowników i zwiększających skuteczność prowadzonych działań (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p>
	<p>Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD Wskaźnik mierzy wykonanie planu szkoleń członków Rady: 14 członków x 1 dzień x 4 obowiązkowe szkolenia w celu zwiększenia ich kompetencji (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).</p>
	<p>Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW) służy do pomiaru świadczonego w biurze doradztwa dla beneficjentów celem badania jego efektywności.</p>
	Cel szczegółowy 2.3: WYPROMOWANIE OBSZARU SOLNEJ DOLINY
Opis celu szczegółowego – zdefiniowane problemy:	Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT problemy kluczowe , czyli: niskie zainteresowanie turystów i inwestorów obszarem i słaba promocja. Realizacja celu wpłynie na wypromowanie atrakcyjności turystycznej i gospodarczej.
Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:	<p>Liczba odbiorców publikacji i opracowań promujących obszar Wzrost promocji obszaru mierzony jest liczbą osób, do których dotarły publikacje i opracowania o obszarze, co przyczynia się do zwiększenia skuteczności prowadzonych działań promocyjnych.</p>
	<p>Liczba odbiorców wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD Wzrost promocji obszaru mierzony jest nakładem wydanej w ramach projektu współpracy mapy – mierzona jest liczba osób, które otrzymały wydane materiały promocyjne – realizacja wskaźnika przyczynia się do wypromowania obszaru.</p>
	<p>Liczba wizyt/użytkowników mapy na stronie internetowej LGD Wzrost promocji obszaru mierzony jest za pomocą licznika odwiedzin na stronie internetowej w zakładce, gdzie umieszczona jest mapa pętli turystycznej – liczba odwiedzin określa stopień zainteresowania prowadzonymi działaniami i przyczynia się do wypromowania obszaru.</p>

	<p>Liczba uczestników wydarzenia/działania promującego atrakcje turystyczne W oparciu o wybudowaną infrastrukturę realizowane będą wydarzenia wykorzystujące walory turystyczno-rekreacyjne obszaru, co przełoży się na promocję i wzrost aktywności mieszkańców.</p>
<p>Przedsięwzięcie 2.3.1: Działania na rzecz promocji atrakcyjności obszaru LGD</p>	
<p>Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:</p>	<p>Liczba tytułów wydanych publikacji i opracowań promujących obszar Wydane publikacje i opracowania przyczynią się do wypromowania obszaru, jego atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej.</p>
	<p>Liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD Wydana w ramach współpracy mapa przyczyni się do promowania atrakcji turystycznych obszaru</p>
	<p>Liczba tytułów publikacji/map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczonych na stronie internetowej LGD Mapa umieszczona na stronie internetowej w ramach współpracy przyczyni się do promocji atrakcji turystycznych obszaru i dotrze do szerokiego odbiorcy.</p>
	<p>Liczba wydarzeń/działań promujących atrakcje turystyczne obszaru Zorganizowane 2 wydarzenia w ramach współpracy w oparciu o wybudowaną infrastrukturę przyczynią się do promocji atrakcji turystycznych obszaru.</p>
<p>Cel ogólny 3: WZROST ŚWIADOMOŚCI I TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ SPOŁECZEŃSTWA</p>	
<p>Opis celu ogólnego:</p>	<p>Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT negatywne następstwa problemów kluczowych, czyli niską świadomość mieszkańców obszaru w zakresie dziedzictwa lokalnego oraz niewystarczającymi możliwości kultywowania lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów i dziedzictwa historycznego regionu.</p>
<p>Związek celu ze SWOT:</p>	<p>Silne strony: bogate dziedzictwo kulturowe i tradycje obszaru – obiekty historyczne (zabytki), twórcy ludowi, zespoły ludowe Słabe strony: słaba oferta w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu , niewystarczająca edukacja ekologiczna – niska świadomość mieszkańców brak promocji i niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii Szanse: rozwój społeczeństwa obywatelskiego, program WIGOR, Fundusz sołecki i budżet obywatelski Zagrożenia: niechęć młodzieży do podejmowania aktywności społecznej, starzenie się społeczeństwa, niska integracja i aktywność społeczna mieszkańców</p>
<p>Wskaźnik oddziaływania z uzasadnieniem:</p>	<p>Wzrost ilości mieszkańców deklarujących poczucie lokalnej tożsamości kulturowej oraz znajomości walorów dziedzictwa kulturowego obszaru Solnej Doliny Realizowane w ramach LSR działania przyczynią się do upowszechnienia dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru poprzez jego popularyzację, dzięki czemu nastąpi wzrost tożsamości i świadomości kulturowej oraz świadomości ekologicznej.</p>
<p>Cel szczegółowy 3.1: ZWIĘKSZENIE ZAINTERESOWANIA TRADYCJĄ, HISTORIĄ OBSZARU I OCHRONĄ DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO</p>	
<p>Opis celu szczegółowego – zdefiniowane problemy:</p>	<p>Cel został zdefiniowany w oparciu o określone na etapie diagnozy obszaru i analizy SWOT problemy kluczowe, czyli: niski dostęp do ofert w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu i niska dostępność do infrastruktury i ofert w zakresie Odnawialnych źródeł energii (na obszarze nie jest wdrażany program gospodarki niskoemisyjnej, nie ma szkoleń w zakresie instalacji OZE ani działań promocyjnych).</p>
<p>Wskaźniki rezultatu z uzasadnieniem:</p>	<p>Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjno -promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość kulturową mieszkańców Wskaźnik mierzy zaangażowanie społeczności lokalnej w podejmowanych działaniach na rzecz zachowania i upowszechniania lokalnego dziedzictwa. Jego realizacja przyczyni się wzrostu świadomości w zakresie kultywowania lokalnego dziedzictwa.</p>
	<p>Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promujących postawy proekologiczne Wskaźnik mierzy zaangażowanie społeczności lokalnej w podejmowanych wydarzeniach promujących postawy ekologiczne i przyczyniających się do kształtowania pozytywnych wzorców w zakresie ochrony środowiska naturalnego.</p>
	<p>Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim Zabytki poddane pracom konserwatorskim przyczynią się do wzrostu liczby mieszkańców i turystów zwiedzających odrestaurowane obiekty, co przełoży się na zachowanie dziedzictwa</p>

	kulturowego obszaru (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW)
Przedsięwzięcie 3.1.1: Działania edukacyjno-promocyjne zwiększające lokalną tożsamość i promocję	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba działań edukacyjnych i promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość W ramach realizacji LSR zostaną podjęte działania edukacyjne i promocyjne na rzecz zwiększenia świadomości w zakresie zachowania lokalnego dziedzictwa, a tym samym przyczyniających się do wzrostu lokalnej tożsamości.
Przedsięwzięcie 3.1.2: Działania zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje, w tym z wykorzystaniem OZE Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru poprzez realizację działań promujących innowacyjne rozwiązania oraz postawy ekologiczne w tym OZE przyczyni się do zwiększenia zainteresowania ochroną dziedzictwa przyrodniczego (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW)
Przedsięwzięcie 3.1.3: Renowacja obiektów zabytkowych	
Wskaźniki produktu z uzasadnieniem:	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii Realizacja wskaźnika przyczyni się do zwiększenia zainteresowania lokalnym dziedzictwem, wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru i zachowania lokalnego dziedzictwa (wskaźnik zgodny ze wskaźnikiem PROW).

2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

LSR w całości przypisana jest finansowaniu w ramach EFRROW (patrz pkt. 3 niniejszego rozdziału), cele LSR wpisują się w cele PROW na lata 2014-2020 (zwanego dalej PROW lub Programem), a konkretne operacje planowane do finansowania w ramach LSR zgodne są z typami operacji przewidzianymi do finansowania w ramach PROW. Zgodnie z uzasadnieniem podejmowanych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich zawartym w PROW, działanie LEADER realizować będzie wypracowane lokalnie strategie rozwoju (LSR), dostosowane do sytuacji i potrzeb danego obszaru. LEADER ukierunkowany został na cele związane z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w związku z czym istotne w ramach LSR jest **wsparcie zakładania i rozwijania działalności gospodarczej**. Ze środków PROW, wsparcie na realizację operacji będą mogły uzyskać również podmioty ekonomii społecznej.

Cele LSR „Solnej Doliny”	Cel ogólny 1: Rozwój gospodarczy obszaru „Solnej Doliny” Cel szczegółowy: 1.1 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy
Cele PROW Cel przekrojowy: Innowacyjność, Przeciwdziałanie zmianom klimatu i Ochrona środowiska , Cele szczegółowe: 6A .Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy, 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich	Realizacja celów LSR jest zgodna ze wskazanymi celami przekrojowymi i szczegółowymi PROW. W ramach celu premiowane będą operacje, których realizacja zakłada utworzenie miejsc pracy, przyczynia się do ochrony środowiska, zawiera rozwiązania innowacyjne, w tym w zakresie zastosowania technologii w zakresie OZE, wykorzystuje lokalne zasoby, w tym przyrodnicze. Dodatkowo kryteria preferują biernych zawodowo i bezrobotnych Wnioskodawców.
Cele LSR „Solnej Doliny”	Cel ogólny 2 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny, Cele szczegółowe: 2.1 Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji, 2.2 Wzrost integracji, aktywności i kompetencji mieszkańców obszaru i 2.3 Wypromowanie obszaru Solnej Doliny
Cele PROW Cele przekrojowe: Innowacyjność Ochrona środowiska Cel szczegółowy: 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich	Realizacja celów LSR jest zgodna ze wskazanymi celami przekrojowymi i szczegółowymi PROW. W ramach celu premiowane będą operacje, których realizacja przyczynia się do ochrony środowiska, zawiera rozwiązania innowacyjne, wykorzystuje lokalne zasoby, w tym przyrodnicze, przyczynia się do poszerzenia oferty turystyczno-rekreacyjnej i sportowej obszaru co wpływa na wspieranie lokalnego rozwoju, a także realizowana jest w miejscowościach poniżej 5 000 mieszkańców oraz przyczynia się do rozwoju i poprawy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarach wiejskich . Ponadto, w ramach działalności szkoleniowej, będą mogły być realizowane operacje z zakresu podnoszenia świadomości czy promowania postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych.

Cele LSR „Solnej Doliny”	<p>Cel ogólny 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa Cel szczegółowy: 3.1 Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego</p>
<p>Cele PROW</p> <p>Cele przekrojowe: Innowacyjność Przeciwdziałanie zmianom klimatu Ochrona środowiska Cel szczegółowy: 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich</p>	<p>Realizacja celów LSR jest zgodna ze wskazanymi celami przekrojowymi i szczegółowymi PROW. W ramach celu preferuje się operacje, uwzględniające aspekt ekologiczny: inwestycyjny, edukacyjny, a zastosowane w projekcie rozwiązanie sprzyja ochronie środowiska lub klimatu. Aspekt ekologiczny rozumiany jest poprzez realizację zadań pozytywnie wpływających na środowisko, np. budowa obiektów pozytywnie wpływających na środowisko, organizacja działań edukacyjnych związanych z ochroną przyrody lub zakup urządzeń i sprzętu służących ochronie środowiska lub korzystnie na nie działających. Ponadto preferuje się operacje, których realizacja, zawiera rozwiązania innowacyjne, wykorzystuje lokalne zasoby, w tym przyrodnicze, przyczynia się do poszerzenia oferty turystyczno-rekreacyjnej i sportowej obszaru co wpływa na wspieranie lokalnego rozwoju, a także realizowana jest w miejscowościach poniżej 5 000 mieszkańców. W celu zachowania i odbudowy dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego wsi w PROW wspierana jest odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego wsi.</p>

W przypadku RLKS, społeczności lokalne są w najwyższym stopniu zainteresowane zrównoważonym rozwojem i przeciwdziałaniem pogorszeniu stanu środowiska, którego jakość w sposób istotny wpływa na warunki życia i potencjał rozwoju danego obszaru. Wdrażanie LSR w szerokim zakresie realizować **będzie cele środowiskowe i klimatyczne**, zarówno poprzez szereg działań bezpośrednio na nie ukierunkowanych (inwestycje), jak i instrumentów, których efektem dodatkowym jest pozytywny wpływ na środowisko lub klimat (np. szkolenia, edukacja). Wzmocnieniu tego efektu służyć będzie **zastosowanie kryteriów wyboru premiujących operacje uwzględniające** (poprzez swój zakres) **aspekty środowiskowo-klimatyczne**. W przypadku niniejszej LSR ma to odzwierciedlanie w kryteriach wyboru operacji, gdzie dodatkowe punkty przydziela się za to, że operacja obejmuje działania na rzecz ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym, w tym obejmuje działania na rzecz odnawialnych źródeł energii.

Jeśli chodzi natomiast o cel przekrojowy **Innowacyjność**, wdrażanie LSR w ramach PROW pozostawia szerokie możliwości co do sposobu ukształtowania LSR, w tym pozwala na dostosowanie podejścia do warunków lokalnych, a jednocześnie sprzyja całościowo innowacyjnemu podejściu do problematyki rozwoju lokalnego. Beneficjenci mogą realizować operacje niezdefiniowane ogólnie lecz wykorzystujące pomysły ściśle powiązane ze specyfiką danego obszaru. **Promowanie rozwiązań innowacyjnych, może mieć również miejsce w trakcie realizowanych szkoleń**. W przypadku niniejszej LSR innowacyjność ma odzwierciedlanie w kryteriach wyboru operacji, gdzie dodatkowe punkty przydziela się za innowacyjny charakter projektu. **Innowacyjność** jakiej oczekuje LGD w operacjach realizowanych na jej obszarze została określona w kryteriach wyboru i opisana w rozdziale VI LSR. **Niektóre narzędzia konsultacyjne stosowane w procesie dialogu prowadzonego ze społecznością lokalną podczas tworzenia LSR należy również uznać za innowacyjne** (np. nie stosowane wcześniej "arkusze pomysłu", czy E-konsultacje).

Stosowane kryteria wyboru oraz wskaźniki LSR zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla celów PROW 2014-2020. Są to: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji, Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD, Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD, Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami, Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa, Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD, Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD, Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii.

3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania

Wszystkie cele niniejszej LSR planowane są w oparciu o finansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, którego podstawą finansowania jest EFRROW.

4. Przedstawienie przedsięwzięć, realizowanych w ramach RLKS oraz wskazanie sposobu ich realizacji

Cele zapisane w Lokalnej Strategii Rozwoju powinny zostać osiągnięte do końca realizacji LSR, to znaczy w połowie 2023 roku. Natomiast rozpoczęcie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju planowane jest w drugiej połowie 2016 roku. Osiągnięcie zamierzonych celów będzie możliwe, jeżeli realizacja zaplanowanych przedsięwzięć będzie przebiegała zgodnie z planem działania i budżetem przedstawionym w rozdziale VII i VIII.

Opis zaplanowanych przedsięwzięć wraz ze wskazaniem grup docelowych, rodzajów operacji rekomendowanych w ramach przedsięwzięcia zamieszczony jest poniżej. Przy określeniu przedsięwzięć uwzględniono następujące czynniki:

- **odbiorcy pomocy** - zidentyfikowani podczas konsultacji społecznych, a także wytypowani ze względu na potrzeby lokalne,
- **formy realizacji przedsięwzięć oraz zakresy tematyczne operacji** - wynikają z potrzeb i problemów określonych na etapie diagnozy i konsultacji społecznych, co następnie zostało określone w analizie SWOT (czynniki SWOT uwidoczniono przy opisie każdego z celów)
- **wysokość wsparcia** - przewidziana dla poszczególnych przedsięwzięć wynika zarówno z potrzeb, jak i z doświadczeń płynących z realizowanych operacji o podobnym charakterze.

Przedsięwzięcie 1.1.1: Wspieranie działań w zakresie tworzenia przedsiębiorstw

Przedsięwzięcie 1.1.2: Wspieranie działań w zakresie rozwoju przedsiębiorstw

W związku ze zdiagnozowanym niskim poziomem rozwoju przedsiębiorczości na obszarze, złą sytuacją na lokalnym rynku pracy i związaną z tym zjawiskiem migracją młodych ludzi oraz ubożeniem ludności i wysoką stopą bezrobocia zaplanowano przedsięwzięcia, w ramach których wspierane będą działania przyczyniające się do tworzenia nowych i rozwoju istniejących przedsiębiorstw.

Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 1: Wzrost aktywności gospodarczej obszaru „Solnej Doliny”

oraz celu szczegółowego 1.1: Wzrost ilości miejsc pracy na terenie „Solnej Doliny”

Przedsięwzięcia realizowane będą poprzez organizację konkursów na wybór operacji > 50 000zł. Preferowani będą wnioskodawcy w Przedsięwzięciu I, którzy należą do grup defaworyzowanych na rynku pracy, określonych w LSR), a w Przedsięwzięciu II, którzy deklarują zatrudnienie w ramach operacji przedstawicieli grup defaworyzowanych, a także wnioskodawcy, którzy deklarują utworzenie większej niż zakładane minimum liczby etatów. **Przewiduje się ponadto powiązanie rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększania zatrudnienia z potencjalnymi i problemami obszaru LGD, w tym przede wszystkim z rozwojem infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej oraz wykorzystaniem lokalnych produktów oraz stosowaniem działań innowacyjnych i przyczyniających się do poprawy stanu środowiska.**

Przedsięwzięcia mają charakter zintegrowany. Do realizacji zarówno przedsięwzięcia 1.1.1 jak i 1.1.2 przyczyni się integracja różnych branż. W ramach przedsięwzięć preferowane kryteriami wyboru będą operacje realizowane w ramach: sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), sekcja C (przetwórstwo przemysłowe: dział 10 i 11)), sekcja Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna – działalność fizjoterapeutyczna, opieka nad osobami starszymi). Realizowane w ramach przedsięwzięć operacje skierowane będą do: osób chcących uruchomić działalność w tym pochodzących z grup defaworyzowanych, przedsiębiorców, mieszkańców obszaru, organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, podmiotów ekonomii społecznej oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji.

Operacje rekomendowane:

- działalność hotelowa i gastronomiczna, w tym budowa lub adaptacja obiektów i ich wyposażenie,
- świadczenie usług turystycznych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem na terenie centrów rekreacji i wypoczynku,
- świadczenie usług transportowych związanych z obsługą turystów oraz miejsc rekreacji i wypoczynku na obszarze Solnej Doliny
- drobna wytwórczość, rzemiosło lub rękodzielnictwo na bazie zasobów i tradycji lokalnych oraz handel
- działalność oparta o lokalne produkty rolne
- działalność w zakresie opieki nad osobami starszymi

Przedsięwzięcie 2.1.1: Utworzenie, zagospodarowanie i rozwój centrów rekreacji, sportu, wypoczynku i integracji

Przeprowadzona diagnoza i analiza SWOT wykazała, iż na obszarze Solnej Doliny stan wielu obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i integracyjne jest niezadowolający, słabo są również zagospodarowane „centra wsi”. Na obszarze objętym strategią odczuwa się brak wystarczającej liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych umożliwiających uprawianie sportu i aktywny wypoczynek mieszkańców. Przedsięwzięcie ma na celu poprawę sytuacji w tym zakresie poprzez budowę, przebudowę i poprawę wyposażenia obiektów sportowo-rekreacyjnych. W ostatnich latach, wśród mieszkańców obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju coraz wyraźniej występują potrzeby aktywnego spędzania wolnego czasu i atrakcyjnego wypoczynku w bliskim sąsiedztwie miejsca zamieszkania. Większość gmin posiada lokalne centra rekreacji i wypoczynku lub zasoby umożliwiające ich utworzenie. Miejsca te wymagają jednak zagospodarowania w zakresie ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury społecznej. Jednym z powodów niskiej aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców obszaru jest zły stan obiektów pełniących takie funkcje.

W miejscowościach, gdzie tego typu obiekty mają niski standard i są źle wyposażone, mieszkańcy nie mają warunków do organizowania imprez kulturalnych, kursów i szkoleń, spotkań integrujących społeczność lokalną, działalności klubów, zespołów artystycznych i grup zainteresowań. Planowane przedsięwzięcie ma na celu zmianę tej sytuacji poprzez budowę, przebudowę i doposażenie wiejskich świetlic, domów kultury, organizację miejsc aktywnego wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i osób starszych. Odbiorcami nowych przestrzeni i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, a także młodzież. Realizacja przedsięwzięcia zakłada współdziałanie sektorów publicznego i społecznego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe. Przewiduje się wykorzystanie rozwoju niekomercyjnej infrastruktury dla pobudzania rozwoju społecznego i aktywności mieszkańców obszaru.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny oraz celu szczegółowego 2.1: Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji

Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez organizację konkursów na wybór operacji > 50 000zł. oraz operacji w ramach projektu grantowego. Preferowani będą wnioskodawcy, realizujący operację w miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców, których realizacja operacji przyczynia się do zaspokojenia potrzeb grup defaworyzowanych określonych w LSR, wpływa na promocję regionu, przyczynia się do poprawy ochrony środowiska, zawiera rozwiązania innowacyjne, wykorzystuje lokalne zasoby i przyczynia się do wzrostu aktywności społecznej poprzez angażowanie społeczności lokalnej przy jej realizacji.

Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, turystów, organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji. **Realizacja zapewni integrację różnych podmiotów: sektora publicznego, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych.**

Operacje rekomendowane:

- zagospodarowanie przestrzeni publicznej (rynek, park, centrum miejscowości itp.) na cele rekreacyjne
- budowa, przebudowa lub wyposażenie obiektów małej architektury znajdujących się w centrach rekreacji i wypoczynku,
- uporządkowanie, zagospodarowanie terenu centrów rekreacji i wypoczynku,
- budowa, przebudowa, remont obiektów sportowych służących do użytku publicznego, placów zabaw i miejsc rekreacji służących do użytku publicznego, budynków pełniących funkcje rekreacyjne lub sportowe i ich wyposażenie.

Przedsięwzięcie 2.1.2: Budowa i wzbogacenie infrastruktury turystycznej

Przedsięwzięcie odwołuje się do zasobów turystycznych wskazanych w diagnozie. Wykorzystanie walorów obszaru do rozwoju funkcji turystycznych wymaga zarówno zagospodarowania istniejącej jak i budowy nowej infrastruktury turystycznej. Obszar objęty strategią posiada bogate dziedzictwo kulturowe. Zgodnie z wizją nakreśloną w strategii, podjęte zostaną działania ukierunkowane na pełniejsze ich wykorzystanie w rozwoju turystyki, przede wszystkim poprzez tworzenie nowych produktów turystycznych. Rozwój funkcji turystycznej wiąże się również z potrzebą dalszej rozbudowy małej infrastruktury turystycznej. Planowane przedsięwzięcie przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru i umocnienia jego wizerunku jako regionu turystycznego. Rozwojowi turystyki na obszarze objętym strategią musi towarzyszyć zwiększenie skali i różnorodności usług związanych z obsługą ruchu turystycznego. W tej dziedzinie istnieją duże braki i niewykorzystane możliwości. Napływ turystów to również szansa powstania sektora wytwarzającego produkty lokalne, wyroby tradycyjne i pamiątki. Produkty te mogą znaleźć odbiorców nie tylko wśród turystów, ale również wśród części mieszkańców obszaru oraz mieszkańców pobliskich miast, preferujących zaopatrywanie się wprost u producenta lub poszukujących produktów o specyficznych cechach jakościowych lub walorach użytkowych. Na razie skala i znaczenie tego sektora jest minimalne, ale w przypadku pojawienia się popytu może nastąpić bardzo szybki jego rozwój.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny oraz celu szczegółowego 2.1: Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji

Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez organizację konkursów na wybór operacji > 50 000zł. oraz operacji w ramach projektu grantowego, a także projektu współpracy.

W ramach przedsięwzięcia preferowani będą wnioskodawcy, realizujący operacje w miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców, których realizacja przyczynia się do zaspokojenia potrzeb grup defaworyzowanych określonych w LSR, wpływa na promocję regionu, przyczynia się do poprawy ochrony środowiska, zawiera rozwiązania innowacyjne, wykorzystuje lokalne zasoby i przyczynia się do wzrostu aktywności społecznej poprzez angażowanie społeczności lokalnej przy jej realizacji.

Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, turystów, organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji. **Realizacja zapewni integrację różnych podmiotów: sektora publicznego, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych.**

Operacje rekomendowane:

- budowa lub odbudowa małej infrastruktury turystycznej (tras rowerowych, ścieżek dydaktycznych i spacerowych, punktów widokowych, miejsc biwakowych, wypoczynkowych i biesiadnych)
- budowa, przebudowa lub wyposażenie obiektów małej architektury turystycznej znajdujących się w centrach rekreacji i wypoczynku,
- uporządkowanie i zagospodarowanie obiektów małej architektury i ich otoczenia umożliwiające bezpieczny odpoczynek i biwakowanie turystom, zagospodarowanie cieków wodnych na cele rekreacyjne i turystyczne,
- budowa, przebudowa lub remont przeznaczonych do użytku publicznego szlaków rowerowych oraz miejsc rekreacji na szlakach i w ich sąsiedztwie oraz otoczeniu oraz obiektów turystycznych

Przedsięwzięcie 2.2.1: Wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu, aktywizujących i integrujących oraz podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru

Na obszarze prężnie działają nieliczne organizacje pozarządowe. Ogólnie aktywność społeczna jest niska i należy podjąć działania aktywizujące mieszkańców i wpływające na zwiększenie ich integracji i chęci samoorganizowania się. Aby przeciwdziałać niechęci młodzieży do podejmowania aktywności społecznej, oferty należy kierować także do młodych mieszkańców obszaru. Należy wykorzystać istniejącą sieć obiektów, które stanowią mogą „centra życia” i aktywizacji mieszkańców. Szansą jest tu niewątpliwie rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zapoczątkowana współpraca pomiędzy organizacjami. W celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu (w tym także wykluczeniu cyfrowemu) zdefiniowanych w LSR grup defaworyzowanych niezbędne jest wzmocnienie ich integracji ze społecznością lokalną i zwiększenie aktywności poprzez działania edukacyjne podnoszące ich samoocenę.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny oraz celu szczegółowego 2.2: Wzrost integracji, aktywności i kompetencji mieszkańców obszaru.

Przedsięwzięcie obejmowało będzie realizację operacji w ramach projektu grantowego lub operacji własnych oraz w ramach aktywizacji.

Przedsięwzięcie poprzez organizację różnego rodzaju działań przyczyni się do stworzenia oferty integracyjno-aktywizującej, a także wpłynie na podniesienie wiedzy i kompetencji mieszkańców obszaru.

Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, organizacji pozarządowych, grup defaworyzowanych, oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji.

Operacje rekomendowane:

- realizacja imprez kulturalnych i promocyjnych, w tym związanych z promocją lokalnych walorów,
- realizacja imprez rekreacyjnych lub sportowych, w tym związanych z promocją lokalnych walorów,
- realizacja działań edukacyjnych i warsztatowych wzmacniających kapitał społeczny i przeciwdziałających wykluczeniu.

Operacje rekomendowane w ramach aktywizacji:

- informowanie o obszarze działania LGD oraz o LSR, szkolenia kadr i szkolenia lokalnych liderów
- realizacja wydarzeń o charakterze promocyjnym związanych z obszarem działania LGD i LSR,
- animowanie aktywności społeczności lokalnych,
- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej, w tym poprzez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym,
- organizacja imprez, w tym, organizacja imprez adresowanych do dzieci i młodzieży,
- działania na rzecz integracji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie dla aktywnych – informacje, giełdy, przeglądy inicjatyw, porady.

Przedsięwzięcie 2.3.1: Działania na rzecz promocji atrakcyjności obszaru LGD

Rozwój funkcji turystycznych, gospodarczych i rekreacyjnych obszaru wiąże się z szeroką ich popularyzacją. : Przedsięwzięcie odpowiada na zdefiniowane w diagnozie braki w systemie promocji walorów turystycznych Solnej Doliny. Brak jest również spójnej oferty turystycznej i gospodarczej obszaru.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny oraz celu szczegółowego: oraz celu szczegółowego 2.3: Wypromowanie obszaru Solnej Doliny, Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez realizację operacji w ramach projektu grantowego lub operacji własnej oraz projektu współpracy.

Realizowane w ramach przedsięwzięć operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, turystów, organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji i przyczyniać będą się do wypromowania walorów kulturowych, turystycznych i gospodarczych obszaru.

Operacje rekomendowane:

- utworzenie bazy informacji turystycznej lub stron internetowych,
- przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących szlaków turystycznych lub oferty gospodarczej i inwestycyjnej obszaru,
- wydanie materiałów informacyjnych o obszarze oraz materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności lokalnej,
- zamieszczanie materiałów w prasie lokalnej i/lub mediach,
- opracowanie i udostępnianie multimedialnych materiałów promocyjnych i filmów, wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych.

Operacje rekomendowane w ramach projektu współpracy

- wydanie mapy promującej atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD,
- publikacja mapy promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą LGD na stronie internetowej,
- organizacja rajdów promujących atrakcje turystyczne obszaru.

Przedsięwzięcie 3.1.1: Działania edukacyjno-promocyjne zwiększające lokalną tożsamość i promocję

Obszar objęty strategią posiada cenne zabytki, ciekawą historię, wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, a także bogate dziedzictwo kulturowe – jest to wielki potencjał obszaru LGD. Istotne jest wzmacnianie spójności społecznej, w tym poprzez ochronę środowiska przyrodniczego i kulturalnego oraz działania na rzecz kształtowania tożsamości lokalnej w kontekście posiadanego dziedzictwa, co stanowi istotne wsparcie, nie tylko dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Spójność obszaru LGD wykazana w diagnozie, w sposób istotny związana jest z dwoma aspektami - tożsamością mieszkańców oraz dbałością o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Jednocześnie diagnoza obszaru wykazała niski dostęp do ofert w zakresie kultywowania i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego obszaru.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa oraz celu szczegółowego

3.1: Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego

Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez realizację operacji w ramach projektu grantowego lub operacji własnych.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do wykorzystania lokalnych zasobów wzrostu aktywności społecznej w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, w tym twórców ludowych, działających zespołów ludowych, itp., organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji.

Operacje rekomendowane:

- przedsięwzięcia nieinwestycyjne polegające na stworzeniu oferty bazującej na dziedzictwie obszaru,
- przedsięwzięcia, których celem jest pielęgnowanie lub zachowanie lokalnego dziedzictwa,
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej,
- kultywowanie i podtrzymywanie lokalnych tradycji, obrzędów i zwyczajów,
- przeglądy twórczości lokalnej, promocja tradycji i obyczajów,
- organizacja imprez kulturalnych opartych na tradycjach regionu,
- promocja twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego,
- działania integrujące i edukujące mieszkańców w zakresie lokalnej tożsamości oraz mające na celu zachowanie i ochronę dziedzictwa,
- zakup strojów, eksponatów i wyposażenia dla zespołów artystycznych, folklorystycznych oraz innych grup i zespołów kultywujących tradycje.

Przedsięwzięcie 3.1.2: Działania zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii

Obszar objęty strategią posiada cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Ważnym aspektem dla lokalnej społeczności jest współodpowiedzialność za środowisko naturalne, jako wspólne dobro, dlatego też istotnym elementem jest podnoszenie świadomości mieszkańców na temat roli rozwiązań proekologicznych, w tym wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Tym bardziej, że jak wykazała diagnoza świadomość mieszkańców w tym zakresie jest niska. Niewielkie jest także wykorzystanie alternatywnych źródeł energii. Zagrożenia płynące z degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka są coraz powszechniejsze, ale coraz szerzej rozwija się idea wytwarzania energii odnawialnej i wzrasta zainteresowanie jej wykorzystaniem. Należy więc podjąć działania promocyjne i edukacyjne,

które pozwolą na zachowanie i ochronę środowiska przyrodniczego oraz rozwój i wykorzystanie na terenie LGD odnawialnych źródeł energii.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa oraz celu szczegółowego

3.1: Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego

Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez realizację operacji w ramach projektu grantowego, a także aktywizacji.

W ramach przedsięwzięcia preferowani będą wnioskodawcy, realizujący operację w miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców, których realizacja wpływa na promocję regionu, przyczynia się do poprawy ochrony środowiska, zawiera rozwiązania innowacyjne, wykorzystuje lokalne zasoby i przyczynia się do wzrostu poziomu wiedzy mieszkańców. Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów bezpośrednio korzystających z efektów operacji, dzieci i młodzieży.

Realizacja zapewni integrację różnych podmiotów: sektora publicznego, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych.

Operacje rekomendowane:

- informacja ekologiczna, prowadzenie akcji ekologicznych, seminaria na temat ekologii, zdrowia,
- promocja OZE.

Przedsięwzięcie 3.1.3: Renowacja obiektów zabytkowych

Obszar objęty strategią posiada cenne zabytki. Aby zachować atrakcyjność turystyczną obszaru należy także podjąć bardziej intensywne działania w zakresie ochrony i zabezpieczenia zabytków oraz miejsc cennych przyrodniczo. W przypadkach, gdzie zasoby te uległy częściowemu zniszczeniu i utracie walorów, konieczne jest przeprowadzenie prac przywracających stan pierwotny.

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia:

Celu ogólnego 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa oraz celu szczegółowego

3.1: Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego

Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez organizację konkursów na wybór operacji > 50 000zł. oraz operacji w ramach projektu grantowego.

W ramach przedsięwzięcia preferowani będą wnioskodawcy, realizujący operację w miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców, których realizacja operacji przyczynia się do zaspokojenia potrzeb grup defaworyzowanych określonych w LSR, wpływa na promocję regionu i wykorzystuje lokalne zasoby.

Realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje skierowane będą do: mieszkańców obszaru, turystów, organizacji pozarządowych.

Operacje rekomendowane:

- prace restauratorskie w budynkach architektury sakralnej, wpisanych do rejestru zabytków,
- rewitalizacja budynków wpisanych do rejestru zabytków,
- odnawianie lub konserwacja lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci,

5. Specyfikacja wskaźników wraz z uzasadnieniem wyboru. Wyjaśnienie sposobu ustalenia wartości początkowej.

Pełna specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych w ramach niniejszej LSR znajduje się w formie tabelarycznej powyżej w punkcie 1 niniejszego rozdziału, gdzie dokonano uzasadnienia wyboru określonych wskaźników w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć.

Uzasadnieniem do wyboru wskaźników są następujące czynniki/przesłanki:

- wskaźniki zliczają tylko jedną cechę - nie zastosowano wskaźników odnoszących się do dwóch lub więcej czynników podlegających obliczeniom (na każdym poziomie LSR);
- jednostki pomiaru są powszechnie stosowane i łatwe w dokonywaniu obliczeń - nie ma możliwości sumowania różnych jednostek pomiaru, ponieważ konkretna jednostka przypisana jest do konkretnego wskaźnika (na każdym poziomie LSR);
- zastosowane wskaźniki nie powinny powodować problemów w monitorowaniu ich wartości - zarówno po stronie beneficjenta, jak i Biura LGD gromadzącego dane monitoringowe (produkty i rezultaty zliczane na podstawie danych własnych LGD, ankiet monitorujących beneficjenta, danych z Instytucji Wdrażającej oraz innych dokumentacji właściwych dla typu operacji - np. dokumentacja projektu współpracy itp.; oddziaływania mierzone za pomocą ankietowych badań własnych realizowanych dla wartości bazowej i dla badania porównawczego po realizacji LSR;
- wskaźniki pozwalają w sposób ścisły zmierzyć ilość poszczególnych typów operacji objętych przedsięwzięciami (produkt) oraz bezpośrednio efekty działań (rezultaty), a także zmiany jakie spowodują te działania w dłuższej perspektywie czasu (oddziaływania); **W przypadku wskaźnika rezultatu w postaci utworzonych miejsc pracy stosowane będą źródła statystyki publicznej – Rejestr CEIDG.**

- zastosowano **wskaźniki obowiązkowe** - w każdej sytuacji, kiedy dane typy operacji mogą być monitorowane za pomocą wskaźników obowiązkowych (produkty i rezultaty);
- a. w całej LSR (na poziomie produktu i rezultatu) zastosowano statyczne typy wskaźników (typu "Liczba..."), ponieważ zastosowanie wskaźników dynamicznych (typu "Wzrost...") dla wskaźników produktu zliczających co do zasady ilość zdarzeń objętych Przedsięwzięciami nie ma zastosowania, a przypadku rezultatów zastosowanie wskaźników dynamicznych nie było możliwe, ponieważ: o wyborze wskaźnika zdecydował zakres dostępnych danych dla wartości bazowych, na etapie tworzenia LSR nieznane są np. konkretne obiekty, wydarzenia jakie będą objęte wsparciem, ani beneficjenci, którzy zostaną wybrani w procesie oceny operacji, zatem nie możliwe jest określenie wartości początkowych dla tych operacji, trudno jest stwierdzić czy przy zastosowaniu wskaźnika dynamicznego ("wzrost") faktyczna zmiana wywołana jest dzięki przeprowadzonej operacji, czy też wynika z innych, niezależnych od operacji czynników.
- wskaźnikom przypisano łatwe do weryfikacji i pewne źródła danych, dzięki czemu ograniczono do minimum możliwość popełnienia błędów obliczeniowych na etapie monitorowania ich wartości;
- b. **na poziomie oddziaływania oparto się na badaniach, będących odzwierciedleniem opinii mieszkańców obszaru LGD co do zmian jakie mogą spowodować zrealizowane typy operacji zaplanowane w LSR oraz danych pochodzące od właściwych podmiotów (np. rejestry placówek i odpowiednich podmiotów w zakresie usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem oraz działalnością kulturalną).** Oparcie się na danych "twardych", statystycznych, opisujących zmiany gospodarcze na danym terenie, Zespół LSR uznał za bezzasadne ponieważ: charakter LSR i skala budżetu nie pozwala przyjmować, że strategia ta będzie miała istotny statystycznie wpływ na te czynniki, które są opisywane przez globalne wskaźniki statystyczne, w okresie realizacji LSR, pozytywne zmiany będące wynikiem jej wdrożenia mogą być zredukowane przez pojedyncze zdarzenia na obszarze LGD, które nie mają związku z LSR (nie wynikające z jej wdrażania), a w istotny sposób wpływają na wartości danych statystycznych (np. likwidacja dużego podmiotu gospodarczego), dane dostępne w popularnych źródłach statystycznych są nie miarodajne dla większości procesów jakimi zainteresowana jest LGD.

6. Źródła pozyskania danych do pomiaru

Źródła pozyskania danych do pomiaru poszczególnych wskaźników realizacji LSR podano w obligatoryjnej tabeli celów/przedsięwzięć/wskaźników w dalszej części rozdziału.

7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych

Pomiar wskaźników dokonywany będzie poprzez **bieżące monitorowanie** (bieżące zliczanie wskaźników produktu i rezultatu z ankiet monitorujących beneficjenta - patrz założenia systemu monitoringu. Uaktualnienie danych dokonywane będzie w sposób bieżący, wraz ze spływającymi ankietami. Pierwszym elementem pomiaru wskaźników jest **prognozowanie osiągnięcia wskaźników na podstawie naboru wniosków**. Operacje wybrane do finansowania muszą realizować wskaźniki LSR, zatem wynik naboru daje podstawowe dane dotyczące spodziewanego poziomu realizacji wskaźników odpowiadających danym typom operacji. Dodatkowo, przewiduje się **okresowe monitorowanie osiągnięcia zaplanowanych poziomów wskaźników** określone w procedurach monitoringu, w ramach którego wchodzi zarówno czynności pracowników Biura LGD, jak i czynności Zarządu LGD analizującego dane z monitoringu i **podejmującego decyzje dotyczące ewentualnych zmian w zapisach procedur (w tym kryteriów wyboru)** - w przypadkach, gdy takie zmiany będą konieczne (problemy z osiągnięciem zakładanego poziomu wskaźnika). Ostateczne osiągnięcie założonych poziomów wskaźników produktu i rezultatu planowane jest na rok 2023.

Wskaźniki rezultatu zliczane są również na podstawie ankiety monitorującej beneficjenta, który za pomocą ankiety informuje LGD o uzyskanych rezultatach (np. ilości uczestników wydarzeń, osób odwiedzających obiekty objęte operacjami itp.). **Wartości dla wskaźników oddziaływania** (poziom celów ogólnych) określone są na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego na obszarze LGD. Wartości bazowe dla tych wskaźników określono na podstawie badania zrealizowanego w roku 2015. Badanie końcowe, weryfikujące założenia wzrostu wartości wskaźników oddziaływania, zostanie przeprowadzone w końcowym okresie związania LGD z celami realizacji LSR, a więc w roku 2027/2028. Zakłada się kilkuprocentowe wzrosty wartości wskaźników oddziaływania, ponieważ zmiany jakie badają te wskaźniki odnoszą się do ogółu przemian zachodzących na obszarze, a co za tym idzie są odzwierciedleniem procesów długookresowych, powolnych zmian społecznych.

8. Stan początkowy wskaźnika i wyjaśnienie sposobów jego ustalenia

Stan początkowy wskaźników produktu i rezultatu ustalony jest na poziomie wartości 0. Jak już wspomniano w pkt. 5 zdecydowano się zastosować na tym poziomie wskaźniki statyczne, dla których wartością jest zero. Powody nie zastosowania wskaźników dynamicznych podano w pkt. 5. **Stan początkowy wskaźników oddziaływania** jest wynikiem badania ankietowego, o którym informacja w punkcie 7.

Wartości początkowe wskaźników podano w obligatoryjnej tabeli celów/przedsięwzięć/wskaźników w dalszej części rozdziału.

9. Stan docelowy wskaźnika / poziomy przejściowe

Wyjaśnienia dotyczące sposobu jego ustalenia (założenia do planowania)

Stany docelowe wskaźników zaplanowano w oparciu o:

- możliwy do przyjęcia harmonogram czasowy realizacji operacji, w szczególności istotny przy przedsięwzięciach infrastrukturalnych;
- zastosowany podział budżetu LSR, oparty z kolei o potrzeby lokalne wynikające z diagnozy i konsultacji społecznych oraz o obligatoryjne przepisy dotyczące podziału budżetowego (m.in. konieczność przeznaczenia 50% budżetu na wsparcie przedsiębiorczości, maksymalny poziom operacji grantowej na poziomie 300.000 zł itp.);
- ogólną zdolność LGD do zorganizowania określonej liczby naborów, w tym również w kontekście zdolności finansowej do realizacji naborów grantowych.
- realny poziom / prawdopodobieństwo wystąpienia operacji danego typu oparty o dotychczasowe doświadczenia z terenu LGD (np. w odniesieniu do popularności działań "miękkich", w tym wydarzeń, szkoleń itp.), w tym o doświadczenia płynące z poprzedniego okresu wdrażania (2007-2013);

Poziomy przejściowe wynikają z ogólnych ram realizacji LSR, w tym Planu Działania określającego trzy okresy realizacji LSR (do 2018, 2021 i 2023 r.). Osiąganie określonych wartości wskaźników w poszczególnych okresach realizacyjnych wynika z ww. czynników i rozłożenia naborów wniosków w czasie. Poszczególne wartości docelowe wskaźników oraz udział tych wartości w okresach przejściowych odzwierciedla Plan Działania (tabela).

Przewidywane stany docelowe wskaźników podano w obligatoryjnej tabeli celów/ przedsięwzięć/ wskaźników w dalszej części rozdziału.

Określone na podstawie społecznych konsultacji **wskaźniki zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju „Solnej Doliny” mają za zadanie mierzyć postępy w realizacji LSR, zarówno w odniesieniu do przedsięwzięć i celów szczegółowych, jak i celów ogólnych strategii. Realizacja wskaźników rezultatu ma przyczynić się do zniwelowania problemów kluczowych obszaru, realizacja wskaźników oddziaływania wpłynie na ograniczenie niekorzystnych następstw problemów kluczowych, a wskaźniki produktu mają za zadanie usunąć przyczynę tych problemów tkwiącą w niedoborze dóbr i usług, albo w niewłaściwym funkcjonowaniu mechanizmów lub reguł, którym podlegają poszczególne sfery życia.**

10. Projekty Współpracy

Wdrażanie LSR w okresie 2014-2020 obejmowało będzie także realizację jednego Projektu współpracy. **Podczas spotkań konsultacyjnych ustalono, że jego realizacja pozwoli kompleksowo zrealizować inwestycje na terenie 6 gmin członkowskich, co przeloży się na wzrost atrakcyjności obszaru i zwiększenie aktywności społeczności lokalnej w oparciu o powstałą infrastrukturę.** Projekt realizowany będzie w Partnerstwie z: Stowarzyszeniem „Między Ludźmi i Jeziorami” z siedzibą w Kazimierzu Biskupim, Stowarzyszeniem „Solidarni w Partnerstwie” z siedzibą w Starym Mieście, Stowarzyszeniem „Unia Nadwarciańska” z siedzibą w Słupcy, Stowarzyszeniem „Wielkopolska Wschodnia” z siedzibą w Kramsku. **Jego realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów określonych w LSR: ogólnego 2.0 - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny oraz celów szczegółowych: 2.1 - Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji oraz 2.3 - Wypromowanie obszaru Solnej Doliny**

- **Cele Projektu współpracy:** Cel główny: Promocja i wzmocnienie atrakcyjności turystyczno - rekreacyjnej obszarów partnerskich, **Cel szczegółowy I.1:** Poprawa dostępności do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, **Przedsięwzięcie I.1.1:** Rozbudowa małej infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej, **Cel szczegółowy II.2:** Poprawa oferty promocyjnej obszaru, **Przedsięwzięcie II.2.1:** Promocja walorów przyrodniczych i kulturowych obszarów.
- **Zaplanowane wskaźniki rezultatu określone w LSR:** w2.1.2: 2000 osób korzystających z wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą, w.2.3.2: 10 000 odbiorców wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD, w2.3.3: 8 000 wizyt/użytkowników mapy na stronie internetowej LGD, w2.3.4: 100 uczestników wydarzenia/działania promującego atrakcje turystyczne.
- **Zaplanowane wskaźniki produktów:** 2.1.2: 6 wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą, 2.3.1: 1 wydawnictwo (tytuły, w tym mapy) promujące atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD, 2.3.1: 1 mapa promująca atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczona na stronie internetowej LGD, 2.3.1: 2 wydarzenia/działania promujące atrakcje turystyczne obszaru.

Źródła pozyskiwania danych, sposób i czas dokonywania pomiaru, a także stan docelowy wskaźników został określony w tabeli celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć znajdującej się poniżej.

CEL OGÓLNY		Wzrost aktywności gospodarczej obszaru „Solnej Doliny”						
1.1 CEL SZCZEGÓŁOWY		Wzrost ilości miejsc pracy na terenie „Solnej Doliny”						
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego			Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
W1.0	Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego na obszarze	%	30	50	Ankieta ewaluacyjna/liczba podmiotów, które wypowiedziały się pozytywnie w stosunku do ogólnej liczby badanych. Wskaźnik mierzony jednorazowo w 2023 roku.			
Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	stan początkowy rok 2016	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
w1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem, w tym miejsca pracy ze wskaźnika w.1.2)	szt.	0	18	CEIDG, Ankieta monitorująca. Zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA (dla etatów powstałych w wyniku realizacji inwestycji). Wskaźnik mierzony po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę – weryfikacja stanu zatrudnienia na podstawie zgłoszenia.			
w.1.2	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych (wskaźnik uwzględniony w liczbie ogółem)	szt.	0	6				
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2016 rok	końcowa 2023 rok	
1.1.1	Wspieranie działań w zakresie tworzenia przedsiębiorstw	Osoby chcące uruchomić działalność gosp., w tym osoby długotrwale bezrobotne/ do 30 roku życia /powyżej 50 roku życia.(kryterium premiujące)	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0	15	Ankieta monitorująca, CEIDG . Wskaźnik mierzony po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę – weryfikacja stanu na podstawie danych dostępnych w Centralnej Ewidencji
1.1.2	Wspieranie działań w zakresie rozwoju przedsiębiorstw	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe prowadzące działalność gosp., podmioty ES	Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	0	12	Ankieta monitorująca Wskaźnik mierzony po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę
SUMA				27				

2.0	CEL OGÓLNY	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego „Solnej Doliny”			
2.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji			
2.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost integracji, aktywności i kompetencji mieszkańców obszaru			
2.3	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wypromowanie obszaru Solnej Doliny			
<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>		<i>Jednostka miary</i>	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
W2.1	Wzrost zainteresowania aktywnymi formami wypoczynku o 10 % od stanu bazowego	%	165	182	Informacja podmiotu prowadzącego usługi związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Wskaźnik mierzony w 2023 roku poprzez wystąpienie i uzyskanie stosownych informacji od podmiotów. Stan początkowy ustalony został na podstawie własnych badań ankietowych.
W2.2	Procent badanych mieszkańców pozytywnie oceniających atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną obszaru (75% spośród 500 badanych)	%	0	375	Badanie własne LGD – ankiety wśród mieszkańców obszaru. Wskaźnik mierzony w 2023 roku
<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>		<i>Jednostka miary</i>	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
w2.1.1	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej	szt.	0	3 000	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Obserwacje własne LGD, informacje uzyskane od realizatorów wydarzeń. Dane zbierane na bieżąco.
w2.1.2	Liczba osób korzystających z wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą	szt.	0	2 000	Obserwacje własne LGD i sprawozdanie LGD. Dane zbierane na bieżąco. Wskaźnik mierzony po zrealizowaniu projektu współpracy.
w2.2.1	Liczba osób uczestniczących w inicjatywach aktywizująco-integracyjnych	szt.	0	2 700	Informacja organizatorów działań. Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
w2.2.2	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	szt.	0	2 000	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Listy obecności. Dane zbierane podczas spotkań na bieżąco.
w2.2.3	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (przy 1000 uczestników)	szt.	0	700	Badania własne LGD – ankieta. Dane zbierane podczas spotkań
w2.2.4	Liczba przeszkolonych pracowników	szt.	0	18	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Zaświadczenia z odbytych szkoleń

w2.2.5	Liczba przeszkolonych członków Rady	szt.	0	56	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Zaświadczenia z odbytych szkoleń. Listy obecności			
w2.2.6	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	szt.	0	50	Rejestr prowadzonego doradztwa			
w2.3.1	Liczba odbiorców publikacji i opracowań promujących obszar	szt.	0	2 000	Sprawozdanie beneficjenta. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.			
w2.3.2	Liczba odbiorców wydawnictw (tytułów , w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD	szt.	0	10 000	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Dane zbierane na bieżąco podczas dystrybucji map.			
w2.3.3	Liczba wizyt/użytkowników mapy na stronie internetowej LGD	szt.	0	8 000	Licznik odwiedzin. Wskaźnik mierzony na koniec każdego roku kalendarzowego			
w2.3.4	Liczba uczestników wydarzenia/działania promującego atrakcje turystyczne	szt.	0	100	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Lista obecności Dane zbierane podczas rajdów na bieżąco.			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				Źródło danych/sposób pomiaru
				nazwa	Jednostka miary	wartość		
						początkowa 2016 rok	końcowa 2023 rok	
2.1.1	Utworzenie, zagospodarowanie i rozwój centrów rekreacji, sportu, wypoczynku i integracji	Mieszkańcy obszaru, turyści, organizacje pozarządowe	Konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji	szt.	0	5	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
			Projekt grantowy		szt.	0	9	
2.1.2	Budowa i wzbogacenie infrastruktury turystycznej	Mieszkańcy obszaru, turyści, organizacje pozarządowe	Konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej	szt.	0	2	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
			Projekt grantowy		szt.	0	1	

		Mieszkańcy obszaru, oraz obszarów Partnerskich, turyści, organizacje pozarządowe	Projekt współpracy	Liczba wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą	szt.	0	6	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji Dane zbierane po zrealizowaniu projektu współpracy. Wskaźnik mierzony na koniec roku kalendarzowego, w którym projekt współpracy otrzymał płatność ostateczną
2.2.1	Wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu, aktywizujących i integrujących oraz podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru	Mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, ze szczególnym uwzględnieniem osób pochodzących z grup defaworyzowanych określonych w LSR	Projekt grantowy/operacja własna	Liczba działań integrujących i aktywizujących mieszkańców	szt.	0	5	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji, Sprawozdanie LGD z realizacji operacji Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
			Aktywizacja	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami	szt.	0	24	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Listy obecności. Dane zbierane podczas spotkań na bieżąco.
			Aktywizacja	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	szt.	0	18	Zaświadczenia z odbytego szkolenia. Dane zbierane po zakończeniu szkoleń
				Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	szt.	0	56	Zaświadczenia z odbytego szkolenia. Listy obecności. Dane zbierane po zakończeniu szkoleń
			Koszty bieżące	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	0	150	Rejestr udzielonego doradztwa – bieżący monitoring
2.3.1	Działania na rzecz promocji atrakcyjności obszaru LGD	Mieszkańcy obszaru, turyści, organizacje pozarządowe	Projekt grantowy/operacja własna	Liczba tytułów wydanych publikacji i opracowań promujących obszar	szt.	0	2	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.

				Liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD	szt.	0	1	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji. Dane zbierane po zrealizowaniu projektu współpracy Wskaźnik mierzony na koniec roku kalendarzowego, w którym projekt współpracy otrzymał płatność ostateczną
		Mieszkańcy obszaru, turyści, organizacje pozarządowe	Projekt współpracy	Liczba tytułów, publikacji/ map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczonych na stronie internetowej LGD	szt.	0	1	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji Dane zbierane po zrealizowaniu projektu współpracy. Wskaźnik mierzony na koniec roku kalendarzowego, w którym projekt współpracy otrzymał płatność ostateczną
				Liczba wydarzeń/działań promujących atrakcje turystyczne obszaru	szt.	0	2	Sprawozdanie LGD z realizacji operacji Dane zbierane po zrealizowaniu projektu współpracy. Wskaźnik mierzony na koniec roku kalendarzowego, w którym projekt współpracy otrzymał płatność ostateczną
SUMA				279				
3.0	CEL OGÓLNY	Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa						
3.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego						
<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>			<i>Jednostka miary</i>	<i>stan początkowy 2016 rok</i>	<i>plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
W3.0	Wzrost ilości mieszkańców deklarujących poczucie lokalnej tożsamości kulturowej oraz znajomości walorów dziedzictwa kulturowego obszaru Solnej Doliny	szt.	5 100	7 650	Rejestr placówek kultury i innych organizatorów zajęć kulturalnych Wskaźnik mierzony w 2023 roku poprzez wystąpienie i uzyskanie stosownych informacji od podmiotów. Stan początkowy ustalony został na podstawie własnych badań ankietowych.			

Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy 2016 Rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru			
w3.1	Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjno - promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość kulturową mieszkańców	szt.	0	200	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.			
w3.1	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promujących postawy proekologiczne	szt.	0	150	Informacja organizatorów działań. Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji. Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.			
w3.1	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim	szt.	0	1 000	Informacje wnioskodawców i inicjatorów wydarzeń. Informacje z gmin Wskaźnik mierzony na zakończenie każdego roku kalendarzowego poprzez wystąpienie i uzyskanie stosownych informacji od podmiotów			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		początkowa 2016 rok	końcowa 2023 rok					
3.1.1	Działania edukacyjno-promocyjne zwiększające lokalną tożsamość i promocję	Mieszkańcy obszaru, w tym twórcy ludowi, działające zespoły ludowe, organizacje pozarządowe	Projekt grantowy/ operacja własna	Liczba działań edukacyjnych i promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość	szt.	0	9	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
3.1.2	Działania zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii	Mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i przedsiębiorców	Projekt grantowy	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje, w tym z wykorzystaniem OZE	szt.	0	2	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
			Aktywizacja		szt.	0	1	
3.1.3	Renowacja obiektów zabytkowych	Mieszkańcy obszaru oraz turyści, organizacje pozarządowe	Konkurs Projekt grantowy	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	szt.	0	2	Sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji Dane zbierane każdorazowo po otrzymaniu płatności ostatecznej przez wnioskodawcę.
SUMA						14		

Wymienione w tabeli celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć grupy docelowe wynikają z przeprowadzonej podczas społecznych konsultacji diagnozy obszaru i analizy SWOT. Wybór grup jest istotny z punktu widzenia realizacji LSR. Podejmowane działania zaspakajające potrzeby grup docelowych przyczynią się do realizacji celów zawartych w LSR i rozwoju obszaru „Solnej Doliny”. Określone i opisane w rozdziale VI stosowane kryteria wyboru preferują wybór operacji skierowanych do opisanych w rozdziale III.1 grup docelowych oraz grup defaworyzowanych.

Rozdział VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-prawnych

Po procesie społecznych konsultacji w zakresie diagnozy obszaru, opracowaniu analizy SWOT, skonstruowaniu celów i wskaźników przystąpiono do uspołecznionego opracowania procedur i zasad regulujących kwestie wyboru i oceny operacji oraz opracowania kryteriów ich wyboru.

Procedury opracowane zostały zgodnie z Ustawą z dnia 20 lutego 2015 roku o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Następnie poddane zostały społecznym konsultacjom – zgodnie z opisem tego etapu budowy strategii zawartym w rozdziale II Partycypacyjny charakter LSR - w zakresie szczegółowych uwarunkowań dotyczących kwestii wyboru i oceny operacji na poziomie LGD „Solna Dolina” w celu wypracowania przemyślanych i jasnych dla społeczności lokalnej procedur pozwalających na skuteczne wdrażanie LSR z uwzględnieniem specyfiki obszaru (co w szczególności ujęte zostało w sposobie sformułowania kryteriów). Przyjęte rozwiązania formalno-instytucjonalne zostały skonstruowane w taki sposób, aby umożliwiły sprawny i transparentny wybór operacji w oparciu o ustalenia poczynione podczas definiowania problemów, przedsięwzięć, celów i wskaźników. Ten etap budowania strategii uwzględniał również partycypacyjne tworzenie kryteriów wyboru i oceny operacji.

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2016-2022 przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji:

1. operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW.
2. projekty grantowe
3. projekty współpracy
4. operacje własne - operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, służące dobru ogółu, które są realizowane samodzielnie przez LGD i które nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców.

Nabór wniosków o przyznanie pomocy, ocena zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju LGD Solna Dolina, ocena operacji według kryteriów wyboru i wybór operacji oraz współpraca z wnioskodawcami i właściwymi podmiotami wdrażającymi będą realizowane na zasadach określonych w następujących procedurach:

1) Procedura naborów wniosków Stowarzyszenia „Solna Dolina” nr 01/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad i trybu organizacji naborów wniosków na operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy.

Procedura obejmuje zagadnienia: ogłaszania naboru, publikowania treści ogłoszenia na stronie LGD (w tym m.in. wymogi dotyczące trybu ogłaszania, czasu trwania naboru, miejsca składania wniosków), sposobu składania i rejestracji wniosków, sporządzania listy złożonych wniosków, wycofania złożonego wniosku, zwoływania posiedzeń Rady i informowania o posiedzeniach, publikowania na stronie internetowej list operacji zgodnych z LSR oraz listę operacji wybranych, **wraz ze wskazaniem możliwości zgłoszenia protestu** i przekazania wnioskodawcom pisemnych informacji o wynikach naboru wraz z pouczeniem o możliwości złożenia protestu, a także przekazywania dokumentów z wyboru Zarządowi Województwa. Szczegółowa procedura stanowi załącznik nr **9 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR)**.

2) Procedura wyboru i oceny operacji innych niż granty i OW w ramach LSR nr 02/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, zgodności z wymogami formalnymi, Programem i lokalnymi kryteriami zapewniający wybór projektów, które przyczynią się do realizacji założonych w Lokalnej Strategii Rozwoju celów i będą zgodne z przyjętymi kierunkami rozwoju obszaru przy zachowaniu określonych parytetów i bezstronności.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia dotyczące: dokonywania oceny formalnej, procesu oceny zgodności operacji

z LSR podczas posiedzenia organu decyzyjnego Stowarzyszenia - Rady – pozwalającego na zachowanie bezstronności w dokonywanej ocenie, w tym składaniu deklaracji bezstronności (z zachowaniem wymogów: że w składzie Rady władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu **nie mogą mieć więcej niż 49 % praw głosu** w podejmowaniu decyzji przez Radę. Parytet ten musi być zachowany **każdorazowo na etapie oceny poszczególnych operacji - stosowanie rejestrów interesu członków** pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań członka rady z wnioskodawcami, w poszczególnych głosowaniach **co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi, każdorazowego uczestnictwa w posiedzeniu Rady przedstawiciela Zarządu, czuwającego nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej**), **stosowania rozstrzygnięć w przypadku operacji o tej samej liczbie punktów (w takim przypadku decydowała będzie liczba punktów uzyskanych za kryteria preferowane - stosowane odpowiednio: dotyczące statusu wnioskodawcy na rynku pracy, tworzenia miejsc pracy lub miejsca realizacji operacji. W przypadku, gdy ten sposób postępowania nie przyniesie rozstrzygnięcia o kolejności na liście decyduje data i godzina wpływu wniosku o przyznanie pomocy wpisana w rejestrze przyjętych wniosków prowadzonym przez LGD), stosowaniu tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru, zasad podejmowania uchwał przez Radę, sporządzaniu i publikowaniu list operacji i procesu informowania Wnioskodawców o wynikach naboru wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia protestu oraz przekazywania dokumentacji z naboru do Zarządowi Województwa Wielkopolskiego. Szczegółowa procedura stanowi załącznik nr 9 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).**

3) Procedura ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji nr 03/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad i warunków regulujących ustalanie i zmianę kryteriów wyboru operacji, w celu wyboru operacji najlepiej przyczyniających się do rozwoju obszaru i osiągnięcia celów i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury”. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia dotyczące: podstaw prawnych regulujących definiowanie kryteriów, konieczności podejmowania procesu społecznych konsultacji w zakresie ich tworzenia i sposobu upubliczniania tych informacji, kluczowe kwestie formułowania kryteriów, sytuacji i podstaw do ich zmiany, wymogów w zakresie przyczyniania się do realizacji wskaźników. **Szczegółowa Procedura zmiany kryteriów stanowi załącznik nr 11 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).**

4) Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Solna Dolina” nr 04/2015

Cel procedury: Sformalizowanie procesu dokonywania korekt w Lokalnej Strategii Rozwoju, by zapewnić jak największy udział partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych LGD oraz wszystkich mieszkańców obszaru

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury”. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Kluczowym założeniem procedury jest uspołecznienie procesu wdrażania i aktualizacji LSR. Procedura reguluje proces monitoringu wdrażania, będący podstawą aktualizacji LSR oraz określa osoby odpowiedzialne i mogące składać wnioski o aktualizację, proces sformalizowania działań dotyczących aktualizacji LSR, a także wymogi społecznych konsultacji w tym zakresie i przyjęcia bądź odrzucenia składanych wniosków **Szczegółowa procedura aktualizacji LSR stanowi załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju.**

5) Procedura monitoringu i ewaluacji nr 05/2015

Cel procedury: Określenie zasad monitorowania i ewaluacji celem dostarczenia informacji o prawidłowości funkcjonowania Stowarzyszenia, biura oraz wdrażania LSR

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury”. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia dotyczące: elementów podlegających monitorowaniu i ewaluacji, **zakresu zadań i odpowiedzialności Zespołu** ds. Monitoringu i Ewaluacji, osób odpowiedzialnych za bieżący monitoring, działań podejmowanych w przypadku zagrożenia dla nieosiągnięcia celów i wskaźników LSR, przeprowadzenia zmian kryteriów i procedur obowiązujących w Stowarzyszeniu, zmian w organizacji pracy biura i zwiększenia przepływu informacji, przeprowadzenia zmian w systemie promocji i aktywizacji, działania dyscyplinujące w zakresie właściwego przeprowadzania konkursów i realizacji harmonogramu oraz budżetu. **Szczegóły w Procedurze, będącej załącznikiem do LSR.**

6) Procedura naborów wniosków o powierzenie grantów w projekcie grantowym Stowarzyszenia „Solna Dolina” nr 06/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad i trybu organizacji naborów wniosków na operacje o powierzenie grantów realizowane indywidualnie w ramach projektu grantowego. Wnioski o powierzenie grantów składane przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie rozliczanych, monitorowanych i kontrolowanych przez LGD.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia: ogłaszania naboru, publikowania treści ogłoszenia na stronie LGD (w tym m.in. wymogi dotyczące trybu ogłaszania, czasu trwania naboru, miejsca składania wniosków), sposobu składania i rejestracji wniosków, oceny formalnej wniosków, sporządzania listy złożonych wniosków, wycofania złożonego wniosku, zwoływania posiedzeń Rady i informowania o posiedzeniach, publikowania na stronie internetowej list operacji zgodnych z LSR oraz listę operacji wybranych, wraz ze wskazaniem możliwości zgłoszenia odwołania i przekazania wnioskodawcom pisemnych informacji o wynikach naboru wraz z pouczeniem o możliwości złożenia odwołania, a także przekazywania dokumentów z wyboru Zarządowi Województwa. **Szczegółowa procedura stanowi załącznik nr 10 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR)**

7) Procedura wyboru i oceny operacji grantowych w ramach LSR nr 07/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji o powierzenie grantów, zgodności z wymogami formalnymi, Programem i lokalnymi kryteriami zapewniający wybór projektów, które przyczynią się do realizacji założonych w Lokalnej Strategii Rozwoju celów i będą zgodne z przyjętymi kierunkami rozwoju obszaru przy zachowaniu określonych parytetów i bezstronności.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia dotyczące: dokonywania oceny formalnej, jednorazowego wezwania do uzupełnień, procesu oceny zgodności operacji z LSR podczas posiedzenia organu decyzyjnego Stowarzyszenia - Rady – **pozwalającego na zachowanie bezstronności w dokonywanej ocenie, w tym składaniu deklaracji bezstronności (z zachowaniem wymogów: że w składzie Rady władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie mogą mieć więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez Radę. Parytet ten musi być zachowany każdorazowo na etapie oceny poszczególnych operacji - stosowanie rejestrów interesu członków pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań członka Rady z wnioskodawcami, w poszczególnych głosowaniach co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi, każdorazowego uczestnictwa w posiedzeniu Rady przedstawiciela Zarządu, czuwającego nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej), stosowania rozstrzygnięć w przypadku operacji o tej samej liczbie punktów** (w przypadku operacji o tej samej liczbie punktów decydowała będzie liczba punktów uzyskanych za kryteria preferowane - dotyczące miejsca realizacji operacji. W przypadku, gdy ten sposób postępowania nie przyniesie rozstrzygnięcia o kolejności na liście decyduje data i godzina wpływu wniosku o przyznanie pomocy wpisana w rejestrze przyjętych wniosków prowadzonym przez LGD), stosowaniu tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru, zasad podejmowania uchwał przez Radę, sporządzaniu i publikowaniu list rankingowych, list operacji wybranych, list rezerwowych i procesu informowania Wnioskodawców o wynikach naboru wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia odwołania, publikowania protokołów z posiedzeń Rady oraz przekazywania dokumentacji z naboru do Zarządowi Województwa Wielkopolskiego, podpisywania umów o powierzenie grantów oraz po złożeniu przez grantobiorców pisemnych wniosków podpisywania aneksów umów, **zasady rozliczania grantów, zasady odstąpienia od konkursu o powierzenie grantów oraz monitorowanie i kontrola grantobiorców. Szczegółowa procedura stanowi załącznik nr 10 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).**

8) Procedura wyboru i oceny operacji własnych LGD w ramach LSR nr 08/2015

Cel procedury: Ustalenie zasad i trybu organizacji naborów wniosków na operacje własne realizowane przez LGD lub podmioty zgłaszające zamiar realizacji operacji i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury” oraz każdorazowo dołączana będzie do dokumentów konkursowych w ramach ogłoszonego naboru wniosków o udzielenie wsparcia na stronie internetowej LGD. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

Procedura obejmuje zagadnienia: ocenę i wybór operacji własnej LGD przez Radę, zamieszczenie informacji o planowanej do realizacji operacji własnej LGD na stronie internetowej, zasady zgłaszania zamiaru realizacji operacji przez podmioty, wybór przez Radę realizatora operacji własnej na podstawie danych zawartych w zgłoszeniach i wynikających z załączonych przez podmioty dokumentów, przekazywaniu informacji do podmiotów o ocenie wyboru realizatora operacji, informowanie na stronie internetowej o wybraniu bądź nie wybraniu podmiotu do realizacji operacji, a także przekazanie dokumentów z wyboru Zarządowi Województwa. **Szczegółowa procedura stanowi załącznik do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).**

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Procedura ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji nr 03/2015 stanowiąca załącznik nr 12 do Wniosku o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) szczegółowo określa zasady i warunki regulujących kwestie kryteriów wyboru operacji (ustalania i zmiany), w celu wyboru operacji najlepiej przyczyniających się do rozwoju obszaru i osiągnięcia celów i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju. Prawo występowania z inicjatywą w sprawie zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji do finansowania posiada Rada, po dokonaniu własnych analiz skuteczności stosowanych kryteriów i uwzględnieniu wniosków wpływających od mieszkańców obszaru. Oceny jakości stosowanych kryteriów wyboru i oceny operacji dokonuje również na zlecenie Zarządu – zgodnie z Procedurą i harmonogramem monitoringu i ewaluacji - podmiot zewnętrzny. Ocena ta dokonywana jest w I kwartale 2019 oraz I kwartale 2022 roku – okres objęty pomiarem: 3 lata kalendarzowe poprzedzające termin oceny. Podmiot zewnętrzny dokonujący ewaluacji przekazuje stosowne rekomendacje w zakresie oceny adekwatności przyjętych kryteriów oraz ich skuteczność jako instrumentu pozwalającego wybrać operacje najlepiej przyczyniające się do rozwoju obszaru i osiągnięcia celów i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju. Na tej podstawie Zarząd poddaje zmiany społecznym konsultacjom na zasadach opisanych w Procedurze nr 3.

Kryteria wyboru ustanawiane i zmieniane są zawsze w procesie społecznych konsultacji (spotkania, sondaż, ankiety, publikacja na stronie internetowej LGD). Konsultacje te uwzględniają proces zgłaszania propozycji oraz ich analizy. Kryteria stanowiące załącznik do Regulaminu Rady ustanowione zostały podczas konsultacji społecznych odbywających się w III etapie budowy LSR: „Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru” opisanym w rozdziale II: Partycypacyjny charakter LSR.

Kryteria wyboru operacji zdefiniowane zostały w taki sposób, aby były: obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste, powiązane z diagnozą obszaru, bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji, mierzalne. Posiadają dodatkowe opisy oraz sposób przyznawania wag, dookreślone są w zakresie minimalnych i maksymalnych wartości wraz z opisaniem zasad przyznawania punktów w przedziale minimum – maksimum .

W procesie konsultacji w sposób hierarchiczny dokonano wyboru kryteriów, które premiują operacje w jak największym stopniu przyczyniające się do realizacji wskaźników produktu zawartych w LSR. Określone kryteria premiują operacje: generujące nowe miejsca pracy (w odpowiedzi na zdiagnozowany problem małej liczby miejsc pracy i bezrobocia na obszarze), innowacyjne, przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu (w odpowiedzi na zdiagnozowany problem małej świadomości ekologicznej i szansy związanej z rosnącym zainteresowaniem działaniami ekologicznymi), które oparte są o lokalne produkty (wykorzystanie mocnej strony obszaru związanej z dużymi zasobami gruntów rolnych, bogatym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym obszaru), realizowane są w miejscowości poniżej 5 000 mieszkańców (operacje > 50 000zł) (wykazany w diagnozie deficyt w infrastrukturze społecznej w szczególności w mniejszych miejscowościach), a także kryteria premiujące określone w LSR grupy defaworyzowane i przyczyniające się do zaspokojenia potrzeb tych grup. Dodatkowo ustalono, że większą liczbę punktów otrzymywały będą projekty, które zakładają utworzenie większej liczby miejsc pracy niż zakładane minimum i, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w Programie (poza operacjami polegającymi na utworzeniu działalności gospodarczej).

3. Uwzględnienie w kryteriach innowacyjności

Kryteria przyczyniają się także do wyboru operacji o charakterze innowacyjnym. Jako innowacyjne rozumie się operacje wykorzystujące niepraktykowane do tej pory rozwiązania, nowoczesne narzędzia promocji i ich realizacji, nowatorskie i o wyższym standardzie wprowadzenia nowych produktów, metod i rodzajów produkcji i usług, wytwarzania i zarządzania lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych czy społecznych, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, rozwój nowych funkcji obszaru, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój. **Realizowane w ramach każdego przedsięwzięcia projekty będą oceniane pod kątem innowacyjności. Będzie ona premiowana w ramach kryteriów wyboru, a kryteria posiadają dodatkowe opisy, co uznawane jest za innowacyjne.**

4. Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych

Jedną z metod wdrażania LSR w okresie 2014-2020 jaką realizować będzie Partnerstwo są Projekty grantowe.

Projekt grantowy – zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy o rozwoju lokalnym jest operacją, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym dalej „grantobiorcami”, grantów będących środkami finansowymi programu powierzonymi przez LGD grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji. Zasady realizacji projektów grantowych reguluje ustawa o rozwoju lokalnym oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”, poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Zaplanowano realizację dwóch projektów grantowych. Projekty, które służyć będą lokalnej społeczności realizowane będą w zakresie:

1. Budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej - wartość grantu 300 000 zł

Realizacja grantu w tym zakresie przyczynia się do osiągnięcia celów:

Ogólnego 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego Solnej Doliny

Szczegółowego 2.1 Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji - wskaźniki rezultatu:

- 1 500 osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej

Przedsięwzięcia 2.1.1: Utworzenie, zagospodarowanie i rozwój centrów rekreacji, sportu, wypoczynku i integracji - wskaźnik produktu:

- 9 nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji

Przedsięwzięcia 2.1.2: Budowa i wzbogacenie infrastruktury turystycznej - wskaźnik produktu:

- 1 nowy lub zmodernizowanych obiekt infrastruktury turystycznej

Szczegółowego 2.2: Wzrost integracji, aktywności i kompetencji mieszkańców obszaru – wskaźnik rezultatu::

- 2 700 osób uczestniczących w inicjatywach aktywizująco-integracyjnych

Przedsięwzięcia 2.2.1: Wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu, aktywizujących i integrujących oraz podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru – wskaźnik produktu:

- 5 działań integrujących i aktywizujących mieszkańców

Szczegółowego 2.3: Wypromowanie obszaru Solnej Doliny – wskaźnik rezultatu:

- 2 000 odbiorców publikacji i opracowań promujących obszar

Przedsięwzięcia 2.3.1: Działania na rzecz promocji atrakcyjności obszaru LGD - wskaźnik produktu:

- 2 tytuły wydanych publikacji i opracowań promujących obszar

2. Zachowania dziedzictwa lokalnego – wartość grantu 230 000zł

Realizacja grantu w tym zakresie przyczynia się do osiągnięcia celów:

Ogólnego 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa

Szczegółowego 3.1 Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego - wskaźniki rezultatu:

- 200 osób uczestniczących w działaniach edukacyjno - promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość kulturową mieszkańców
- 100 osób uczestniczących w wydarzeniach promujących postawy proekologiczne
- 700 osób odwiedzających zabytki i obiekty poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim

Przedsięwzięcia: Działania edukacyjno-promocyjne zwiększające lokalną tożsamość i promocję - wskaźnik produktu:

- 9 działań edukacyjnych i promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość

Przedsięwzięcia: Działania zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii - wskaźnik produktu:

- 2 operacje ukierunkowane na innowacje, w tym z wykorzystaniem OZE

Przedsięwzięcia: Renowacja obiektów zabytkowych – wskaźnik produktu:

- 1 zabytek poddany pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii

Na projekty grantowe przeznaczono w budżecie łącznie kwotę 530 000zł. W planie działania i tabeli celów i wskaźników LSR określono przedsięwzięcia, do osiągnięcia których przyczyniać będzie się ich realizacja.

Decyzja o zastosowaniu tej metody wdrażania LSR podjęta została w wyniku społecznych konsultacji. Uczestnicy spotkań uznali, że realizacja grantów nie tylko komplementarnie wpłynie na realizację celów, przedsięwzięć i wskaźników, ale przyczyni się do zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej, w tym niewielkich organizacji pozarządowych, wzrostu ich integracji, społecznej aktywizacji i identyfikacji z miejscem zamieszkania, co stanowić będzie wartość dodaną projektów. Pozwoli na uaktywnienie różnych środowisk i podjęcie współpracy między różnymi

grupami w celu realizacji określonych przedsięwzięć.

W sytuacji, kiedy na podstawie monitorowania rzeczowej realizacji LSR oraz dokonanej ewaluacji okaże się, iż stopień realizacji poszczególnych celów zgodnie z harmonogramem osiągania poszczególnych wskaźników, wskazujących czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR nie jest zgodny z zaplanowanym, a nabór na realizację operacji kluczowych dla osiągnięcia celów LSR, służące dobru ogółu nie spotkał się z zainteresowaniem, LGD „Solna Dolina” **planuje realizację Operacji Własnych.**

LGD przewiduje w ramach realizacji Operacji Własnych LGD **większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów.** Intensywność wsparcia dla projektów własnych został określony w tabeli: Określenie wysokości wsparcia.

5. Określenie wysokości wsparcia

A – jednostki sektora finansów publicznych; B – podmioty podejmujące działalność gospodarczą

C – rozwijające działalność gospodarczą; D – pozostałe podmioty, E – LGD – operacje własne.

OKREŚLONA WYSOKOŚĆ WSPARCIA

Przedsięwzięcia	Wysokość wsparcia (PLN)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)	Wartość zadania (PLN)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)
	KONKURS		PROJEKT GRANTOWY/OPERACJA WŁASNA LGD	
1.1.1 Wsparcie działań w zakresie tworzenia przedsiębiorstw	PREMIA 80 000	B – 100%		
1.1.2 Wsparcie działań w zakresie rozwoju przedsiębiorstw	do 300 000	C – 70%		
2.1.1 Utworzenie, zagospodarowanie i rozwój centrów rekreacji, sportu, wypoczynku i integracji	do 300 000 A – BEZ LIMITU	A – 63,63% D – 80%	5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80%
2.1.2 Budowa i wzbogacenie infrastruktury turystycznej	do 300 000 A – BEZ LIMITU	A – 63,63% D – 80%	5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80%
2.2.1 Wsparcie działań przeciwdziałających wykluczeniu, aktywizujących i integrujących oraz podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru			5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80% E – 90%
2.3.1 Działania na rzecz promocji atrakcyjności obszaru LGD			5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80% E – 90%
3.1.1 Działania edukacyjno-promocyjne zwiększające lokalną tożsamość i promocję			5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80% E – 90%
3.1.2 Działania zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii			5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80% E – 90%
3.1.3 Renowacja obiektów zabytkowych	do 300 000 A – BEZ LIMITU	A – 63,63% D – 80%	5 000 – 50 000	A – 63,63% D – 80%

Wskazana w tabeli powyżej intensywność wsparcia dla podmiotów D pozwoli na przyznanie pomocy większej liczbie wnioskodawców i **wynika z przeprowadzonych konsultacji.** Zmniejszenie intensywności pomocy w przypadku innych podmiotów niż prowadzący działalność gospodarczą i jednostki sektora finansów publicznych wynika z analizy intensywności wsparcia w latach 2007 – 2013 i poziomu zainteresowania naborami, w tym operacjami realizowanymi z wykorzystaniem wkładu w postaci pracy nieodpłatnej. **Kryteria oceny preferować będą operacje o mniejszej niż wskazano intensywności wsparcia.**

Wskazana wysokość wsparcia w ramach premii (dla podmiotów B) wynika z przeprowadzonej analizy średniej

wysokości wsparcia przyznawanego na podejmowanie działalności gospodarczej w latach 2007 – 2013 **oraz analizy arkuszy pomysłu i zainteresowania potencjalnych wnioskodawców**. Obniżenie wartości premii w stosunku do max kwot określonych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, do kwoty **80.000 zł**, co pozwoli na przyznanie pomocy większej liczbie wnioskodawców.

- 1) **Pomoc na operacje > 50 000 zł, inne niż podejmowanie działalności gospodarczej jest przyznawana w formie refundacji kosztów.**
- 2) **Pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej ma postać premii.** Pierwsza transza pomocy obejmuje 70% kwoty przyznanej pomocy, druga transza pomocy obejmuje 30% kwoty przyznanej pomocy i jest wypłacana, jeżeli operacja została zrealizowana zgodnie z biznesplanem.
- 3) **Pomoc na realizację projektu grantowego – wprowadza się możliwość wypłaty grantobiorcom wyprzedzającego finansowania w wysokości 70% kosztów kwalifikowalnych.**

Rozdział VII. PLAN DZIAŁANIA

1. Charakterystyka przyjętego harmonogramu – plan działania w załączniku do LSR

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką interwencji opisaną w rozdziale dotyczącym celów i wskaźników w LSR. Zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie celów. Harmonogram osiągnięcia poszczególnych celów LSR jest wynikiem sekwencji ogłaszanych naborów. Ogłaszanie naborów zostało zaplanowane z uwzględnieniem proporcjonalnego wydatkowania środków w kolejnych latach działania, w sposób, który umożliwi osiągnięcie konkretnych produktów będących podstawą do realizacji kolejnych działań określonych w harmonogramie. Czynnikiem determinującym plan działania było ustanowienie kamieni milowych wynikających z ram programowych stworzonych w ramach PROW. W 2016 roku ogłoszone zostaną nabory na działania w zakresie tworzenia i rozwoju działalności gospodarczej, nabór na projekty konkursowe w zakresie: Infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, a także nabór na projekt grantowy przyczyniający się do rozwoju turystyki, rekreacji, sportu i promocji obszaru LSR. Rok 2017 to kolejne nabory ukierunkowane na tworzenia i rozwój działalności gospodarczej, a także projekty grantowe w zakresie kultywowania dziedzictwa kulturowego obszaru oraz konkursy na rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. W roku 2018 zaplanowano ostatni nabór na działania związane z zakładaniem działalności gospodarczej oraz kultywowaniem dziedzictwa kulturowego obszaru na bazie powstałej infrastruktury. Taka sekwencja działania pozwoli na wykorzystywanie powstałej infrastruktury do realizacji działań istotnych z punktu widzenia LSR. Określenie kamieni milowych jest dla działalności LGD i realizacji LSR niezwykle istotne. Daje możliwość zweryfikowania dotychczasowych działań w kontekście realizacji celów i wskaźników, jest też podstawą do bieżącego weryfikowania dokonanych na etapie planu ustaleń. Informacje uzyskane na tym etapie są ważnym czynnikiem służącym ocenie stosowanych kryteriów w zakresie ich adekwatności i użyteczności. Nie osiągnięcie zaplanowanych wskaźników jest sygnałem do modyfikacji narzędzi służących wyborowi istotnych z punktu widzenia LSR operacji – działań określonych w planie monitoringu i ewaluacji. Określając plan działania założono, że do 2018 roku LGD osiągnie co najmniej 20% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2016 – 2018, w tym co najmniej 10% środków finansowych na realizację LSR na operacje dedykowane w LSR grupom defaworyzowanym, a do grudnia 2021 roku minimum 85% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR i co najmniej 30% środków finansowych na realizację LSR na operacje dedykowane w LSR grupom defaworyzowanym – 50% środków finansowych na realizację LSR na utworzenie miejsc pracy.

Rozdział VIII. BUDŻET LSR

Realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Solnej Doliny opierać się będzie o środki PROW na lata 2014-2020, w ramach którego środki wydatkowane na realizację strategii pochodzą z 3 źródeł: **budżet EFRROW, budżet państwa, wkład własny beneficjentów**. Intensywność pomocy w ramach PROW 2014-2020 określono powyżej w treści LSR, w rozdziale VI. 5. LGD „Solna Dolina” **stosowanymi w procesie wyboru i oceny operacji kryteriami wyboru, premiuje projekty, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza określoną w Programie intensywność pomocy** (dotyczy wszystkich projektów poza podejmowaniem działalności gospodarczej – przyznawana jest większa liczba punktów dla projektów, w których wysokość wnioskowanej intensywności pomocy jest niższa niż wynikająca z programu). Stowarzyszenie „Solna Dolina” również **w przypadku projektów własnych zakłada większy udział własnych środków niż wynikający z przepisów (90%)**. Poniżej wskazano podział budżetu na zaplanowane do realizacji cele LSR:

CEL SZCZEGÓŁOWY I.1: WZROST ILOŚCI MIEJSC PRACY NA TERENIE „SOLNEJ DOLINY”

**BUDŻET NA
REALIZACJĘ
CELU PLN**

**POWIĄZANIE BUDŻETU
Z CELAMI I DIAGNOZĄ OBSZARU**

<p>Realizacja LSR: 2 500 000</p> <p>- 50% budżetu LSR na realizację poddziałania 19.2 przeznaczone jest na przed. związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy.</p>	<p>Rozwój gospodarczy obszaru jest uwarunkowany w sposób istotny od rozwoju przedsiębiorczości i działających na obszarze podmiotów gospodarczych, które tworzą korzystne warunki dla złagodzenia słabych stron obszaru. Gospodarka obszaru jest stosunkowo słaba i nie zapewnia mieszkańcom satysfakcjonujących dochodów. Sytuacja wymaga podjęcia działań sprzyjających tworzeniu i rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw. Miejsca pracy utworzone dzięki tym działaniom umożliwią zmniejszenie poziomu zatrudnienia w rolnictwa, a przez to ułatwią pozytywne zmiany struktury rolnej. Szczególnie istotnym jest podnoszenie i kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru LGD, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Rozwój przedsiębiorczości, w tym kontekście, należy rozumieć jako tworzenie potencjalnych miejsc pracy dla mieszkańców, co istotnie ma przyczynić się do odpowiedzi na ważne problemy społeczne. Atrakcyjność obszaru LGD istotnie warunkowana jest rozwojem przedsiębiorczości na jej terenie, gdyż przekłada się to przede wszystkim na miejsca pracy dla mieszkańców, a w konsekwencji na płacenie podatków, które zasilają również budżet lokalnego samorządu i wpływają na zwiększenie możliwości rozwojowych. Rozwój przedsiębiorczości i tworzone miejsca pracy przeciwdziałają także wykluczeniu społecznemu poprzez poprawę jakości życia mieszkańców.</p>
--	--

CEL SZCZEGÓŁOWY II.1: POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I STANU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, REKREACYJNEJ, SPORTOWEJ ORAZ OBIEKTÓW SŁUŻĄCYCH INTEGRACJI I AKTYWIZACJI

<p>BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU PLN</p>	<p>POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I DIAGNOZĄ OBSZARU</p>
<p>Realizacja LSR: 2 090 000</p> <p>Współpraca: 60 000</p>	<p>Na obszarze Solnej Doliny występują dobre warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki: wysoka jest jakość środowiska przyrodniczego, funkcjonuje w działającej kopalni soli podziemna trasa turystyczna będąca unikatem w skali europejskiej, występują tu wody geotermalne i obszar NATURA 2000, a nieopodal znajduje się uzdrowisko termalne. Wykorzystanie walorów obszaru do rozwoju funkcji turystycznych wymaga zarówno zagospodarowania istniejącej jak i budowy nowej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. W ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania mieszkańców Solnej Doliny aktywnym wypoczynkiem i rekreacją w miejscu zamieszkania lub jego bliskim sąsiedztwie. Coraz więcej osób widzi potrzebę dbania o dobrą kondycję zdrowotną. Zaspokojenie wymienionych wyżej potrzeb mieszkańców wymaga utworzenia, zagospodarowania lub rozwoju tzw. centrów rekreacji i wypoczynku. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych zwracali uwagę na duże deficyty w tym zakresie występujące na obszarze. Rozwiązaniem zidentyfikowanych w diagnozie problemów, jest podjęcie działań w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej pozwalającej na tworzenie oferty spędzania czasu wolnego i integracji dla mieszkańców i turystów, a także promocji obszaru.</p>

CEL SZCZEGÓŁOWY II.2: WZROST INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW OBSZARU

<p>BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU PLN</p>	<p>POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I DIAGNOZĄ OBSZARU</p>
<p>Realizacja LSR: 50 000</p> <p>Aktywizacja: 135 800</p>	<p>Największym kapitałem obszaru Solnej Doliny są ludzie, którzy tu żyją i mieszkają. Istotne jest podejmowanie przedsięwzięć wzmacniających kapitał społeczny i integrujących mieszkańców. Ogólnie aktywność społeczna na obszarze jest niska i należy podjąć działania aktywizujące mieszkańców i wpływające na zwiększenie ich integracji i chęci samoorganizowania się. Aby przeciwdziałać zagrożeniu, będących poza sferą oddziaływania LDG, a mianowicie niechęci młodzieży do podejmowania aktywności społecznej, oferty należy kierować także do młodych mieszkańców obszaru. Należy wykorzystać istniejącą sieć obiektów, które stanowią mogą „centra życia” i aktywizacji mieszkańców. Szansą jest tu niewątpliwie rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zapoczątkowana współpraca pomiędzy organizacjami. Docelowo działania te stanowią odpowiedź na wyzwania związane z rosnącą potrzebą zapewnienia interesującej oferty czasu wolnego dla mieszkańców oraz włączenia grup defaworyzowanych w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu zdefiniowanych grup defaworyzowanych. Niezbędne jest wzmocnienie ich integracji ze społecznością lokalną i zwiększenie aktywności poprzez działania edukacyjne podnoszące ich samoocenę.</p>

CEL SZCZEGÓŁOWY: II.3 WYPROMOWANIE OBSZARU SOLNEJ DOLINY

BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU PLN	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I DIAGNOZĄ OBSZARU
Realizacja LSR: 30 000 Współpraca: 40 000	Jednym ze sposobów wspierania rozwoju obszaru jest promocja. Przyczynia się ona do zwiększenia jego rozwoju gospodarczego i atrakcyjności. Niewykorzystywanie dużego potencjału przyjaznego rozwojowi turystyki i agroturystyki wiąże się również ze słabą promocją regionu, także promocją dziedzictwa kulturowego, które stanowi istotny element wpływający na atrakcyjność oferty turystycznej. Dlatego należy podejmować działania w kierunku promowania Solnej Doliny jako obszaru atrakcyjnego gospodarczo i turystycznie.

CEL SZCZEGÓŁOWY III.1: ZWIĘKSZENIE ZAINTERESOWANIA TRADYCJĄ, HISTORIĄ OBSZARU I OCHRONĄ DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO

BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU PLN	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I DIAGNOZĄ OBSZARU
Realizacja LSR: 330 000 Aktywizacja: 5 000	Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności każdego człowieka. Stanowi ono zarówno dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą naszą kulturę. Zawiera w sobie wszystkie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem na przestrzeni dziejów. Istotne jest wzmocnienie spójności społecznej, w tym poprzez ochronę środowiska przyrodniczego i kulturalnego oraz działania na rzecz kształtowania tożsamości lokalnej w kontekście posiadanego dziedzictwa, co stanowi istotne wsparcie, nie tylko dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Spójność obszaru LGD wykazana w diagnozie, w sposób istotny związana jest z dwoma aspektami, tożsamością mieszkańców oraz dbałością o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Dlatego też, w ramach tego celu realizowane będą działania integrujące i edukujące mieszkańców w zakresie lokalnej tożsamości oraz mające na celu zachowanie i ochronę dziedzictwa również poprzez ochronę zabytków. Dodatkowo ważnym aspektem jest współodpowiedzialność za środowisko naturalne, jako wspólne dobro, dlatego też ważnym elementem jest podnoszenie świadomości mieszkańców na temat roli rozwiązań proekologicznych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Budżet na realizację LSR został określony zgodnie z logiką interwencji, a jego podział wynika ściśle z diagnozy obszaru i analizy SWOT oraz powiązania z określonymi celami i przedsięwzięciami. W planie działania w rozdziale VII oraz w załączniku nr 3 do LSR wskazano harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

Rozdział IX. PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji z lokalną społecznością na lata 2014-2020 (PK) jest dokumentem określającym reguły prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych przez Lokalną Grupę Działania „Solna Dolina” (LGD) w odniesieniu do środków pomocowych Unii Europejskiej, dostępnych w związku z realizacją Umowy Ramowej dotyczącej Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). Prace nad projektem PK rozpoczęto w Biurze LGD. W procesie opracowania planu uczestniczyli mieszkańcy obszaru ze wszystkich sektorów partnerskich. **Opis procesu tworzenia i konsultacji planu ujęty został w rozdziale II Partycypacyjny charakter LSR. Dokument tworzony był oddolnie i zawiera elementy wskazane przez uczestników konsultacji społecznych (02.12.2015), wywiadów z lokalnymi liderami (10.12.2015), spotkania Fokusowego (11.12.2015) oraz pochodzące z sondaży.** W celu odzwierciedlenia oczekiwań mieszkańców obszaru zastosowano w trakcie prac nad planem komunikacji różne narzędzia partycypacyjne. Zebrane uwagi poddane zostały analizie przez Zespół roboczy, który wskazał jakie uwagi i zmiany zostały uwzględnione, a jakie nie i dlaczego. W tworzeniu dokumentu wykorzystano również doświadczenia z poprzedniego okresu programowania na lata 2007-2013, które zostały zawarte w dokumencie dotyczącym badania ewaluacyjnego wdrażanej LSR. U podstaw PK leży przekonanie, że dobra komunikacja jest konieczna, aby sprawnie i dobrze zrealizować zadania wynikające z Umowy Ramowej dotyczącej LSR. Warunkiem skutecznego zaangażowania społeczności lokalnej w realizację LSR jest skuteczna (obustronna) komunikacja. Możliwie szeroki udział społeczności lokalnych z obszaru działań LGD jest istotny nie tylko w fazie opracowywania LSR, ale także w trakcie jej wdrażania (tj. prowadzenia konkursów na wybór operacji realizujących cele LSR, wdrażania projektów grantowych, rozwijania i realizacji projektów współpracy, a także innych działań, w szczególności aktywizacyjnych).

Główną grupą docelową działań komunikacyjnych są beneficjenci i potencjalni beneficjenci pomocy, w tym ludzie młodzi (do 30 roku życia), pozostający w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, osoby długotrwale bezrobotni, bezrobotne osoby powyżej 50 roku życia, twórcy ludowi, organizacje zajmujące się

kultywowaniem dziedzictwa kulturowego obszaru.

Działania komunikacyjnie są sprofilowane zgodnie z ich potrzebami i są **wynikiem ustaleń i wniosków ze społecznych konsultacji**. Naczelną zasadą komunikacji jest przekazywanie im w odpowiednim czasie, z odpowiednim wyprzedzeniem rzetelnej i wystarczającej informacji:

- potencjalni beneficjenci otrzymują pełną informację dającą dobre podstawy do podjęcia decyzji, co do udziału w konkursach, w tym informacje dotyczące kryteriów wyboru projektów oraz informacje o zobowiązaniach wynikających z podpisania umowy dotacyjnej;
- w trakcie realizacji projektu beneficjenci otrzymują kompleksową informację pozwalającą im na sprostanie wymaganiom realizacji projektu oraz informację na temat ewentualnych zmian, jeśli takie zmiany mają miejsce.

Pozostałe grupy odbiorców działań komunikacyjnych to:

- mieszkańcy obszaru LGD
- młodzież i dzieci
- przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe
- podmioty ekonomii społecznej
- Rada i pracownicy LGD
- Media

Główne cele planu komunikacyjnego określone podczas konsultacji:

1. Stworzenie spójnego, przejrzystego, jednolitego i pozytywnego wizerunku LSR.
2. Wzrost świadomości i wiedzy mieszkańców LGD na temat założeń LSR.
3. Informowanie i uzyskiwanie informacji zwrotnej o stanie realizacji LSR w tym o stopniu osiągnięcia celów, wskaźników oraz wykorzystania środków.
4. Uzyskanie informacji zwrotnej na temat oceny jakości doradztwa i działań promocyjno - informacyjnych świadczonych przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie .
5. Szerokie włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w proces wdrażania oraz monitoringu i ewaluacji LSR.
6. **Szczególnie uwzględnienie grup defaworyzowanych – osób długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych powyżej 50 roku w zakresie informowania i uzyskiwania informacji zwrotnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji.**

Realizując poszczególne metody angażowania społeczności lokalnej Stowarzyszenie „Solna Dolina” będzie na bieżąco informować i rozpowszechniać informacje o pomocy otrzymanej z EFRROW, zgodnie z warunkami określonymi w Księdze wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

W ramach planu komunikacyjnego stosowane będą wskazane w tabeli środki przekazu. **W stosunku do grup defaworyzowanych każdorazowo skierowane będą działania informacyjne dodatkowo poprzez:**

- ✓ **osoby długotrwale bezrobotne i bezrobotne osoby młode (do 30 roku życia)** – środki przekazu: szczegółowe informacje zamieszczane na tablicach ogłoszeń Powiatowego Urzędu Pracy w Kole oraz bezpośrednio informacje przekazywane przez pracownika PUP (nieformalny Partner LGD), w Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie gmin członkowskich, a także za pomocą portali społecznościowych. Prowadzone będą ponadto wywiady indywidualne z osobami bezrobotnymi oraz bezpośrednio uczestnictwo w spotkaniach asystentów rodzin.
- ✓ **Bezrobotne osoby starsze (50+):** –środki przekazu: szczegółowe informacje zamieszczane na tablicach ogłoszeń Powiatowego Urzędu Pracy w Kole oraz bezpośrednio informacje przekazywane przez pracownika PUP, w Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie gmin członkowskich, dodatkowo rozsyłane pocztą elektroniczną dzięki posiadanej bazie adresowej prowadzonej przez LGD „Solna Dolina” w ramach Inkubatora Dojrzałego Mentora, a także bezpośrednio uczestnictwo w spotkaniach asystentów rodzin.

Zakłada się, że intensyfikacja przekazu dotyczącego praktycznych aspektów realizacji zapisów dokumentu przełoży się na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działalność LGD, a tym samym pozytywnie wpłynie na jakość zgłaszanych operacji i wniosków. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając liczbę zrealizowanych inwestycji, a przez to wzmocnić konkurencyjność i atrakcyjność Lokalnej Grupy Działania. Celem działań komunikacyjnych jest ponadto utrwalenie i pogłębienie akceptacji i przychylności mieszkańców obszaru LGD dla realizacji LSR na lata 2016-2022. Podjęte założenia wynikają bezpośrednio z doświadczeń związanych z realizacją poprzedniej strategii (**wyniki badań ewaluacyjnych**), a także **propozycji i uwag zgłaszanych przez uczestników** otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych. W toku analiz oraz dyskusji zidentyfikowano dotychczasowe problemy z komunikacją i promowaniem działalności LGD. Zaproponowany plan komunikacji ma za zadanie zlikwidować dotychczasowe niedostatki komunikacyjne, a także zagwarantować dwustronność przekazu oraz umożliwić pozyskiwanie informacji zwrotnej od mieszkańców. Szczegóły Planu Komunikacyjnego zawarte zostały w załączniku do LSR.

Planowane do osiągnięcia wartości wskaźników zawiera tabela Plan komunikacyjny stanowiąca załącznik nr 5 do LSR.

Rozdział X. ZINTEGROWANIE

1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi

Cele ogólne i szczegółowe LSR są zgodne i komplementarne z:

Cel ogólny 1.: Wzrost aktywności gospodarczej obszaru „Solnej Doliny”	
Cel szczegółowy 1.1.: Wzrost ilości miejsc pracy na terenie „Solnej Doliny”	
SR Gminy Dąbie	3.1.1 Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, 3.2.5 Wspieranie przedsiębiorców z branży turystycznej oraz okolicy turystycznej
SR Gminy Grzegorzew	Cel główny: Gospodarka nowoczesna, przyjazna środowisku, zapewniająca dobrobyt Cele szczegółowe: Dobrze przygotowane grunty pod inwestycje, Rozwój przedsiębiorczości – dotyczy likwidacji bezrobocia
SR Gminy Olszówka	Cel operacyjny: gospodarka - Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy i podniesienie jej konkurencyjności: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy Olszówka, Inkubacja przedsiębiorstw w tym przedsiębiorstw w sektorach pozarolniczych
SR Gminy Kłodawa	Cel nadrzędny: Rozwój gospodarczo - społeczny, cel operacyjny: System wspierający rozwój małych i średnich przedsiębiorstw
SR Gminy Przedecz	Cel główny: Zmiana struktury gospodarki odpowiadająca potrzebom rozwojowym gminy, cel szczegółowy Zbudowanie infrastruktury technicznej niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej
SR Powiatu	Cel strategiczny: Wykorzystanie przewag lokalizacyjnych, wsparcie rolnictwa, przedsiębiorczości i zatrudnienia Cel operacyjny: Wzrost konkurencyjności sektora MŚP i rozwój nowoczesnego rolnictwa.
Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel strategiczny 5 Zwiększenie spójności województwa Cel operacyjny 5.2 Rozwój obszarów wiejskich, Cel strategiczny 7 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia Cel operacyjny 7.3 Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności,
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	Oś priorytetowa I Osoby młode na rynku pracy, Cel szczegółowy: Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Cele szczegółowe: Zwiększenie zakresu i trafności oferty aktywizacyjnej wobec osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym, Cele szczegółowe: Wzrost liczby MMSP wykorzystujących wsparcie partnerów społecznych przy realizacji działań wspierających rozwój przedsiębiorstwa, w tym pozwalających na efektywne wykorzystanie podmiotowych systemów finansowania w regionach. Wzrost liczby przedsiębiorstw, których pracownicy nabyli kompetencje w obszarach pozwalających na zdobycie przewagi konkurencyjnej na rynku
Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	Oś priorytetowa 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Priorytet inwestycyjny 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości Cel tematyczny: Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw Cel szczegółowy: Osiągnięcie lepszych warunków do rozwoju MŚP w regionie poprzez: 1) wsparcie usług skierowanych do nowo powstałych przedsiębiorstw w początkowym etapie rozwoju działalności gospodarczej, 2) tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorczości dzięki kompleksowemu przygotowaniu infrastruktury rozwoju gospodarczego oraz wsparciu instytucji otoczenia biznesu Oś priorytetowa 6. Rynek pracy Priorytet inwestycyjny 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników Cel tematyczny: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników Cel szczegółowy: Wzrost liczby nowopowstałych, trwałych przedsiębiorstw

Strategią zatrudnienia dla województwa wielkopolskiego na lata 2014 – 2020	Priorytet I: Wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców, Cel: Realizacja działań wzmacniających przedsiębiorczość w regionie, co przyczyni się do generowania nowych miejsc pracy, Cel: Dostosowanie przedsiębiorstw i pracowników do zmian zachodzących na regionalnym rynku pracy, Strategią zatrudnienia dla województwa wielkopolskiego na lata 2014 – 2020: Priorytet II: Integracja społeczna i walka z ubóstwem, Cel: wzrost kompetencji zawodowych oraz społecznych osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzący do samodzielności i samoorganizacji społecznej
Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	Cel przekrojowy: Innowacje, Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, Środowisko, Cele szczegółowe: 3A Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe, 6A Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy, 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, 6C Zwiększenie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawiania ich jakości
Cel ogólny 2: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru oraz wzmocnienie kapitału społecznego „Solnej Doliny” Cele szczegółowe: 2.1: Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz obiektów służących integracji i aktywizacji, 2.2 Wzrost integracji, aktywności i kompetencji mieszkańców obszaru, 2.3: Wypromowanie obszaru Solnej Doliny	
SR Gminy Dąbie	Cel 2.3.1 Poprawa jakości infrastruktury sportu i rekreacji,
SR Gminy Grzegorzew	Cel główny: Czyste i zadbane środowisko, tworzące dogodne warunki do pracy i samorealizacji oraz umożliwiające wpływ na podejmowanie ważnych decyzji
SR Gminy Olszówka	2.5. Wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych i rekreacyjnych
SR Gminy Kłodawa	Cel operacyjny: Wystarczająca baza rekreacyjno-sportowa
SR Gminy Przedecz	Cel główny: Stworzenie warunków wzrostu poziomu i poprawy jakości życia mieszkańców gminy, cele szczegółowe: Rozwój sportu i rekreacji na terenie gminy, Wzrost integracji mieszkańców gminy oraz aktywności społecznej
SR Powiatu	Cel strategiczny: Wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców i zwiększenie zaangażowania w rozwój lokalny, cel operacyjny: Wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. Podniesienie estetyki przestrzeni publicznej, cel strategiczny: Podniesienie estetyki przestrzeni publicznej i uporządkowanie ładu przestrzennego
Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel strategiczny 8 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa Cel operacyjny 8.7 Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu, Cel operacyjny 8.8 Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa
Wielkopolski i Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	Oś priorytetowa 9 Infrastruktura dla kapitału ludzkiego, Cel tematyczny: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, Priorytet inwestycyjny 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, Cel szczegółowy: Ograniczona skala ubóstwa na obszarach rewitalizowanych, Oś priorytetowa 7 Włączenie społeczne, Priorytet Inwestycyjny 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, Cel tematyczny: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
Strategią zatrudnienia dla województwa wielkopolskiego na lata 2014 – 2020	Priorytet II: Integracja społeczna i walka z ubóstwem, Cel: wzrost kompetencji zawodowych oraz społecznych osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzący do samodzielności i samoorganizacji społecznej

Strategią polityki społecznej dla województwa wielkopolskiego do 2020 roku	Priorytet I: Wielkopolska równych szans i możliwości, Cel operacyjny 5. Zwiększenie wrażliwości społecznej na problemy społeczne i pobudzanie aktywności sprzyjającej ich rozwiązywaniu, Cel operacyjny: 4 Sport, rekreacja i wypoczynek czynnikami rozwoju osobniczego i bazą regeneracji zasobów ludzkich, d. Wzbogacanie oferty sportowej, rekreacyjnej i turystycznej województwa – wspieranie organizacji imprez i innych wydarzeń sportowych i turystycznych o znaczeniu subregionalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym (popularyzacja aktywnych form spędzania czasu wolnego, promocja walorów turystycznych Wielkopolski, wzmocnienie/ poprawa pozytywnego wizerunku województwa. Strategią polityki społecznej dla województwa wielkopolskiego do 2020 roku,
Strategią rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim	Cel strategiczny III.3 Rozbudowa nowoczesnej bazy turystycznej Cel operacyjny III.3.3 Rozwój bazy hotelarskiej (hotele turystyczne, schroniska młodzieżowe, kempingi i inne) dla krajoznawczej turystyki wycieczkowej i młodzieżowej Cel operacyjny III.3.4 Rozbudowa infrastruktury służącej rekreacji aktywnej oraz wypoczynkowi letniemu i zimowemu, zwłaszcza na terenach weekendowych Cel strategiczny V.1 Aktywizacja społeczna na rzecz turystyki i krajoznawstwa Cel operacyjny V.1.3 Popularyzacja turystyki i krajoznawstwa wśród mieszkańców regionu, w tym zwłaszcza dzieci i młodzież
Statutem Lokalnej Organizacji Turystycznej Centralny Łuk Turystyczny	Cel: Wspieranie rynku turystycznego w regionach centralnej Polski, Cel: Promocja regionów centralnej Polski jako miejsc atrakcyjnych turystycznie
Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	Cel przekrojowy: Innowacje, Środowisko, Cele szczegółowe: 3A Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe, 6A Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy, 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, 6C Zwiększenie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawiania ich jakości
Cel ogólny 3: Wzrost świadomości i tożsamości kulturowej społeczeństwa Cel szczegółowy: 3.1: Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego	
SR Gminy Dąbie	1.1.1 Wzbogacenie oferty kulturalnej, 1.1.2 Wzmocnienie współpracy z organizacjami integrującymi działania kulturalne (KGW, OSP, NGO), 1.2.2 Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców
SR Gminy Grzegorzew	Cel główny: Czyste i zadbane środowisko, tworzące dogodne warunki do pracy i samorealizacji oraz umożliwiające wpływ na podejmowanie ważnych decyzji
SR Gminy Olszówka	2.5.2 Motywowanie lokalnej społeczności do identyfikacji i pielęgnowania dziedzictwa kulturowego i historycznego gminy, 3.3. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Olszówka oraz usprawnienie gospodarki odpadami, 3.4. Rozwój i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii
SR Gminy Kłodawa	Cel operacyjny: dbałość o środowisko
SR Gminy Przedecz	Cel główny: Stworzenie warunków wzrostu poziomu i poprawy jakości życia mieszkańców gminy, cel szczegółowy: Rozwój działalności kulturalnej na terenie gminy, cel główny: Zachowanie walorów środowiska naturalnego, cel szczegółowy: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy
SR Powiatu	Cel operacyjny: Dostosowanie infrastruktury kultury do rosnących wymagań odbiorców i dla podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru, cel strategiczny Ochrona i przyjazne wykorzystanie potencjału dziedzictwa przyrody i zasobów naturalnych, cel operacyjny: Zmniejszenie negatywnej presji człowieka na środowisko poprzez zwiększenie wykorzystania OZE
Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel operacyjny 8.10 Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego, Cel strategiczny 3 Lepsze zarządzanie energią, Cel operacyjny 3.2 Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł

Wielkopolski i Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	Oś priorytetowa 4. Środowisko, Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, Cel tematyczny: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, Cel szczegółowy: Zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu poprzez interwencje skierowane na inwestycje chroniące ich stan. Oś priorytetowa 3. Energia, Priorytet inwestycyjny 4a Wspieranie tworzenia i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, Cel tematyczny: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych
Strategią polityki społecznej dla województwa wielkopolskiego do 2020 roku	Cel operacyjny: 6 Promowanie i poszerzanie udziału mieszkańców w kulturze, a. Inicjowanie/wspieranie przedsięwzięć budujących tożsamość historyczną i kulturową Wielkopolski oraz poczucie więzi mieszkańców z tradycjami i dziedzictwem kulturowym regionu
Statutem Lokalnej Organizacji Turystycznej Centralny Łuk Turystyczny	Cel: Edukacja: historyczna, ekologiczna i regionalna
Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	Cel przekrojowy: Innowacje, Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, Środowisko, Cele szczegółowe: 3A Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe, 6A Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy, 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Solna Dolina” na lata 2014-2022 są zintegrowane z celami przekrojowymi PROW na lata 2014-2020, dotyczącymi innowacyjności, zmian klimatu oraz ochrony środowiska. Kryteria wyboru oraz wskaźniki określone w LSR zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników dla PROW 2014-2020. Do wskaźników tych należą: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa; Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa; Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji; Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej; Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami; Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD; Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD; Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa; Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej; Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych; Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD; Liczba przeszkolonych pracowników; Liczba przeszkolonych członków Rady; Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD; Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim; Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii; Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje, w tym z wykorzystaniem OZE

2. Opis sposobu zintegrowania sektorów, partnerów, zasobów oraz branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Podejście zintegrowane jest warunkiem efektywnego wdrożenia LSR. Zintegrowane myślenie oraz działanie zostało zainicjowane już na etapie tworzenia strategii poprzez partycypacyjny sposób jej opracowania. Podejście to stało się warunkiem zachowania spójności strategii, jej celów i przedsięwzięć ze specyfiką obszaru. Spójność ta została zagwarantowana w drodze szerokich konsultacji treści LSR z przedstawicielami różnych środowisk lokalnych, pochodzących ze wszystkich trzech sektorów oraz reprezentujących mieszkańców. Dzięki takiemu podejściu sformułowane cele są w pełni zgodne z oczekiwaniami i aspiracjami społeczności lokalnej. Zastosowana metoda doprowadziła także do zintegrowania lokalnych podmiotów tworząc dobrą podstawę do wdrażania strategii.

W LSR Solnej Doliny oraz sformułowanych w niej przedsięwzięciach integracja występuje w kilku aspektach. Jednym z nich jest aspekt podmiotowy. Realizacja ujętych w LSR przedsięwzięć wymaga zintegrowania oraz aktywności podmiotów reprezentujących różne sektory oraz różne miejscowości. Sednem realizacji LSR jest współzależny rozwój różnych funkcji. Przejawia się to zarówno w kompleksowości przeprowadzonej diagnozy, jak też we współzależności sformułowanych celów. W ramach strategii dąży się do integrowania rozwoju obszaru w wymiarze społecznym, kulturowym i gospodarczym. Przedsięwzięcia sformułowane zostały w taki sposób, że realizacja jednego ze wskazanych wymiarów sprzyja realizacji innego bądź jest jego uzupełnieniem.

Zintegrowany charakter LSR przejawia się więc w spójności i kompleksowości przedsięwzięć zaplanowanych w ramach poszczególnych celów szczegółowych dokumentu:

• **W ramach Celu szczegółowego 1.1 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy przewiduje się:**
Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: proponowane w LSR przedsięwzięcia obejmują zarówno zakładanie działalności gospodarczej, jak i rozwijanie istniejących podmiotów gospodarczych.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: w działania zaangażowani będą przede wszystkim przedstawiciele grup defaworyzowanych - bezrobotni, do których skierowane będą inicjatywy związane z zakładaniem działalności gospodarczej – przewiduje się premiowanie projektów, których wnioskodawca będzie osobą bezrobotną oraz realizowane operacje zakładają rozwijanie działalności gospodarczej połączone z zatrudnianiem przedstawicieli grup defaworyzowanych – długotrwale bezrobotnych do 30 roku życia oraz po 50 roku życia. Przewiduje się ponadto powiązanie rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększania zatrudnienia z potencjałami i problemami obszaru LGD, w tym przede wszystkim z rozwojem infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej. W ramach celu wspierane będą działania na rzecz współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług turystycznych, rozwoju lokalnych usług i krótkich łańcuchów dostaw. **W ramach realizacji Celu szczegółowego nastąpi zintegrowanie różnych branż. Preferowane kryteriami wyboru będą operacje realizowane w ramach: sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), sekcja C (przetwórstwo przemysłowe: dział 10 i 11), sekcja Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna – działalność fizjoterapeutyczna, opieka nad osobami starszymi).** Zintegrowanie branż przyczyni się do zapewnienia spójnej i kompleksowej oferty. Taki montaż branż ma przyczynić się również do wsparcia obszarów i grup defaworyzowanych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR i kluczowych dla rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru.

• **W ramach Celu szczegółowego 2.1. Poprawa dostępności i stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji i aktywizacji, przewiduje się:**

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: rozwój i przebudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i kulturalnej powiązany będzie bezpośrednio z przedsięwzięciami dotyczącymi budowania zintegrowanej oferty dla wszystkich gmin obszaru LGD. W połączeniu ze spójnym systemem identyfikacji wizualnej oraz wykorzystywaniem infrastruktury dla promocji i rozwoju wydarzeń rekreacyjnych i sportowych przyczyni się to do zbudowania zintegrowanej oferty czasu wolnego. Odbiorcami nowych przestrzeni i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych, a także seniorzy i młodzież.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 2.1 zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe.

• **W ramach Celu szczegółowego 3.1 Zwiększenie zainteresowania tradycją, historią obszaru i ochroną dziedzictwa przyrodniczego przewiduje się:**

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: zaplanowane przedsięwzięcia obejmują budowanie tożsamości, a także rozwijanie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD. Zaplanowane metody przewidują zarówno działania „miękkie” (w tym działania związane z pielęgnowaniem lokalnych tradycji i kultury), jak i inwestycje dotyczące restauracji i zachowania dziedzictwa kulturalnego.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć przewiduje zaangażowanie zarówno samorządów gminnych (oraz jednostek im podległych), jak i organizacji pozarządowych.

Cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Solna Dolina” na lata 2014-2022 są zintegrowane z celami przekrojowymi PROW na lata 2014-2020, dotyczącymi innowacyjności, zmian klimatu oraz ochrony środowiska opisanej w rozdziale V punkt 2.

Rozdział XI. MONITORING I EWALUACJA

Wnioski zawarte w niniejszym rozdziale są wynikiem prowadzonych działań uspołeczniania zapisów LSR, w tym: wywiadów z lokalnymi liderami (24.11.2015), spotkania Fokusowego (02.12.2015), ankiety oraz sondażu internetowego.

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

W Stowarzyszeniu „Solna Dolina” monitorowaniu zgodnie ze społecznymi ustaleniami podlegać będą następujące elementy:

- ✓ rzeczowa realizacja LSR - analiza stopnia osiągnięcia wskaźników dla celów wskazanych w LSR
- ✓ harmonogram ogłaszanych konkursów
- ✓ budżet LGD w zakresie wydatkowania środków na poszczególne operacje i wydatków własnych
- ✓ monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji (w przypadku realizacji grantów),
- ✓ struktury organu decyzyjnego LGD – Rady

- ✓ zainteresowanie stroną internetową
- ✓ działania komunikacyjne i środki przekazu
- ✓ funkcjonowanie biura LGD oraz doradztwo
- ✓ szkolenia i inne przedsięwzięcia podejmowane przez LGD

Ewaluację można rozumieć jako „ocenę wartości interwencji, do której to oceny zastosowano odpowiednie, znane kryteria”. Interwencją są – w wypadku LGD – mechanizmy wdrażane przez tą organizację, a więc przede wszystkim realizacja wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju i inne działania prowadzone zgodnie z celami statutowymi. Ujmując zatem definicję ewaluacji w sposób najprostszy, ma ona być rozumiana jako **ocena prowadzonych działań** lub „**sprawdzenie jakości tego, co jest robione**”.

Zgodnie z wynikami konsultacji Funkcjonowanie LGD „Solna Dolina” będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań. Ewaluacja będzie niezbędna do sprawnego wydatkowania środków w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD.

W Stowarzyszeniu „Solna Dolina” ewaluacji podlegać będą następujące elementy:

- ✓ efektywność pracy biura i organów LGD w tym ocena pracowników
- ✓ ocena przebiegu konkursów,
- ✓ sposób przepływu informacji,
- ✓ efektywność promocji i stopień aktywizacji lokalnej społeczności,
- ✓ stopień realizacji celów i wskaźników,
- ✓ harmonogram rzeczowo-finansowy LSR
- ✓ wykorzystanie budżetu,
- ✓ funkcjonalność stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur

Jednym z najważniejszych celów ewaluacji jest **dostarczanie osobom odpowiadającym za zarządzanie strategią (w tym wypadku Zarządowi LGD) rzetelnych i opracowanych na podstawie określonej metodyki danych, ułatwiających im podejmowanie decyzji co do kontynuowania lub zmian w zakresie prowadzonych działań (np. w zakresie kierunków, celów, wskaźników realizacji LSR) oraz zapewnienia transparentności i skuteczności podejmowanych działań**. Ewaluacja ma zatem zapobiec decyzjom opartym jedynie na przesłankach, odczuciach i nierzetelnych danych.

W procesie ewaluacji wykorzystywane będą także uwagi, wnioski i opinie mieszkańców zgłaszane w ramach konsultacji społecznych opisanych w rozdziale IX Plan komunikacji oraz procedurze monitoringu i ewaluacji, a **wyniki ewaluacji oraz wyniki analizy danych monitoringowych będą wykorzystywane przez Walne Zgromadzenie Członków i Zarząd do podejmowania zgodnie z procedurą decyzji w sprawie:**

- ✓ aktualizacji i zmian w LSR w sposób opisany w procedurze aktualizacji LSR,
- ✓ aktualizacji i zmian kryteriów wyboru w sposób opisany w procedurze zmiany kryteriów wyboru
- ✓ zmian funkcjonowania LGD (np. zmiany procedur, regulaminów lub nawet statutu LGD),
- ✓ reorganizacji biura LGD (np. zmiany liczby lub rodzaju stanowisk, zmiany zakresu obowiązków na poszczególnych stanowiskach, zmiany warunków techniczno-lokalowych), prowadzenia polityki kadrowej (np. dokonanie zmian kadrowych, stosowanie środków motywacyjnych
- ✓ przyznawanie nagród dla personelu biura),
- ✓ zmian personalnych w składzie organów LGD (np. Zarządu lub Rady),
- ✓ prowadzenia polityki promocyjnej LGD, poszerzania składu LGD oraz podejmowania działań integrujących partnerstwo
- ✓ zmiany narzędzi i środków przekazu stosowanych przez LGD.

W określeniu procesu ewaluacji wykorzystywane zostały uwagi, wnioski i opinie mieszkańców zgłaszane w ramach konsultacji społecznych opisanych w Rozdziale II „Partycypacyjny charakter LSR”.

W całym procesie ewaluacji LGD „Solna Dolina” stosowała będzie ocenę obszarów funkcjonowania LGD, wdrażania LSR i wpływu tego wdrażania na otoczenie przy zastosowaniu następujących kryteriów ewaluacyjnych:

Efektywność/wydajność – ocena poziomu „ekonomiczności”, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.

Trwałość efektów (wypracowanie trwałych rozwiązań, powtarzalnych zjawisk i działających mechanizmów utrwalających osiągnięty cel działania LGD; a więc prawdopodobieństwo, że korzyści wynikające z realizacji strategii będą trwać nadal, po zakończeniu bieżącej interwencji, być może przy założeniu innych narzędzi wsparcia, albo bez nich).

Skuteczność działań (osiąganie lub nieosiąganie założonych celów poszczególnych działań).

Użyteczność – stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji.

Trafność/adekwatność/odpowiedniość – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.

Zgodność stosowanych narzędzi z potrzebami mieszkańców i podmiotów z terenu działania LGD odzwierciedlająca

się w ich zainteresowaniu realizowanymi zadaniami (stopień wykorzystania funduszy pomocowych, udział w wydarzeniach, imprezach itd.). Proces monitorowania i ewaluacji wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz pracy i oddziaływania na obszar Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Solna Dolina” prowadzony będzie zgodnie z „Procedurą monitoringu i ewaluacji”, która obejmuje czynności od powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji do publikacji dokumentu „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”.

Za bieżący monitoring odpowiedzialne jest Biuro LGD oraz Zarząd w zakresie funkcjonowania Biura LGD oraz doradztwa. Przeprowadzanie ewaluacji dokonywane jest przez Biuro LGD, Zarząd, organ decyzyjny – Radę oraz podmioty zewnętrzne – w zależności od obszaru objętego ewaluacją. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji na podstawie materiałów dostarczonych przez wykonawców badań przygotowuje zgodnie z przyjętym harmonogramem oceny (ewaluacji) „Raport z wdrażania LSR” dla Walnego Zgromadzenia Członków, które zatwierdza go i powierza zawarte w nim rekomendacje niezwłocznie do wykonania Zarządowi LGD. **Szczegóły procedury monitoringu i ewaluacji zawarte są w załączniku do LSR.**

Rozdział XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Informacja o przeprowadzeniu analizy pod kątem spełnienia pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i o wynikach tej analizy

Analiza LSR pod kątem spełniania powyższych kryteriów dokonana została na podstawie :

- 1) Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1235 ze zmianami) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. nr. 213 poz. 1397 ze zmianami).

Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego i lokalnego. Można tym samym wnioskować, że osiągnięcie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże ze względu na wielkość środków jaką przewiduje się do udzielania pomocy Wnioskodawcom w ramach LSR (do 5 mln zł) skala wpływu będzie niewielka. Uwarunkowania zgodnie z art. 49 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:

1. Charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:
  - a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia zawarte w LSR, ramach których beneficjenci będą składali wnioski o pomoc sformułowane są w sposób dość ogólny. Zapisy LSR nie wyznaczają również ram dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

- b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach: Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego oraz regionalnego. Można tym samym wnioskować, że osiągnięcie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże w małym stopniu.
- c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska: Dokument zawiera opis walorów środowiskowych LGD, jednocześnie wskazując je jako atut obszaru i możliwość wykorzystania ich w celach rozwojowych i promocyjnych obszaru, a także zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych.
- d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska: Założenia LSR wskazują na potrzebę wsparcia edukacji w zakresie ochrony naturalnego środowiska, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz podniesienia umiejętności w pozyskiwaniu funduszy na realizację inwestycji związanych z OZE.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:

- a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań : W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakiegokolwiek rodzaj działań znacząco oddziaływujących na środowisko.
- b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub trans granicznych: W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakiegokolwiek rodzaj działań wpływających na występowanie oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.
- c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska: W założeniach LSR nie przewidziano żadnych działań, które powodowałyby jakiejkolwiek ryzyko dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

Proponowane w projekcie LSR na lata 2014-2022 inwestycje o charakterze infrastrukturalnym w ramach wspierania działań w zakresie tworzenia przedsiębiorstw i ich rozwoju przedsiębiorstw będą prowadzone głównie w obrębie istniejących obszarów zagospodarowanych lub na obszarach prowadzących działalność rolniczą. Nie zostanie zatem naruszona integralność obszarów Natura 2000. LSR przewiduje realizację szeregu inwestycji infrastrukturalnych,

w tym m.in. budowę, przebudowę ogólnodostępnej (niekomercyjnej) infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej np. siłownie zewnętrzne, place zabaw, świetlice, wiaty, które nie wpłyną znacząco na środowisko. W LSR na lata 2014-2022 uwzględniono działania zmierzające bezpośrednio do osiągnięcia celów związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez zakup i montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gmin obszaru LGD „Solna Dolina”. Swój wkład w poprawę jakości powietrza atmosferycznego będą miały również przeprowadzone działania edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną i promocję odnawialnych źródeł energii.

Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Operacje nie będą lokalizowane na przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000, a działania prowadzone w ramach wdrażania LSR nie będą miały istotnego oddziaływania na przekroczenie standardów jakości środowiska.

W wyniku przeprowadzonej analizy, stwierdza się, że Lokalna Strategia Rozwoju nie kwalifikuje się do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym w szczególności: nie spełnia kryterium wymienionego w art. 46 pkt. 3) - nie stanowi ram dla dokonywania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na obszary chronione; nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także, że realizacja postanowień LSR nie może spowodować znaczącego oddziaływania na środowisko.

Wniosek o stwierdzenie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko został złożony do **Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu**.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Raport z ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Solna Dolina”.
2. Wytyczne nr 1/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
3. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014.
4. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020.
5. Kościelecki P., Bloch E., Śpiewak R., Zalewska K., „Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju”, opublikowany przez MRiRW.
6. Raport Polska 2030.
7. Baza dobrych praktyk partycypacji.
8. Stowarzyszenie CAL: Metoda ABCD.
9. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.
10. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.
11. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.
12. Strategie Gmin Członkowskich.
13. Dane własne Powiatowego Urzędu Pracy w Kole.
14. Dane własne GOPS i MOPS z terenu LGD „Solna Dolina”.
15. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r.
16. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.
17. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.
18. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.
19. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

1. Procedura aktualizacji LSR – załącznik nr 1 do LSR

Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Solna Dolina” nr 04/2015

Cel procedury: Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania korekt w Lokalnej Strategii Rozwoju, by zapewnić jak najszerszy udział partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych LGD oraz wszystkich mieszkańców obszaru.

1. Założenia ogólne:

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury”. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura.

- *Proces wdrażania i aktualizacji odbywa się z jak najszerszym udziałem partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru zgodnie z Planem komunikacji.*
- *Wszystkie działania LGD dotyczące wdrażania LSR są jawne.*
- *LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR.*
- *Aktualizacja LSR nie powinna być dokonywana częściej niż raz w roku, ale dopuszcza się nadzwyczajne okoliczności wprowadzania dodatkowych korekt.*
- *Działania logistyczne zapewnia Biuro LGD.*

2. Przebieg procedury:

- 1) Opracowywanie, monitoring i aktualizacja LSR zgodnie z § 20 pkt. 5 lit. g Statutu Stowarzyszenia „Solna Dolina” należy do obowiązków i kompetencji Zarządu.
- 2) Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać: członkowie LGD, organy Stowarzyszenia, wszyscy mieszkańcy obszaru.
- 3) Zgłaszanie wniosków jest sformalizowane. Przyjmowane jest na formularzu - dostępnym na stronie internetowej oraz w Biurze LGD - stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej procedury
- 4) Zarząd Stowarzyszenia dokonuje potrzebnych analiz do wprowadzania zmian w LSR. Analizy te wykonywane są na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu zgodnie z procedurą ewaluacji i monitoringu:
  - Analiza zgłaszanych do LGD wniosków;
  - Analiza otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR;
  - Analiza uchwał organów Stowarzyszenia wnioskujących o zmiany;
  - Analiza wniosków zawartych w Raporcie Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
- 5) Co najmniej raz w roku Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji powoływany przez Zarząd, dokonuje ewaluacji własnej LGD i przygotowuje „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” wraz z ewentualnymi rekomendacjami zmian zapisów w LSR.
- 6) Zarząd jest zobowiązany skonsultować „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” wraz z ewentualnymi rekomendacjami zmian zapisów w LSR ze społecznością lokalną poprzez spotkanie konsultacyjne.
- 7) Informacja o spotkaniu konsultacyjnym zostanie umieszczona na stronie internetowej www.solnadolina.eu oraz na tablicach ogłoszeń na terenie wszystkich gmin członkowskich.
- 8) Proponowane zmiany zostaną umieszczone do konsultacji także na stronie internetowej stowarzyszenia: www.solnadolina.eu.
- 9) Proces konsultacji trwa 14 dni od dnia podania Raportu do publicznej wiadomości.
- 10) Po upływie tego terminu Zarząd rozpatruje zgłoszone uwagi i propozycje.
- 11) Wnioski z konsultacji poddane zostają analizie pod kątem ich przyjęcia bądź odrzucenia.
- 12) Ostateczna decyzja w sprawie przyjęcia bądź odrzucenia wniosków należy do Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji
- 13) Zarząd może dodatkowo podjąć decyzję o zleceniu ekspertom zewnętrznym analizy związanej z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia.
- 14) Zarząd przygotowuje projekty uchwał dotyczące zmian w zapisach LSR WZC Stowarzyszenia.
- 15) Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków.
- 16) Zarząd występuje z wnioskiem do SW o zawarcie aneksu do umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
- 17) Po podpisaniu aneksu do umowy zmienione kryteria zostają podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.solnadolina.eu. Czynność ta zamyka procedurę zmiany kryteriów wyboru.
- 18) Zmiany obowiązkowe wynikające ze zmiany legislacji odnoszącej się do RLKS/PROW oraz z decyzji instytucji nadrzędnych dla LGD, w tym np. z czynności kontrolnych, mogą być wprowadzane - jako obowiązkowe - z pominięciem procesu konsultacji społecznych, ponieważ są uznawane za obowiązkowe, niezależnie od konsultacji.

2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu - załącznik nr 2 do LSR

Procedura monitoringu i ewaluacji nr 05/2015

Założenia ogólne:

Procedura jest jawna i powszechnie dostępna. Publikowana będzie wraz z wzorami załączników w sposób ciągły na stronie internetowej LGD „Solna Dolina” www.solnadolina.eu w zakładce „Procedury”. Procedura udostępniana będzie także do wglądu w biurze LGD, w godzinach pracy biura

Wszystkie działania LGD dotyczące monitoringu i ewaluacji LSR są jawne. LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR. Działania logistyczne i obsługę Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji zapewnia Biuro LGD. Monitoring jest procesem ciągłym. Polega na systematycznej analizie wdrażania LSR, wszystkich podejmowanych działań przez LGD oraz otoczenia, na które działania LGD wywołują wpływ. Odpowiedzialnym za monitoring jest Zarząd Stowarzyszenia. Monitoring jest ściśle powiązany z oceną – ewaluacją.

1. Zarząd Stowarzyszenia „Solna Dolina” powołuje trzyosobowy Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, który składa się z przedstawicieli wszystkich trzech sektorów.
2. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji będzie pracował w oparciu o dostarczone przez wykonawców badań materiały celem przygotowania raportu z dokonanej ewaluacji na każdym etapie przewidzianym w harmonogramie.
3. W Stowarzyszeniu „Solna Dolina” monitorowane będą na bieżąco przez Biuro LGD elementy wskazane w tabeli „Sposób realizacji monitoringu i ewaluacji”.
4. Zespół na podstawie materiałów dostarczonych przez wykonawców badań przygotowuje zgodnie z przyjętym harmonogramem oceny (ewaluacji) „Raport z wdrażania LSR” dla Walnego Zgromadzenia Członków w następujących obszarach:

Raz na pół roku Biuro LGD	Po każdym naborze Zarząd LGD	Ocena roczna w latach 2016– 2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku następującego po roku ocenianym Biuro LGD	Ocena dwuletnia dokonywana w terminach: I kwartał 2018, I kwartał 2020, I kwartał 2022 roku Zarząd LGD Biuro LGD	Ocena dokonywana w I kwartale 2019 oraz I kwartał 2022 roku Podmiot zewnętrzny Organ Decyzyjny - Rada
✓ Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR ✓ Wykorzystanie budżetu LSR	Przebieg konkursów	Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności	✓ Efektywność pracy biura i organów LGD w tym ocena pracowników ✓ Efektywność świadczonego doradztwa ✓ Sposób przepływu informacji	✓ Stopień realizacji celów i wskaźników – ocena dokonywana w I kwartale 2019 oraz I kwartał 2022 roku. ✓ Funkcjonalność stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur

5. Raport ten będzie zawierał, w razie takiej potrzeby, rekomendacje dotyczące działań jakie należałoby podjąć w przypadku zagrożenia osiągnięcia celów i wskaźników LSR, przeprowadzenia zmian kryteriów i procedur obowiązujących w Stowarzyszeniu, zmian w organizacji pracy Biura i zwiększenia przepływu informacji, przeprowadzenia zmian w systemie promocji i aktywizacji, działania dyscyplinujące w zakresie właściwego przeprowadzania konkursów i realizacji harmonogramu oraz budżetu.
6. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji przedstawia przygotowany raport na najbliższym Walnym Zgromadzeniu Członków.
7. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji w przypadku konieczności podjęcia natychmiastowych działań może wnioskować do Zarządu o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Członków zgodnie z § 19 pkt.7 Statutu Stowarzyszenia „Solna Dolina”.
8. Walne Zgromadzenie Członków zatwierdza przedstawiony przez Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji raport i powierza go niezwłocznie do wykonania Zarządowi LGD.

Szczegóły dotyczące elementów podlegających monitorowaniu oraz ewaluacji wraz z podaniem czasu i okresu dokonywania pomiaru i oceny znajdują się w tabeli: „Sposób realizacji monitoringu i ewaluacji” stanowiącej załącznik do niniejszej procedury.

SPOSÓB REALIZACJI MONITORINGU I EWALUACJI

Tabela 1 Elementy podlegające monitorowaniu				
Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania				
Rzeczowa realizacja LSR - analiza stopnia osiągnięcia wskaźników dla celów LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Sprawozdania beneficjentów Ankiety beneficjentów, dokumentacja własna LGD	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźników
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr ogłoszonych konkursów	Na bieżąco	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, stopień realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
Budżet LGD w zakresie wydatkowania środków na poszczególne operacje i wydatków własnych	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Na bieżąco	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych
Monitorowanie operacyjne operacji grantowych	Biuro LGD (ocena własna)	Bezpośrednie rozmowy z beneficjentami i wizje lokalne na miejscu realizacji operacji	Na bieżąco	Stopień realizacji poszczególnych operacji i ich zaawansowania – zgodność realizacji z zestawieniem rzeczowo-finansowym i budżetem, informowanie o współfinansowaniu
Struktura organu decyzyjnego LGD - Rady	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr interesów członków Rady uzupełniany na bieżąco i każdorazowo podczas oceny operacji Listy obecności	Na bieżąco	Stopień spełniania parytetów w składzie Rady w zakresie grup interesu i braku dominacji partnerów publicznych; zmiany reprezentowania sektora przez poszczególnych członków Rady
Zainteresowanie stroną internetową LGD.	Biuro LGD (ocena własna)	Licznik odwiedzin strony internetowej Dane od administratora strony internetowej	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania/ uzyskiwania informacji na temat działalności LGD – pomiar liczby odwiedzin strony
Działania komunikacyjne i środki przekazu	Biuro LGD (ocena własna)	Bezpośrednie rozmowy z beneficjentami Ankiety	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania/ uzyskiwania informacji na temat działalności LGD i realizacji LSR, ogłaszanych naborów, dostępności procedur

Funkcjonowanie biura LGD oraz doradztwo	Zarząd LGD	Anonimowe ankiety oceny Biura LGD Ankiety wśród wnioskodawców, którzy uzyskali pomoc i którzy nie uzyskali pomocy Karty udzielanego doradztwa	Na bieżąco i po każdym naborze	Weryfikacja jakości pracy pracowników Biura, terminowość wypełniania obowiązków wskazanych w umowie Sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom Pomoc w rozwiązywaniu problemów Efektywność świadczonego doradztwa
Szkolenia i inne przedsięwzięcia podejmowane przez LGD	Biuro LGD (ocena własna)	✓ Ankiety	Na bieżąco	Skuteczność, jakość, wartość merytoryczna i adekwatność podejmowanych działań do oczekiwań i potrzeb uczestników

Tabela 1 Elementy podlegające ewaluacji

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania				
Efektywność pracy biura, w tym efektywność świadczonego doradztwa i organów LGD w tym ocena pracowników	Zarząd LGD	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opinia kierownika biura nt. podległych pracowników – studium przypadku ✓ Wywiad z wnioskodawcami, którzy uzyskali pomoc na realizację operacji-IDI ✓ Wywiad z wnioskodawcami, którzy nie uzyskali pomocy na realizację operacji-IDI ✓ Badania ankietowe – CASQ, CASI ✓ Opinia Zarządu/członków Zarządu – studium przypadku ✓ Opinia Komisji Rewizyjnej – studium przypadku 	<p>Ocena dwuletnia dokonywana w terminach: I kwartał 2018, I kwartał 2020, I kwartał 2022 roku.</p> <p>Okres objęty pomiarem: 2 lata kalendarzowe poprzedzające termin oceny</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR. ✓ Uczestnictwo w posiedzeniach organów ✓ Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wynikających z umowy ✓ Przestrzeganie Regulaminu ✓ Jakość i skuteczność świadczonych usług doradczych zarówno w ocenie wnioskodawców, którzy uzyskali pomoc, jak i tych, którzy pomocy nie uzyskali
Ocena przebiegu konkursów	Zarząd LGD	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opinia Zarządu/członków Zarządu – studium przypadku 	<p>Po każdym naborze wniosków</p> <p>Okres objęty pomiarem: czas trwania danego naboru i oceny operacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Przeprowadzanie naborów zgodnie z wymogami oraz stosowanymi procedurami

Sposób przepływu informacji	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bezpośrednie rozmowy z pracownikami i Zarządem – CAPI ✓ Ankiety - CASQ, CASI 	<p>Ocena dwuletnia dokonywana w terminach: I kwartał 2018, I kwartał 2020, I kwartał 2022 roku.</p> <p>Okres objęty pomiarem: 2 lata kalendarzowe poprzedzające termin oceny</p>	Ocena sprawności i czytelności stosowanych metod komunikacyjnych w celu określenia jakości przepływu informacji i właściwego funkcjonowania biura i współpracy z organami LGD
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności	Biuro LGD (ocena własna)	Sondaż internetowy wśród mieszkańców, prowadzone za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia	<p>Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy poprzedzający termin oceny</p>	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w tym skuteczność animacji społeczności lokalnej w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację oraz osób deklarujących chęć współpracy z LGD
Wdrażanie LSR				
Stopień realizacji celów i wskaźników	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ankiety beneficjentów - CASI ✓ Sprawozdania beneficjentów – CASQ ✓ Rejestr danych LGD – DESK RESEARCH 	<p>Ocena dokonywana w I kwartale 2019 oraz w 2023 roku</p> <p>Okres objęty pomiarem: 3 lata kalendarzowe poprzedzające termin oceny</p>	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów w celu realizacji przyjętego harmonogramu osiągania wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR
Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rejestr danych – DESK RESEARCH 	<p>Raz na pół roku.</p> <p>Okres objęty pomiarem: półrocze poprzedzające termin oceny</p>	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR.
Wykorzystanie budżetu LSR	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rejestr danych – DESK RESEARCH 	<p>Raz na pół roku</p> <p>Okres objęty pomiarem: półrocze poprzedzające termin oceny</p>	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania.
Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) ✓ Organ decyzyjny - Rada 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Badania ankietowe wśród wnioskodawców, prowadzone za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia – CASI I CAWI ✓ Opinia członków Rady – studium przypadku 	<p>Ocena dokonywana w I kwartale 2019 oraz I kwartał 2022 roku.</p> <p>Okres objęty pomiarem: 3 lata kalendarzowe poprzedzające termin oceny</p>	Ocena adekwatności przyjętych kryteriów oraz ich skuteczność jako instrumentu pozwalającego wybrać operacje najlepiej przyczyniające się do rozwoju obszaru i osiągnięcia celów i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju

3. Plan działania - załącznik nr 3 do LSR

CEL OGÓLNY nr 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 1.1 WZROST ILOŚCI MIEJSC PRACY NA TERENIE „SOLNEJ DOLINY”													PROW	
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	7	47	560 000	6	87	480 000	2	100	160 000	15	1 200 000	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie 1.1.2	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	7	58	800 000	5	100	500 000				12	1 300 000	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.1				1 360 000			980 000			160 000		2 500 000		
Razem cel ogólny 1				1 360 000			980 000			160 000		2 500 000		

CEL OGÓLNY nr 2	Lata		2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN			
Cel szczegółowy 2.1 POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I STANU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, REKREACYJNEJ, SPORTOWEJ ORAZ OBIEKTÓW SŁUŻĄCYCH INTEGRACJI I AKTYWIZACJI													PROW		
Przedsięwzięcie 2.1.1	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i obiektów służących integracji	11	79	800 000	3	100	970 000				14	1 770 000	PROW	Realizacja LSR	
Przedsięwzięcie 2.1.2	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej	2	75	220 000	1	100	100 000				3	320 000	PROW	Realizacja LSR	
	Liczba wybudowanych przez LGD obiektów małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą	6	100	60 000							6	60 000	PROW	Współpraca	
Razem cel szczegółowy 2.1				1 080 000			1 070 000			0		2 150 000			

Cel szczegółowy 2.2 WZROST INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW OBSZARU												PROW		
Przedsięwzięcie 2.2.1	Liczba działań integrujących i aktywizujących mieszkańców	5	100	50 000							5	50 000	PROW	Realizacja LSR/ Operacja własna
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami	20	83	57 000	3	96	45 000	1	100	15 000	24	117 000		Aktywizacja
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	12	67	7 200	6	100	3 600			100	18	10 800		Aktywizacja
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	56	100	8 000						100	56	8 000		Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2.2				122 200			48 600			15 000		185 800		
Cel szczegółowy 2.3 WYPROMOWANIE OBSZARU SOLNEJ DOLINY														
Przedsięwzięcie 2.3.1	Liczba tytułów wydanych publikacji i opracowań promujących obszar	2	100	30 000							2	30 000	PROW	Realizacja LSR/Operacja własna

	Liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD		1	100	10 000						1	10 000	PROW	Współpraca	
	Liczba tytułów, publikacji/map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczonych na stronie internetowej LGD		1	100	1 000							1	1 000	PROW	Współpraca
	Liczba wydarzeń/działań promujących atrakcje turystyczne obszaru		2	100	29 000							2	29 000	PROW	Współpraca
Razem cel szczegółowy 2.3					70 000				0			0		70 000	
Razem cel ogólny 2					1 272 200				1 118 600			15 000		2 405 800	
CEL OGÓLNY nr 3	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakresu Programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN			

Cel szczegółowy 3.1 ZWIĘKSZENIE ZAINTERESOWANIA TRADYCJĄ, HISTORIĄ OBSZARU I OCHRONĄ DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO												PROW	
Przedsięwzięcie 3.1.1	Liczba działań edukacyjnych i promocyjnych zwiększających lokalną tożsamość	9	100	150 000						9	150 000	PROW	Realizacja LSR Operacja własna
Przedsięwzięcie 3.1.2	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje, w tym z wykorzystaniem OZE	2	67	30 000	1	100	5 000			3	35 000	PROW	Realizacja LSR Aktywizacja
Przedsięwzięcie 3.1.3	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	1	50	50 000,00	1	100	100 000			2	150 000	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.1				230 000			105 000			0	335 000		
Razem cel ogólny 3				230 000			105 000			0	335 000		
Razem działanie 19.4 „Koszty bieżące” nie wykazane w planie (wskaźniki zg. z PROW wykaz w tabeli rozdziale V:Cele i wskaźniki)				405 000			486 000			218 200	1 109 200		
Razem LSR				2 862 200			2 203 600			175 000	6 350 000		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW												% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
											2 500 000,00	50	

4. Budżet LSR - załącznik nr 4 do LSR

Tabela 1: Budżet LSR w podziale na fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Zakres wsparcia (artykuł z rozporządzenia nr 1303/2013)	Wsparcie finansowe (PLN)		
	PROW	Fundusz wiodący	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b)	5 000 000,00		5 000 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c)	100 000,00		100 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d)	1 109 200,00	1 109 200,00	1 109 200,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e)	140 800,00	140 800,00	140 800,00
Razem	6 350 000,00	1 250 000,00	6 350 000,00

Tabela nr 2: Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014 - 2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 227 050,00	1 272 950,00		3 500 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	954 450,00		545 550,00	1 500 000,00
Razem	3 181 500,00	1 272 950,00	545 550,00	5 000 000,00

5. Plan komunikacji - załącznik nr 5 do LSR

Zastosowane w planie komunikacji działania oraz wykorzystane środki przekazu podlegać będą cyklicznym badaniom przynoszonych efektów oraz – związanej z nimi – racjonalności budżetowej. Dodatkowo większość zaplanowanych narzędzi komunikacji przewiduje **otrzymanie informacji zwrotnej lub aktywny udział mieszkańców**. Regularnie prowadzona ocena przedstawiana będzie w formie raportów z ewaluacji na oficjalnej stronie LGD. **W przypadku stwierdzenia, że któreś z działań komunikacyjnych nie przynosi pożądanego efektów, przewiduje się zastosowanie planu naprawczego.** Polegać on będzie na modyfikacji dotychczasowych praktyk komunikacyjnych lub zastąpieniu ich nowymi, które w ocenie LGD będą bardziej odpowiednie dla osiągnięcia wyznaczonych celów. Przed wprowadzeniem każdej modyfikacji w ramach planu naprawczego przewiduje się zarówno informowanie odbiorców planu komunikacyjnego jak i zbieranie komunikatów zwrotnych. W przypadku stwierdzenia niezadowolonych z metod wdrażania LSR oraz nieprzychylności wobec braku działań podejmowanych przez LGD konieczne będzie wdrożenie środków zaradczych. Przewiduje się wśród nich przede wszystkim: organizację spotkań przedstawicieli LGD z mieszkańcami i beneficjentami oraz przeprowadzenie badań ankietowych, a także przyjmowanie uwag bezpośrednio w biurze LGD. Po zebraniu opinii i wysłuchaniu uwag LGD będzie zobowiązana do odniesienia się do otrzymanych informacji zwrotnych, przygotowanie propozycji zmian zawartych w aktualizacji LSR oraz ponowne skonsultowanie ich ze społecznością lokalną za pomocą stron internetowych oraz portali społecznościowych, jak i konsultowanie propozycji z mieszkańcami, beneficjentami oraz grupami docelowymi – za pomocą ankiet.

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki	Planowane efekty
I połowa 2016	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR na lata 2016-2022 (głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR)	Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR na lata 2016-2022	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD (w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD i gmin członkowskich, ✓ Rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną, ✓ Ogłoszenia na portalach społecznościowych - fanpage LGD ✓ Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (urzędy, GOK) ✓ Ogłoszenia PUP i OPS 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 50 szt. wysłanych informacji pocztą elektroniczną ✓ 7 szt. artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 6 gmin członkowskich), ✓ 20 ogłoszeń w siedzibach instytucji publicznych (w tym OPS i PUP) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dotarcie do co najmniej 450 osób z informacjami o LSR na lata 2016-2022, ✓ Zwiększenie liczby składanych wniosków konkursowych do roku 2018,
II połowa roku w latach 2016-2023	Przeływ komunikacji dotyczący grup defaworyzowanych i podlegających wykluczeniu	Spotkania konsultacyjne z asystentami rodzin i osób wykluczonych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osoby podlegające różnego rodzaju wykluczeniom ✓ Asystenci rodzin 	✓ Bezpośrednie uczestnictwo w spotkaniach asystentów rodzin	✓ 6 spotkań z asystentami rodzin	Uzyskanie szerszej informacji na temat problemów grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem w celu dostosowania oferty wsparcia
II połowa 2016	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez Radę LGD	Kampania informacyjna na temat zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru, grupy defaworyzowane	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną, ✓ Informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD i gmin członkowskich, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysłanie 50 szt. informacji pocztą elektroniczną ✓ zamieszczenie 7 szt. artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 6 gmin członkowskich) 	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w szczególności w zakresie zasad i procedur naboru i oceny wniosków
II połowa 2016 r./do końca realizacji LSR	Wspieranie beneficjentów LSR w realizacji projektów	Informowanie na temat warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów	Beneficjenci oraz projektodawcy	Doradztwo indywidualne,	Liczba osób, którym udzielono doradztwa na podstawie kart udzielonego doradztwa	Podniesienie wiedzy mieszkańców nt. warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów

II połowa 2016 I i II połowa 2017 I połowa 2018	Poinformowanie o terminach przyjmowania wniosków aplikacyjnych w ramach operacji planowanych na lata 2016-2018	Kampania informacyjna na temat terminów przyjmowanych wniosków	Potencjalni wnioskodawcy, zainteresowani tworzeniem lub rozwojem działalności gospodarczej, w tym ze zdefiniowanych grup defaworyzowanych podmioty jsfp, organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ✓ informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD „Solna Dolina” ✓ rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną, ✓ informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin członkowskich, ✓ ogłoszenia na portalach społecznościowych – fanpage LGD, ✓ ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (urzędy, GOK ✓ Ogłoszenia PUP i OPS 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 50 szt. wysłanych informacji pocztą elektroniczną ✓ zamieszczenie 7 szt. artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 6 gmin członkowskich), ✓ 20 ogłoszeń w siedzibach instytucji publicznych (w tym OPS i PUP) 	Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat realizacji LSR i zwiększenie zainteresowania udziałem w ogłaszanych naborach – zwiększenie liczby składanych wniosków konkursowych
W powiązaniu z naborami: II połowa 2016 I połowa 2017 I połowa 2018	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach pozyskiwania środków	Spotkania informacyjno -konsultacyjne dotyczące zasad opracowywania wniosków na poszczególne przedsięwzięcia realizowane w latach 2016-2020	Potencjalni wnioskodawcy, zainteresowani tworzeniem lub rozwojem działalności gospodarczej, w tym ze zdefiniowanych grup defaworyzowanych podmioty jsfp, organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru	Spotkania informacyjno – konsultacyjne z udziałem grup defaworyzowanych	Organizacja 6 x 3=18 spotkań (ok. 30 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu)	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie opracowania wniosków aplikacyjnych (wyniki ankiet po spotkaniach),
Styczeń 2017 2018 2019 2020 2021 2022	Pozyskanie informacji zwrotnej nt. trafności doboru sposobu promocji, aktywizacji i informowania o LSR	Badanie trafności doboru sposobu promocji i prezentowania informacji oraz zainteresowania uczestnictwem w działaniach LGD	Potencjalni wnioskodawcy, w tym głównie przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru, grupy defaworyzowane	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ankieta internetowa zamieszczona na stronie LGD; ✓ Ankieta papierowa w biurze obsługi bezrobotnych PUP Koło 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ankieta zamieszczona na stronie internetowej ✓ 200 szt. rozesłanych maili z ankietą ✓ 50 zwrotnych ankiet z PUP 	Uzyskanie zewnętrznej oceny działań promocyjnych, aktywizacyjnych i komunikacyjnych

styczeń 2018 2020 2022	Pozyskanie informacji zwrotnej dotyczącej oceny jakości doradztwa świadczonego przez LGD	Badanie satysfakcji wnioskodawców dot. jakości doradztwa świadczonego przez LGD na etapie przygotowania wniosków o wsparcie projektowanych działań	Wnioskodawcy w poszczególnych zakresach operacji	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ankieta skierowana do wnioskodawców którzy uzyskali pomoc i którzy nie uzyskali pomocy ✓ Wywiady z wnioskodawcami którzy uzyskali pomoc na realizację operacji i którzy nie uzyskali pomocy na realizację operacji 	75 szt. ankiet rozdystrybuowanych wśród wnioskodawców 75 szt. przeprowadzonych wywiadów	Uzyskanie zewnętrznej wiedzy na temat jakości doradztwa w celu, np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających doradztwa, doskonalenia umiejętności komunikacyjnych
II połowa 2017 2018 2019 2020 2021 2022	Przybliżenie mieszkańcom obszaru w formie spotkania plenerowego idei RLKS i wzbudzenie zainteresowania działaniami w ramach wdrażania LSR i zwiększenia rozpoznawalności LGD	Jarmarki lokalnego produktu, partnerstwa i dobrych praktyk - Silna Solna	Wszyscy mieszkańcy obszaru, w tym grupy defaworyzowane	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Plakaty i zaproszenia umieszczane w każdej z gmin członkowskich ✓ Indywidualne zaproszenia ✓ Badanie ankietowe podczas imprezy 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 1 500 uczestników ✓ 150 ankiet zwrotnych 	Uzyskanie zewnętrznej wiedzy na temat rozpoznawalności i marki LGD oraz stopnia zadowolenia społecznego działaniami podejmowanymi przez LGD
Styczeń 2019 Styczeń 2022	Uzyskanie zwrotnej informacji na temat stosowanych kryteriów wyboru operacji	Badanie satysfakcji wnioskodawców w zakresie czytelności i adekwatności stosowanych kryteriów	Wnioskodawcy w poszczególnych zakresach operacji	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Badanie ankietowe prowadzone za pomocą strony internetowej LGD 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 75 szt. ankiet rozdystrybuowanych wśród wnioskodawców 	Uzyskanie zewnętrznej informacji na temat adekwatności i skuteczności stosowanych kryteriów
Styczeń 2019 Styczeń 2022	Informacja na temat stopnia realizacji celów i wskaźników LSR	Kampania informacyjna	Mieszkańcy obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> ✓ informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD „Solna Dolina” ✓ rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną, ✓ informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin członkowskich, ✓ ogłoszenia na portalach społecznościowych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 100 szt. wysłanych informacji pocztą elektroniczną ✓ zamieszczenie 14 szt. artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 6 gmin 	Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat realizacji LSR - dotarcie do co najmniej 450 osób z informacjami o stopniu realizacji celów i wskaźników LSR na lata 2014-2022

**UL. DĄBSKA 17
62-650 KŁODAWA**

e-mail: solnadolina@wp.pl

www.solnadolina.eu

Kłodawa; 29.12.2015